

VNO-NCW
 Adres Postbus 93002
 2509 AA Den Haag
 Telefoon 070 349 03 49
 Fax 070 349 03 00
 E-mail informatie@vno-ncw.nl
 Internet www.vno-ncw.nl

Kantoor Brussel VNO-NCW en MKB-Nederland
 Adres Archimedesstraat 5, bus 4
 B-1000 Brussel
 Telefoon 00 32 (0)2 510 08 80
 Fax 00 32 (0)2 510 08 85
 E-mail brussel@vno-ncw.nl

MKB
 Nederland
 Adres Postbus 93002
 2509 AA Den Haag
 Telefoon 015 219 12 12
 Fax 015 219 14 14
 E-mail bureau@mkb.nl
 Internet www.mkb.nl

Rondje Europa

Europa: noodzakelijk voor onze toekomst

Actuele onderwerpen in het kader van het
 Poolse voorzitterschap van de Europese Unie
 1 juli 2011 - 1 januari 2012

Rondje Europa

Europa: noodzakelijk voor onze toekomst

Actuele onderwerpen in het kader van het
Poolse voorzitterschap van de Europese Unie
1 juli 2011 - 1 januari 2012

VNO-NCW

VNO-NCW is de grootste centrale ondernemingsorganisatie van Nederland. Zij behartigt de gemeenschappelijke belangen van 160 brancheverenigingen met hun ruim 115.000 aangesloten ondernemingen. De vijf bij VNO-NCW aangesloten regionale werkgeversverenigingen en Jong Management vertegenwoordigen 10.000 persoonlijke leden.

VNO-NCW representeert 90 procent van de werkgelegenheid in de marktsector.

Adres	Postbus 93002 2509 AA Den Haag
Telefoon	070 349 03 49
Fax	070 349 03 00
E-mail	informatie@vno-ncw.nl
Internet	www.vno-ncw.nl

MKB-NEDERLAND

Met ruim 186.000 bedrijven en instellingen uit 135 brancheorganisaties en 250 regionale en lokale ondernemersverenigingen is de Koninklijke Vereniging MKB-Nederland dé centrale werkgevers-organisatie voor het midden- en kleinbedrijf. MKB-Nederland bundelt de belangen van ondernemers en ondernemersorganisaties in het mkb en (publieke) instellingen die zich met ondernemerschap identificeren met als doel het ondernemerschap in al zijn facetten te versterken.

Adres	Postbus 93002 2509 AA Den Haag
Telefoon	015 219 12 12
Fax	015 219 14 14
E-mail	bureau@mkb.nl
Internet	www.mkb.nl

KANTOOR BRUSSEL (VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND)

Adres	Archimedesstraat 5, bus 4 B-1000 Brussel
Telefoon	00 32 (0)2 510 08 80
Fax	00 32 (0)2 510 08 85
E-mail	brussel@vno-ncw.nl

© VNO-NCW, MKB-NEDERLAND

augustus 2011

ISBN: 978-90-5771-144-2

Foto omslag: Warschau (Google Earth)

Ontwerp en opmaak: Curve, grafische vormgeving BNO

INHOUD

VOORWOORD	7
Europa: noodzakelijk voor onze toekomst (algemene beschouwing)	9
1. Herstel uit de economische crisis	11
1.1 Macro-economische ontwikkelingen	11
1.2 Economic governance	12
1.3 Regelgeving financiële sector	13
2. Algemeen beleidskader	17
2.1 Europa 2020	17
2.2 Small Business Act	17
2.3 Industriebeleid	18
2.4 Financiële perspectieven	19
3. Versterking interne markt	21
3.1 Single Market Act	21
3.2 Smart Regulation	21
3.3 Digitale Agenda voor Europa	22
3.4 Dienstenrichtlijn	22
3.5 Diensten van algemeen belang	23
3.6 Single Euro Payments Area	23
3.7 Patiëntenmobiliteit	24
4. Innovatie en onderwijs	27
4.1 Onderzoek- en innovatiestrategie	27
4.2 Biotechnologie	29
4.3 Nanotechnologie	30
4.4 Intellectueel Eigendom	30
4.5 Onderwijs	31
5. Consumenten- en productenbeleid	33
5.1 Richtlijn inzake consumentenrechten	33
5.2 EU-consumentenbeleid	33
5.3 Geschilbeslechting en collectief verhaal in het consumentendomein	33
5.4 Richtlijn algemene productveiligheid en normalisatie	34
5.5 Productinformatieverordening: voedsel etikettering	34
6. Mededinging	37
6.1 Algemeen mededingingsbeleid	37
6.2 Staatssteunbeleid	37

6.3	Consultatie over collective redress	37
6.4	Overheidsaanbestedingen	38
7.	Belastingen, douane en accijnzen	39
7.1	Directe belastingen	39
7.2	BTW	41
7.3	Douane	43
7.4	Accijnzen	44
8.	Corporate governance	45
8.1	Richtlijn aandeelhoudersrechten	45
8.2	Voorstel tot wijziging Eerste en Elfde richtlijn	45
8.3	Voorstel tot verdere wijziging Derde en Zesde richtlijn	45
8.4	Statuut voor een Europese besloten vennootschap (SPE)	46
8.5	Statuut voor een Europese vennootschap (SE)	46
8.6	Groenboek corporate governance	46
8.7	Jaarrekeningvoorschriften voor beursfondsen	47
8.8	Jaarrekeningvoorschriften voor niet-beursgenoteerde ondernemingen	47
9.	Energie en klimaatverandering	49
9.1	Roadmap naar een koolstofarme economie in 2050	49
9.2	CO ₂ -emissiehandel (ETS)	50
9.3	Duurzame energie	50
9.4	Energie Infrastructuurpakket	51
9.5	Europees energie-efficiëntieplan tot 2020	51
9.6	Energiebelasting	52
9.7	Regulatie energiehandel	52
10.	Milieu	55
10.1	Milieuagenda	55
10.2	Voorzieningszekerheid en resource efficiency van grondstoffen	55
10.3	Biodiversiteit en ecosystemen	56
10.4	NO _x / SO ₂ -handel	56
10.5	REACH	56
11.	Transport	59
11.1	EU-transportbeleid in het Witboek Transport	59
11.2	Prijsbeleid, infrastructuurheffing	59
11.3	Luchtvaart	59
11.4	Zeescheepvaart, havens	60
12.	Arbeidsmarkt, arbeidsrecht en sociale dialoog	61
12.1	Belangrijkste ontwikkelingen	61
12.2	Europese sociale dialoog	61
12.3	Werkgelegenheidsbeleid en flexicurity	61
12.4	Vrij verkeer van werknemers	62
12.5	Detachering van werknemers	62
12.6	Migratie	63
12.7	Herstructurering van bedrijven en informatie en consultatie van werknemers	63
12.8	Arbeidstijdenrichtlijn	63
12.9	Transnationale collectieve onderhandelingen	64
12.10	Coördinatie sociale zekerheid	64
12.11	Combinatie van arbeid en zorg	64
12.12	Gelijke behandeling	65
12.13	Gelijke behandeling m/v	65
12.14	Arbeidsomstandigheden	66
13.	Pensioenen	67
13.1	Groenboek Pensioenen	67
13.2	Arbeidsmobiliteit en aanvullend pensioen	67
13.3	International Accounting Standards (IAS)	68
13.4	Solvency II	69

14. Handelspolitiek	71
14.1 Nieuwe handelspolitieke strategie van de EU	71
14.2 Bilaterale Investeringsovereenkomsten	71
14.3 WTO	71
14.4 Bilaterale vrijhandelsakkoorden van de EU met derde landen	72
14.5 Border Adjustment Measures	74
14.6 Market Access Strategy	74
14.7 Land-van-oorsprongetikettering (made in labelling)	74
14.8 Generalised System of Preference (GSP)	74
14.9 Ontwikkelingssamenwerking	75
14.10 Maatschappelijk verantwoord ondernemen	75

BIJLAGEN

I EU-lobby VNO-NCW en MKB-Nederland	79
II Overzicht van branches aangesloten bij VNO-NCW en MKB-Nederland die actief zijn in Brussel	83

Voorwoord

Bij de aanvang van ieder halfjaarlijks EU-voorzitterschap brengen VNO-NCW en MKB-Nederland gezamenlijk een Rondje Europa uit. Daarin wordt op voor het bedrijfsleven relevante thema's ingegaan, inclusief de opvatting van VNO-NCW en MKB-Nederland (dit naast de elektronische nieuwsbrief met Europese actualiteiten, die eens per twee à drie weken uitkomt). De laatste aflevering van het Rondje verscheen in januari 2011 onder de titel 'Europa: het belang van gezamenlijk optreden' en betrof het Hongaarse voorzitterschap.

Hierbij treft u het Rondje Europa aan ter gelegenheid van het Poolse voorzitterschap in de tweede helft van 2011.

Rondje Europa wordt uitgebracht onder verantwoordelijkheid van het Brusselse kantoor, met inbreng van het gemeenschappelijke beleidsbureau van VNO-NCW en MKB-Nederland. Nauwe relaties worden onderhouden met onder andere de Europese werkgeverskoepels BUSINESSEUROPE, UEAPME en Eurocommerce, de EU-instellingen en de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging in Brussel.

Evenals in het vorige Rondje is een geactualiseerde bijlage opgenomen van branches die lid zijn van VNO-NCW en MKB-Nederland en actief zijn in Brussel.

Gebleken is dat dit document zich in een grote belangstelling mag verheugen van vele beleidsmakers in Brussel en Den Haag, werkgeverskringen en andere belangstellenden. Graag wensen wij u opnieuw een nuttig gebruik van dit document toe.

Joke van den Bandt-Stel

Permanent Gedelegeerde en hoofd bureau Brussel

Ulrich Schröder

Permanent Vertegenwoordiger MKB-Nederland

Kirsten Guyaux

Secretaris Europese Zaken

Willem de Goede (vanaf 15 augustus 2011)

Secretaris Europese Zaken

Esmeralde van Vliet (tot 1 juni 2011)

Secretaris Europese Zaken

Brussel, juni 2011

De tekst van dit Rondje Europa werd eind juni afgesloten.

Europa: noodzakelijk voor onze toekomst

(algemene beschouwing)

Europa en de crisis

Het nieuws over Europa blijft beheerst worden door de crisis rond de euro. Dit is niet alleen een technische exercitie, de publieke opinie in de lidstaten begint hier ook uitgesproken meningen over te verkondigen. Op zich is dat een goede zaak. Wil Europa kunnen blijven voortbestaan, dan moet het democratisch gedragen worden, ook in de lidstaten. Bij een democratisch proces horen discussies en moet kritiek mogelijk zijn, juist ook in de lidstaten. Dit is al met al een heel spannende tijd voor de toekomst van Europa.

Europa moet sterk zijn. Dat is vooral in het belang van Europa zelf. Er vormen zich nieuwe machtsverhoudingen in de wereld met, naast de vs, ook China en India. Ook de ontwikkelingen in Afrika en de Arabische wereld zullen hun uitwerking hebben op het wereldtoneel. Europa moet daarin een volwaardige speler kunnen zijn. Dat betekent dat intern het huis op orde moet worden gebracht, maar ook dat Europa naar buiten toe sterk en met één stem moet kunnen opereren.

Hoewel zoals gezegd de crisis rond de Euro de aandacht van Europa blijft beheersen, zijn er toch al de nodige stappen gezet om de noodzakelijke structurele hervormingen binnen Europa tot stand te brengen. Zo is er een structureel fonds gekomen om lidstaten in problemen te helpen, zo zijn er afspraken gemaakt dat lidstaten vroegtijdig informatie geven over hun begrotingen en de maatregelen die zij van plan zijn te nemen om hun economieën te herstructureren. De Europese Commissie heeft deze plannen recent publiekelijk van commentaar voorzien en binnenkort zullen de lidstaten zich hierover moeten verantwoorden. In samenspraak tussen het Europese Parlement en de Raad vinden op dit moment de onderhandelingen plaats om de rol van de Commissie in dit herstructureringsproces te versterken. Dit zijn zaken die enkele jaren geleden nog volstrekt ondenkbaar waren. De vraag is of deze afspraken snel en ver genoeg gaan om de buitenwereld te overtuigen. Tot nu toe heeft de politiek toch altijd kans gezien op tijd weer een stapje te zetten.

De stabiliteit en geloofwaardigheid van onze gemeenschappelijke munt moet gewaarborgd worden, omdat alleen dan een goed herstelproces mogelijk is. Het investeringsbeleid van bedrijven is daarvan afhankelijk. Snelle en heldere besluitvorming op EU-niveau is daarvoor nodig. De zorgen rond de euro leiden tot angstige en soms boze

reacties, waarbij de neiging ontstaat zich terug te trekken op de eigen, nationale vesting en zich af te zetten tegen de boze buitenwereld, waartoe dan ook Europa gerekend wordt. Daarbij wordt echter miskend dat een sterk Europa juist nodig is om krachtig te kunnen optreden in de rest van de wereld. Een sterk Europa moet herstructureren, maar moet ook de verworvenheden van Europa tot nu toe behouden. Het gaat dan bijvoorbeeld om de interne markt, waar overigens nog meer mogelijk is, en om het vrije verkeer van personen, goederen en diensten. Roepen om de verworvenheden van Schengen terug te draaien past hier niet in. Dat betekent overigens wel dat de buitengrenzen van Europa goed bewaakt moeten worden en dat betekent ook dat Frontex, de Europese organisatie die daarvoor verantwoordelijk is, goed vanuit Europa geëquipeerd moet worden.

Europa heeft groei nodig om structureel uit de economische crisis te komen, daarvoor zijn goed opgeleide mensen nodig. Met een verouderende en krimpende bevolking is dit een uitdaging voor Europa. Er zal dus nationaal en via Europa geïnvesteerd moeten worden in goed opgeleide jonge mensen en in adequate na- en herscholing. Ook zal Europa en zullen de lidstaten aantrekkelijk moeten zijn voor (kennis) migranten van buiten de EU. Deze mensen zullen we in de toekomst hard nodig hebben.

Voor ons is het duidelijk: Europa is geen optie meer, maar een noodzaak. Voor het Nederlandse bedrijfsleven en voor de welvaart van de bevolking in Nederland is een sterk Europa van levensbelang. Wij hebben als Nederland, meer dan andere landen, geprofiteerd en profiteren nog van de interne markt binnen Europa. Europa is wezenlijk voor een sterk Nederland. Onze inzet in Nederland en in Europa moet gericht zijn op verdergaande economische integratie. Daar zullen we op dit moment politiek en inhoudelijk, maar ook financieel in moeten investeren.

Het Hongaarse voorzitterschap

Ook het Hongaarse voorzitterschap heeft weer veel tijd moeten besteden aan de crisis rond de euro en ook de uitwerking van de structurele hervormingen stond hoog op de agenda. Ook zijn vervolgedelingen gekomen over de Interne markt en over het beleid t.a.v. intellectueel eigendom in brede zin, al moet nog veel worden uitgewerkt. Wel zijn er

enkele stappen gezet om tot een gemeenschapsoctrooi te komen. Het is niet gelukt dit met Europa als geheel te doen, maar via de mogelijkheid van versterkte samenwerking kon toch voortgang gemaakt worden. Dit is een succes voor Nederland die met dat voorstel is gekomen. Ook zijn de eerste discussies gestart over de nieuwe financiële perspectieven in het Europees Parlement. De echte discussie hierover zal echter onder het Poolse voorzitterschap en het daaropvolgende Deense voorzitterschap plaatsvinden.

Het Poolse voorzitterschap

Het Poolse voorzitterschap zal ongetwijfeld ook nog veel aandacht aan de eurocrisis moeten besteden, maar wil daarnaast toch vooral inzetten op maatregelen om de economische groei te bevorderen. Tenslotte is dat de beste remedie om uit de crisis te komen.

De eerste prioriteit is 'Europese integratie als bron van ontwikkeling'. Het gaat daarbij om de versterking van de interne markt in het algemeen, met speciale aandacht voor de mogelijkheden van de elektronische markt en diensten. Daarnaast gaat het om de verdere uitwerking van de Innovatie Unie en meer specifiek om het 8^e kaderprogramma voor R&D en Innovatie. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn de vergroting van de deelname van het bedrijfsleven in het algemeen en het mkb in het bijzonder. Ook de koppeling tussen het kaderprogramma en de structuurfondsen vormt een aandachtspunt. Innovatie komt niet tot stand zonder de inzet van goed opgeleide mensen. Dat onderwerp staat dan ook hoog op de agenda van het Poolse voorzitterschap. Hierbij hoort ook de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven. Ook de afronding van de discussie over het gemeenschapsoctrooi staat hoog op de agenda.

Een tweede prioriteit betreft 'een Veilig Europa'. Naast aandacht voor een goed economisch bestuur van Europa hoort hier ook bij aandacht voor een extern EU-energiebeleid gericht op zekerheid van de energievoorziening, inclusief een goede energie-infrastructuur. Daar zal zeker veel aandacht voor nodig zijn gezien de besluitvorming in diverse landen om te stoppen met kernenergie. Ook het herzien en moderniseren van het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid wordt onder deze prioriteiten gerekend, gericht op een veilige en goede voedselvoorziening in Europa. Daarnaast staan het versterken van de militaire en civiele capaciteiten van de Unie en een directe dialoog tussen de EU en de NAVO op de agenda.

Een derde prioriteit betreft 'Europa profiteert van openheid'. Het gaat dan om ontwikkelen van vrijhandelszones met landen in Oostelijk partnerschap (Armenië, Azerbeidzjan, Georgië, Moldavië, Oekraïne en Wit-Rusland), samenwerking met Rusland en het ontwikkelen van relaties met de Arabische wereld.

Daarnaast blijven de lopende zaken uit het werkprogramma en EU 2020 op de agenda staan. Belangrijke onderwerpen zijn het klimaat- en energiebeleid, de begroting en de financiële perspectieven.

Prioriteiten VNO-NCW en MKB-Nederland

Onze prioriteiten voor het komend half jaar blijven gericht op ondersteuning van de euro, inzetten op structurele hervormingen, maar wel gekoppeld aan maatregelen gericht op duurzame groei. Alleen dan kan Europa echt uit de crisis komen. Het uitdragen van het belang van deze maatregelen, juist ook voor de welvaart en welzijn van Nederland, is ook een belangrijke prioriteit.

Dat betekent hard werken aan de concrete uitwerking van de interne markt en aan de vormgeving van het Innovatie- en Industriebeleid. Het komende half jaar, met de uitwerking van het 8^e kaderprogramma, wordt daarvoor cruciaal. Belangrijk aandachtspunt wordt hoe hier onze topsectoren op kunnen worden aangesloten. Ook mindere en betere regelgeving is wezenlijk voor het versterken van Europa en dat onderwerp zal dus hoog op onze agenda blijven staan. Daarnaast blijft de uitwerking van een realistisch energie- en klimaatbeleid dat rekening houdt met de mondiale ontwikkelingen essentieel.

Het komende half jaar zal de discussie over de financiële perspectieven gevoerd worden. Gezien de noodzakelijke bezuinigingen in de lidstaten, ligt het voor de hand dat ook Europa kritisch kijkt naar haar eigen begroting. Een euro via het EU-budget moet ook echt iets extra's opleveren. Rondpompen van geld – nu wordt 75 procent van het budget van de EU via het landbouwbeleid en de structuurfondsen weer teruggesluisd naar de landen – zou drastisch teruggedrongen moeten worden, bijvoorbeeld door tijdslimieten op het gebruik van de structuurfondsen te zetten.

Gezien de bezuinigingen moeten er duidelijke prioriteiten gesteld worden. Voor ons zijn dat: meer investeren in innovatie, maar dan wel onder de voorwaarde dat de effectiviteit van de inzet van de middelen verbeterd wordt. Verder moet het landbouwbeleid meer marktgericht worden. Investerings in trans-Europese netwerken op het gebied van transport en energie kunnen zinvol zijn, maar alleen als de markt dat niet zelf oppakt en dan nog vooral op essentiële knooppunten.

In de navolgende hoofdstukken vindt u al deze onderwerpen nader toegelicht met onze opvattingen daarover en de behaalde resultaten.

Joke van den Bandt-Stel

1. Herstel uit de economische crisis

1.1 Macro-economische ontwikkelingen

Het herstel van de wereldeconomie zet door in 2011. De Europese Commissie (EC) heeft in haar Economic Outlook Spring 2011 de groei voor de wereldeconomie voor 2010 vastgesteld op 4,9 procent vergeleken met een krimp van 0,6 procent in 2009. Voor 2011 en 2012 zijn de groeiverwachtingen 4,0 en 4,1 procent. De groei van de wereldeconomie is vooral te danken aan een sterke economische groei en een toenemende vraag vanuit opkomende economieën, voornamelijk China, India en Brazilië. De groei van de economie van de VS is naar verwachting 2,6 procent in 2011 en 2,7 procent in 2012. De vooruitzichten voor de Japanse economie zijn verslechterd en de olieprijs in de eerste maanden van dit jaar zijn hoger dan verwacht.

De groei van de Europese economie in 2011 zal volgens de Commissie uitkomen op 1,75 procent. Het geleidelijke herstel van de EU-economie zet daarmee door. Volgend jaar zal deze dicht bij de 2 procent uitkomen. De economische vooruitzichten voor de Europese Unie zijn iets beter dan in de herfst van vorig jaar nog werd gedacht. Deze iets positievere groeiraming voor de EU is vooral te danken aan betere vooruitzichten voor de wereldeconomie. We zagen dit terug in de positieve cijfers over het eerste kwartaal. In de EU was de kwartaal op kwartaal groei 0,8 procent van het BBP. De Europese groei valt grotendeels te verklaren door de toegenomen export vanuit de industriële sector naar de opkomende markten. In 2011 zullen de bedrijfsinvesteringen, behalve in de bouw, duidelijk aantrekken. De private consumptie neemt dit jaar slechts licht toe vooral door de hogere inflatie. Deze hogere inflatie, vooral veroorzaakt door hogere grondstofprijzen, is wel een punt van zorg. Naar verwachting komt de inflatie dit jaar uit op gemiddeld 3 procent voor de hele Europese Unie en op 2,5 procent voor eurozone. De Nederlandse economie zal in 2011 en 2012 uitkomen op respectievelijk 1,75 procent en 1,5 procent groei, iets onder het Europees gemiddelde. Het Nederlandse Centraal Planbureau heeft deze verwachting in juni 2011 naar boven bijgesteld: voor 2011 een groei van 2 procent en voor 2012 1,75 procent.

De gemiddelde Europese groeicijfers maskeren de forse verschillen in de economische ontwikkeling tussen de lidstaten. Die verschillen tussen landen nemen ook toe. Lidstaten die sterk afhankelijk zijn van export kennen een solide groei, ter-

wijl sommige perifere lidstaten op dat gebied duidelijk achterlopen. We zien dat terug in de eerste prognose van de groei in het eerste kwartaal 2011. De economie van Duitsland groeide met 1,5 procent van het BBP van kwartaal op kwartaal en Frankrijk met 1,0 procent. Italië heeft een tegenvallende groei van + 0,1 procent. De Griekse economie groeide in het eerste kwartaal met 0,8 procent ten opzichte van het vorige kwartaal, maar het cijfer voor het vierde kwartaal van vorig jaar is dan ook neerwaarts bijgesteld van een krimp van 1,4 procent naar 2,8 procent. Ook de komende tijd zal de macro-economische ontwikkeling in Europa in het teken blijven staan van de verschillen in economische ontwikkeling tussen de lidstaten.

De zorgen over de houdbaarheid van de overheidsfinanciën zullen dit jaar tot de belangrijkste uitdagingen blijven behoren voor een duurzame economische ontwikkeling van de Europese economie. De overheidsfinanciën zijn afgelopen jaar wel verbeterd. Door een aantrekkende groei en door de stopzetting van de tijdelijke stimuleringsmaatregelen zal het overheidstekort in de EU dalen van circa 6,5 procent van het BBP in 2010 naar rond de 4,75 procent in 2011 en 3,75 procent in 2012. De totale schuldenlast van de EU zal volgens de ramingen verder oplopen tot 83 procent van het BBP in de EU en 88 procent van het BBP in de Eurozone in 2012. Deze stijging wordt veroorzaakt door onder andere aanhoudende tekorten, matige economische groei en ongunstige demografische ontwikkelingen. Wanneer de huidige trend in nationale schulden niet wordt aangepakt, zal de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op de lange termijn in gevaar komen. Deze verschillen in economische groei en de problemen rondom overheidsfinanciën binnen de EU zijn een grote bron van voortdurend opspelende spanningen op de financiële markten.

De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt hebben zich gestabiliseerd. Het verlies van banen en de groei van de werkloosheid zijn sinds het tweede kwartaal van 2010 een halt toegeeroepen. Het werkloosheidspercentage van de EU ligt op dit moment rond 9,6 procent van de beroepsbevolking van de EU en rond 10 procent voor de Eurozone. Net als bij de groeicijfers zijn er grote verschillen waar te nemen tussen de werkloosheidspercentages van de lidstaten onderling. Terwijl de werkloosheid in Nederland en Oostenrijk 4 tot 5 procent bedraagt, bedraagt de werkloosheid in Spanje en de Baltische staten tussen de 17 en 20 procent. Voor het komende

jaar wordt een voorzichtig herstel van de werkgelegenheid en een daling van het werkloosheidspercentage van 0,5 procent punt verwacht voor zowel de EU als de Eurozone. Hoewel de werkgelegenheid en de economie als geheel zich in positieve richting ontwikkelt, blijft de werkloosheid in 2011 op een hoog niveau.

De onzekerheden rond de macro-economische ontwikkelingen zijn en blijven groot. De politieke veranderingen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika en de economische rampspoed als gevolg van de aardbeving en tsunami in Japan hebben de onzekerheid vergroot. Maar ook zijn er dreigende spanningen op de financiële markten, vooral op een aantal markten voor overheidsobligaties en de valutamarkten.

1.2 Economic governance

De huidige Europese schulden crisis heeft aangetoond dat het Stabiliteits- en Groeipact (SGP) er niet in is geslaagd te zorgen voor gezonde Europese overheidsfinanciën en een solide basis te bieden voor de euro. De huidige problemen (waaronder de bankencrisis, problemen op de vastgoedmarkt en hoge overheidsschulden) heeft het SGP niet weten te voorkomen. Als gevolg van de economische crisis kampen vrijwel alle eurolanden met buitensporige tekorten (meer dan 3 procent van het BBP), waaronder ook Nederland. Verschillende eurolanden hebben momenteel te maken met zeer grote tekorten en hoge staatschulden. Dit betreft voornamelijk Griekenland, Ierland, Portugal en Spanje. De zorgen over de solvabiliteit van deze landen hebben na het eerste kwartaal gezorgd voor grote paniek op de Europese obligatiemarkt. Portugal heeft, na Griekenland en Ierland, als derde Europese land een beroep gedaan op het Europees Financiële Stabilisatie Mechanisme (EFSM). Portugal krijgt 78 miljard euro steun van EU en Internationaal Monetair Fonds (IMF). Hiervan komt 26 miljard voor rekening van het IMF. Ierland heeft in totaal 85 miljard euro aan steun toegezegd gekregen. De financiële steun is beschikbaar gesteld onder voorwaarde van een streng pakket aan maatregelen. Vorig jaar kreeg Griekenland 110 miljard euro aan noodsteun toegezegd van het IMF en de Europese Commissie. De helft daarvan is inmiddels overgemaakt. In juni is de volgende uitkering van twaalf miljard goedgekeurd nadat met Griekenland een aanvullend pakket aan maatregelen was overeengekomen, waaronder privatisering van overheidsbezittingen. Het totale noodfonds van het EFSM heeft een omvang van 750 miljard euro. Een aanvullend programma is nodig omdat Griekenland naar alle waarschijnlijkheid medio 2012 niet terug kan naar de markt. Overeengekomen is dat hiertoe ook een bijdrage van de private sector zal worden nagestreefd. Daarbij wordt aangestuurd op een vrijwillig doorrollen van de bestaande exposure op Griekse schuld zodat gedurende de programmaperiode een substantiële reductie van de vereiste herfinanciering kan worden gerealiseerd. De eurogroep besloot om begin juli, onder deze voorwaarden, de belangrijkste parameters voor een nieuwe financieringsstrategie te definiëren.

In een reactie op de Europese schulden crisis van najaar 2010 is op voorstel van Frankrijk en Duitsland een plan opgesteld voor de oprichting van een permanent crisismechanisme.

Het permanente crisismechanisme zal in werking treden vanaf 1 juli 2013, het moment waarop het mandaat van het EFSM afloopt. De structuur van dit nieuw op te richten Europese noodfonds, het European Stability Mechanism (ESM), is anders dan die van het EFSM. Het heeft haar eigen kapitaal in plaats van overheidsgaranties. De kapitaalverstrekking leidt tot reële kredietverleningscapaciteit van 440 miljard euro. Leningen verstrekt door het ESM zullen boven gewone obligaties staan. Het ESM mag direct schuld van landen in nood aankopen. Een programma zoals het Securities Market Program van de ECB is niet meer mogelijk. Het nieuwe permanente crisismechanisme bevat een insolventieprocedure, zodat private obligatiehouders een deel van de kosten zullen betalen van een mogelijke herstructurering van de schuld. Dit vergt een verdragswijziging, waarvoor een voorstel eind juni 2011 door de Raad is vastgesteld. De lidstaten moeten alle nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat het ESM-verdrag uiterlijk eind 2012 wordt bekrachtigd en spoedig in werking treedt.

Naast de oprichting van het permanente crisismechanisme zijn de lidstaten in maart tot afspraken gekomen om de economic governance in de Europese Unie te verstevigen en het concurrentievermogen van de eurozone en de Europese Unie te vergroten.

De versterking van de economische beleidscoördinatie bestaat uit drie pijlers: versterking van het Stabiliteits- en groeipact, een richtlijn voor minimumeisen aan nationale begrotingsraamwerken en een nieuwe procedure voor macro-economische onevenwichtigheden.

Het Stabiliteits- en groeipact wordt uitgebreid met een uitgaven benchmark. Daarmee wordt de preventieve arm van het SGP versterkt doordat naast een ongewenste ontwikkeling in het structureel overheidssaldo, ook een ongewenste ontwikkeling in de uitgaven kan leiden tot sancties. Verder wordt in het SGP een numerieke schuldbenchmark geïntroduceerd. Lidstaten met een schuld van meer dan 60 procent BBP moeten dit afbouwen met gemiddeld 1/20e per jaar. Hiermee gelden er nu ook regels voor de schuldontwikkeling, naast tekort- en uitgavenontwikkeling. Op basis van een ongewenste schuldontwikkeling kunnen lidstaten in een buitensporigtekort-procedure worden geplaatst die kan leiden tot sancties.

De Richtlijn minimumeisen aan nationale begrotingsraamwerken moet voorkomen dat tekortkomingen in het begrotingsproces leiden tot een slechte budgettaire situatie. Dit laatste is nu het geval in sommige lidstaten.

De nieuwe procedure om schadelijke macro-economische onevenwichtigheden binnen de EU en het eurogebied te adresseren, bestaat uit een preventieve en een correctieve fase met sancties voor het eurogebied.

Met dit pakket krijgt de Commissie meer bevoegdheden dan het tot nu toe had om sancties voor te stellen en om te controleren of begrotingen van lidstaten aan bepaalde minimumeisen voldoen. Het Europees Parlement wil onder meer een grotere rol voor de Europese Commissie op verschillende onderdelen, steviger sancties, meer gebruik

van stemmingen bij omgekeerde gekwalificeerde meerderheid voor sancties en een nieuwe boete voor frauduleuze statistieken over tekorten en schulden.

Het Europees Semester synchroniseert de verschillende bestaande processen voor economische beleidscoördinatie in de EU, te weten de Europa 2020-strategie en het Stabiliteits- en Groeipact (SGP). De Annual Growth Survey, die de Europese Commissie begin dit jaar voor het eerst heeft gepubliceerd, vormt de start van het Europees Semester. In de survey worden de verschillende maatregelen voor 2011 en 2012 geschetst die volgens de Commissie noodzakelijk zijn om het economisch herstel op korte termijn te versterken, om gelijke tred te houden met de belangrijkste concurrenten van de EU en om de weg in te slaan naar het bereiken van de doelstellingen van de Europa 2020-strategie. Inmiddels hebben de lidstaten hun nationale hervormingsprogramma's samen met de stabiliteitsprogramma's ingediend. De Europese Commissie heeft deze programma's beoordeeld en conceptaanbevelingen per lidstaat opgesteld. Voor Nederland hebben de aanbevelingen van de Commissie betrekking op: [1] bevestiging van de door het kabinet voorgestelde begrotingsstrategie voor 2012 met vermelding dat uitgaven die rechtstreeks van belang zijn voor de groei, zoals voor onderzoek en innovatie en onderwijs, worden ontzien, [2] het stimuleren van innovatie, particuliere investeringen in onderzoek en ontwikkeling en de relatie tussen wetenschap en bedrijfsleven via het Topgebiedenbeleid en [3] vermindering van congestie in het vervoer via uitbreiding van het spoor- en wegennetwerk en invoering van rekeningrijden. De Europese Raad heeft de aanbevelingen aan Nederland vastgesteld. In de definitief vastgestelde aanbeveling komt het punt van congestie niet meer voor.

oordeel VNO-NCW en MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn van mening dat het steunen van overheden van eurolanden met buitensporige tekorten onvermijdelijk is voor het behoud van de stabiliteit van de eurozone. Een stabiele euro is noodzakelijk voor de concurrentiepositie van de Europese interne markt en het Europese bedrijfsleven. Het is echter noodzakelijk dat dergelijke steun gekoppeld wordt aan strenge voorwaarden, in samenwerking met het IMF. Wel wijzen VNO-NCW en MKB-Nederland er op dat moet worden opgepast voor de gevaren van moral hazard die aan een permanent crisismechanisme vast zitten. VNO-NCW en MKB-Nederland zijn voorstander van aanscherping van economic governance binnen de EU. In het belang van de euro en het behoud van de concurrentiepositie van het Europese bedrijfsleven, is een aanzienlijke aanscherping van het Stabiliteits- en Groeipact noodzakelijk, zowel op het preventieve (uitgavencontrole) als op het corrigerende (tekort- en schuldcriteria) vlak. De procedure om macro-economische onevenwichtigheden te voorkomen moet erop gericht zijn de concurrentiekracht van lidstaten te vergroten. We zijn positief over de voorgestelde maatregelen.

1.3 Regelgeving financiële sector

De Europese Commissie heeft naar aanleiding van de financiële crisis een aantal wetgevingsvoorstellen gedaan om het toezicht op de financiële markten aan te scherpen en nieuwe

regelgeving voor de financiële sector te ontwikkelen. Zo heeft de Commissie plannen gepresenteerd om het banktoezicht te versterken, kapitaaleisen voor banken te verhogen, de derivatenhandel en hedge- en private-equity-fondsen te reguleren en nieuwe initiatieven voor strenge regels voor kredietbeoordelaars op te stellen.

Banktoezicht

De Europese Unie heeft op macroniveau een nieuw systeem voor supervisie van de financiële sector opgericht. Het nieuwe systeem zal bestaan uit de oprichting van een Europese Comité voor Systeemrisico's (ECSR), dat verantwoordelijk is voor het macroprudentiële toezicht op het financiële stelsel binnen de Europese Unie. Daarnaast zijn drie Europese toezichthouders opgericht voor de supervisie van banken, verzekeringen en pensioenfondsen en voor de handel in effecten (CEBS, CEIOPS en CESR). De nieuwe toezichthouders kunnen kapitaaleisen opleggen en richtlijnen uitvaardigen.

Daarnaast heeft de Europese Commissie in oktober 2010 haar plannen gepresenteerd voor een nieuw EU-kader voor crisisbeheersing in de financiële sector. Deze voorstellen vormen een opmaat naar nieuwe Europese wetgeving die rond de zomer zal worden gepresenteerd. De voornaamste doelstelling van het kaderprogramma is om ervoor te zorgen dat wanneer banken in de toekomst failliet gaan dit niet de financiële stabiliteit van de EU als geheel in gevaar brengt. Dit houdt in dat de afwikkeling zó verloopt dat het gevaar van besmetting zoveel mogelijk wordt beperkt en de continuïteit van essentiële financiële diensten wordt gegarandeerd. Dit betekent onder meer dat rekeninghouders toegang blijven houden tot hun bankrekening. Het kader moet een geloofwaardig alternatief bieden voor de dure reddingsoperaties van banken zoals die de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden. In dit kader staan in het crisismanagement van de financiële sector volgens de Commissie drie punten centraal: voorbereidings- en preventiemaatregelen, bevoegdheid om vroegtijdig maatregelen te nemen om problemen te voorkomen en tot slot resolutie-instrumenten. Het uiteindelijke voorstel tot wetgeving zal vooraf worden gegaan door een impact assessment en er zal rekening worden gehouden met afspraken die in internationaal verband door de G-20 worden gemaakt inzake financiële regulatie.

Ten slotte heeft de Commissie een aantal maatregelen en initiatieven gepresenteerd die een direct effect hebben op de regulering van de banksector. In navolging van het Bazel III-akkoord, dat is bereikt tussen de toezichthouders en centrale bankiers van de 27 belangrijkste economieën van de wereld, zal de Commissie de richtlijn voor kapitaalvereisten herzien. Hierin zullen de nieuwe afspraken onder het Bazel III-akkoord in worden opgenomen en worden omgezet in EU-wetgeving. De Commissie heeft eind 2010 haar voorstel gepresenteerd. Tevens heeft de Commissie in een aantal mededelingen het idee gepresenteerd om een belasting op de banksector in te voeren en daar in het voorjaar van 2011 een consultatie over gehouden. Het idee bestaat uit de invoering van een financiële-transactietaks (FTT) of een financiële-activiteitentaks (FAT). Een transactietaks is een belasting op de handel in aandelen, obligaties, opties en andere financiële producten. Onder het tweede voorstel, een

activiteitentaks, worden de winsten of loonsommen van banken belast. Verwacht wordt dat de Commissie beide ideeën verder uitwerkt in verslag over de belastingheffing in de financiële sector in de herfst van 2011. In de voorstellen voor de nieuwe financiële perspectieven van de Europese Commissie wordt ook gesproken over de financiële-transactietaks (zie paragraaf 2.4).

Richtlijn inzake beheerders van alternatieve beleggingsfondsen

De Europese Commissie heeft in het kader van hervorming van de financiële infrastructuur een voorstel gepresenteerd waarin hedge- en private-equity-fondsen worden gereguleerd. Het betreft regulering van in de EU gevestigde beheerders van alle fondsen die niet vallen onder de Instellingen voor Collectieve Beleggingen in Effecten (ICBE) richtlijn. De regulering betreft dus niet alleen de aanvankelijk door de G20 beoogde regulering van hedgefondsen en private-equity-fondsen, maar ook alle overige professionele en niet-ICBE retailfondsen. Onder het nieuwe voorstel van de Commissie krijgen Alternatieve Investeringsfonds managers (AIFM) een Europees paspoort in hun lidstaat van vestiging als ze voldoen aan vereisten zoals onder meer deskundigheid en betrouwbaarheid van bestuurders, eigenvermogens-eisen, voorschriften van governance en beloningsbeleid. Met dit Europees paspoort krijgen de alternatieve investeringsfondsen automatisch toegang tot alle andere EU-lidstaten. De Europese Autoriteit voor Effecten en Markten (ESMA) zal toezicht houden op de toekenning van een Europees paspoort door de lidstaten aan alternatieve investeringsfondsen.

De richtlijn is in mei 2011 van kracht geworden en dient vóór 2013 in nationale wetgeving te worden omgezet.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW hebben zich uitgesproken tegen een extra belasting voor de financiële sector. De ondernemingsorganisaties ondersteunen de structurele hervormingen die erop gericht zijn de bancaire sector te versterken en een substantiële verhoging van zowel de kwantiteit en de kwaliteit van het kapitaal in banken te brengen. Deze maatregelen hebben al een negatieve impact op de economie en de mogelijkheid van banken om de economische groei te financieren. Voorstellen voor een bankbelasting bovenop de reeds opgelegde structurele hervormingen versterken dit negatieve effect. Belastingen speciaal voor de financiële sector zullen niet bijdragen aan een gezonder financieel systeem. Het zal de balans niet versterken, maar juist verzwakken, omdat er geld uit gehaald wordt. Het Europese bedrijfsleven en met name het mkb zullen worden geconfronteerd met hogere kosten van het lenen.

Bij de herziening van de kapitaalsrichtlijn moet nadrukkelijk de kredietverlening aan het bedrijfsleven in het oog gehouden worden. Met name de nieuwe liquiditeitsratio's kennen grote onzekerheden met betrekking tot de effecten daarvan op (export-)kredietverlening.

Vanuit het oogpunt van het toegenomen risico als gevolg van hedgefondsen steunen VNO-NCW en MKB-Nederland de regulering van hedgefondsen. Regulering mag de admini-

stratieve lasten voor bedrijven niet verhogen en moet in zijn reikwijdte niet doorschieten. De werkgeversorganisaties staan zodoende achter het uiteindelijke akkoord tot de invoering van één Europees paspoort voor alternatieve investeringsfondsen. MKB-Nederland en VNO-NCW zijn echter van mening dat fondsen die geen systematisch risico veroorzaken dienen te worden uitgesloten van regulering.

Regulering derivatenhandel

De Europese Commissie heeft in het najaar van 2010 een voorstel tot een verordening om de derivatenmarkten in Europa veiliger en transparanter te maken gepresenteerd. In haar ontwerpverordening stelt de Commissie voor om de informatie over otc-derivatencontracten bij transactieregisters te melden en voor de toezieende autoriteiten toegankelijk te maken. Ook zal er meer informatie voor alle marktdeelnemers beschikbaar komen. Het voorstel van de Commissie is volledig in lijn met de afspraken die de EU heeft gemaakt met de G-20 en is gelijk aan de door de VS gevolgde aanpak. Het voorstel ligt op het moment van schrijven ter onderhandeling voor bij het Europees Parlement en de lidstaten. Het Europees Parlement wil een voorlopige vrijstelling voor pensioenfondsen van deze derivatenverordening. Door de invoering van de verordening zouden de extra kosten voor derivatentransacties van Nederlandse pensioenfondsen tot 4,5 miljard euro kunnen oplopen. Begin juli 2011 wordt over het voorstel plenair gestemd in het Europees Parlement. Eenmaal aangenomen zal de verordening vanaf eind 2012 van toepassing zijn.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland steunen een gereguleerde markt voor derivaten vanwege efficiencytoename en afname van risico. Ingrijpen in het vrijemarktmechanisme van de otc-derivatenmarkt moet wel terughoudend gebeuren, omdat deze markt zeer belangrijk is in het proces van spreiding van de kasstroom van grote bedrijven. Positief is dat Nederlandse pensioenfondsen niet voor hogere kosten komen te staan.

Toezicht op kredietbeoordelaars

In het kader van de hervorming van de financiële sector heeft de Commissie een consultatie gehouden betreffende kredietbeoordelaars. De Commissie reageerde hiermee op de toenemende zorgen, naar aanleiding van de Europese schulden-crisis, dat financiële instituties en investeerders te afhankelijk zijn van externe beoordelingen en zelf geen toereikende kredietbeoordelingen uitvoeren. Volgens de Commissie leidt dit tot volatiele markten en instabiliteit van het financiële systeem. Op basis van de uitkomst van de consultatie zal de Commissie een besluit nemen om over te gaan tot nieuwe voorstellen voor wetgeving. Deze voorstellen worden zeer binnenkort verwacht.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland steunen het initiatief van de Commissie om te kijken naar nieuwe regelgeving omtrent het toezicht op kredietbeoordelaars. Uit de huidige Europese schulden-crisis van Griekenland, Ierland, Portugal en Spanje is gebleken dat kredietbeoordelaars een grote invloed hebben op het handelen van private investeerders. VNO-NCW en MKB-

Nederland benadrukken echter dat regulering niet moet leiden tot extra administratieve lasten.

Inlichtingen:

Guusje Dolsma (070 349 02 30; dolsma@vno-ncw.nl)

2. Algemeen beleidskader

2.1 Europa 2020

De in 2010 vastgestelde tienjarenstrategie Europa 2020 is een vervolg op de Lissabonstrategie (2000-2010). Deze laatste heeft niet de gehoopte resultaten behaald. De nieuwe strategie draait om 'slimme, duurzame en inclusieve' groei op basis van een betere coördinatie van nationaal en Europees beleid. Kernpunten van de strategie zijn bevordering van een koolstofarme industrie, investeren in de ontwikkeling van nieuwe producten, de digitale economie de ruimte geven en modernisering van onderwijs en opleiding.

De Commissie heeft vijf streefcijfers voorgesteld: verruiming van de werkgelegenheid van 69 procent tot 75 procent, verhoging van de uitgaven voor R&D tot 3 procent van het BBP (waarbij de definitie van R&D en Innovatie – wat valt er onder 3 procent – nog onderwerp van nadere studie is), vasthouden aan de 20/20/20 klimaatdoelstelling van de EU, reductie van het aantal armen met 25 procent en het terugbrengen van het aantal voortijdige schoolverlaters van 15 procent naar 10 procent. Het aantal mensen dat hoger onderwijs heeft gevolgd moet omhoog van 31 procent naar 40 procent. De regeringen van de EU-landen moeten nationale doelstellingen vaststellen die enerzijds rekening houden met de omstandigheden in eigen land maar anderzijds helpen de doelstelling voor de EU als geheel te halen. De Europese Commissie zal de vooruitgang zorgvuldig monitoren.

oordeel VNO-NCW en MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden het positief dat er meer focus is in deze nieuwe strategie. Ook het feit dat de doelstellingen landelijk gedifferentieerd kunnen worden aansluitend bij de nationale uitgangspunten is positief. Gemist wordt de geringe expliciete aandacht voor Europa's concurrentiekracht in de wereld en het ondernemingsklimaat als expliciet doel.

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn verheugd over het feit dat de eerder door de Europese Commissie voorgestelde armoededoelstelling, waarbij mensen die minder dan 60 procent van het mediane inkomen verdienen worden aangemerkt als 'arm', inmiddels is aangepast. In de uiteindelijke strategie zijn er drie indicatoren gedefinieerd (armoederisico, materiële deprivatie en werkloze huishoudens), waarbij de lidstaten hun nationale doelen aan de hand van de meest

geschikte van deze indicatoren kunnen bepalen, rekening houdend met hun nationale omstandigheden en prioriteiten.

Het is positief dat de Commissie een integrale benadering kiest en onderdelen van Europa 2020 als concrete uitwerking zijn aangekondigd in het Werkprogramma van de Commissie 2011, Innovatie Unie en Single Market Act. Het budget van de EU dient meer te worden ingericht op het behalen van de doelen uit de Europa 2020-strategie. Lidstaten moeten zich committeren aan het halen van de doelen en deze in hun nationale beleidsplannen uitwerken.

Inlichtingen:

Mechteld Oomen (070 349 04 29; oomen@vno-ncw.nl)

2.2 Small Business Act

Twee jaar geleden publiceerde de Europese Commissie de Small Business Act (SBA), een mededeling om het beleid op zowel EU- als lidstaatniveau meer focus mee te geven ten aanzien van ondernemerschap. De Small Business Act laat de samenhang zien van verspreide initiatieven van de Europese Commissie en nationale overheden om ondernemerschap te bevorderen. De Small Business Act bevat twee basisprincipes: het bevorderen van ondernemerschap en het beginsel 'denk eerst klein'. Dit impliceert een versimpeling van regelgeving en administratieve lasten die in verhouding staat tot de behapbaarheid van het mkb. Het Nederlandse bedrijfsleven heeft ook altijd ingezet op:

- verdere internalisering van het 'denk eerst klein'-principe in het overheidsbeleid, met name op het gebied van het aantrekkelijk maken van werkgeverschap (beperken van niet-beïnvloedbare risico's, flexibeler ontslagrecht en vereenvoudiging van secundaire arbeidsvoorwaarden);
- betere afwikkelingsprocedures van faillissementen en een doeltreffende aanpak van faillissementsfraude;
- verbetering van het aanbestedingsbeleid (gedragscode voor aanbestedende diensten, proportionele eisen bij aanbestedingen onder de drempelwaarde);
- het niet onderwerpen van business to business-betalingen aan vaste Europese betalingstermijnen;
- vergroten van de bekendheid van het Europese klachtenloket voor de interne markt Solvit;
- handhaving van het instrumentarium voor internatio-

naal ondernemen en herinrichting van het ambassade-netwerk gericht op economische ondersteuning van het bedrijfsleven.

Op 23 februari 2011 heeft de Commissie een herziening van de SBA gepubliceerd. De Commissie constateert dat de meeste initiatieven uit de Small Business Act van de grond zijn gekomen, maar dat een slag extra nodig is om de SBA volledig uit te voeren.

Ondernemerschap is van groot belang voor het concurrentievermogen, de groei en de dynamiek van de economie. MKB-Nederland pleit samen met VNO-NCW voor een ambitieus economisch beleid om het ondernemerschap te versterken. Een goed ondernemerschapbeleid is niet alleen cruciaal voor het Europees concurrentievermogen maar daarmee ook voor de toekomst van de EU. Het mkb heeft hierin een sleutelrol als Europese banenmotor en initiator van baanbrekende innovaties. Dit vraagt om een beleid dat van nature toegesneden is op de behoefte van het mkb.

De Commissie heeft in de herziening gekozen voor pijlers in lijn met de bredere EU 2020-strategie, die van Europa de meest competitieve regio van de wereld moet maken. Deze pijlers zijn: slimmere regelgeving voor het mkb; verbeterde toegang tot financiering; optimale benutting van de interne markt door het mkb en het bevorderen van ondernemerschap.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

MKB-Nederland vindt samen met VNO-NCW de herziening van de SBA een goed initiatief. In het kader van EU 2020 en de Single Market Act is het gepast dat de Small Business Act nieuwe initiatieven ontplooit die hierop aansluiten. In Nederland ervaren we op nationaal niveau dat het overgrote deel van de SBA initiatieven is geïntegreerd in het generieke ondernemerschapbeleid. De Commissie moet actiever alle lidstaten bewegen om de SBA op nationaal niveau te stroomlijnen in het bestaande beleid. VNO-NCW en MKB-Nederland doen de volgende aanbevelingen:

- Goede toepassing van de SME-test in de impact assessment, met een goede kwantitatieve kostenberekening.
- Snelle omzetting van de late betalingsrichtlijn.
- Meer transparantie over kredietlijnen zoals EIB en EIF, zodat duidelijker wordt hoe het mkb hiervan kan profiteren en ook kan worden nagegaan of de gelden op de juiste plek terecht komen.
- Het oplossen van de knelpunten op de interne markt blijft voor het bedrijfsleven van onverminderd groot belang.
- Meer zelfstandige ondernemers moeten doorgroeien tot werkgevers. Het beperken van niet-beïnvloedbare risico's, flexibeler ontslagrecht en vereenvoudiging van secundaire arbeidsvoorwaarden maken het werkgeverschap aantrekkelijker. Op dit moment ligt het initiatief om het ontslagrecht te wijzigen in Nederland stil.
- De Commissie moet concretere aanbevelingen aan de lidstaten doen om bedrijfsopvolging te vergemakkelijken, door bijvoorbeeld aantrekkelijke fiscale voordelen.
- De Commissie moet meer inzetten op handelspolitiek en in mindere mate op handelsbevordering. Dit is een aanleggenheid voor lidstaten, zeker gezien de specifieke nationale belangen.

- In lijn met de SBA is een nationale herziening van de Faillissementswet nodig om te komen tot een snellere afwikkeling van faillissementen.

Inlichtingen:

Femke den Hartog (015 219 12 52; f.denhartog@mkb.nl)

2.3 Industriebeleid

De Europese Commissie heeft op 28 oktober 2010 een mededeling gepresenteerd over een geïntegreerd industriebeleid voor de EU. Deze mededeling is één van de vlaggenschipinitiatieven binnen de Europa 2020-strategie. Hoofddoel is het bevorderen van economische groei en banen te stimuleren door het behouden en stimuleren van een sterke, gediversifieerde en concurrerende industrie (inclusief diensten) in Europa en tegelijkertijd minder CO₂-intensief te worden. Deze mededeling zet primair in op horizontale acties nodig om de economische groei en ondernemerschap te bevorderen. Sectorale maatregelen kunnen dit ondersteunen. Hierbij zal het vooral gaan om de condities op het gebied van innovatie, excellentie, en de hele waardeketen te optimaliseren.

In deze mededeling worden sleutelacties geïdentificeerd om dit te bewerkstelligen. Deze sleutelacties zijn terecht nauw afgestemd met de acties die in diverse andere mededelingen, zoals die over innovatie, de interne markt, banen en vaardigheden en het handelsbeleid worden voorgesteld. De acties zijn onder andere gericht op bevorderen van het ondernemerschap en vermindering van de regelgeving, onder andere door een goed assessmentsysteem. Financiering voor het bedrijfsleven, met name voor het mkb en snel groeiende bedrijven, is ook een speerpunt. Daarnaast wordt aandacht gevraagd voor versterking en ook versnelling van het standaardiseringsproces. Hierbij kan Europa voorop (blijven) lopen in de concurrentiestrijd met de rest van de wereld. Voor een concurrerende industrie is daarnaast een goed handelsbeleid met andere industriële blokken van groot belang.

In de herfst van 2011 is een mededeling voorzien van de Commissie over de positie van de Europese industrie en uitwerking van de aangekondigde maatregelen tot nu toe.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn positief over de aandacht voor een integraal industriebeleid en over de afstemming tussen de diverse mededelingen. Beide organisaties kunnen instemmen met de algemene teneur van de mededeling over een geïntegreerd industriebeleid en zijn voorstander van horizontale maatregelen die het ondernemerschap ondersteunen en belemmerende regelgeving binnen de EU en daarbuiten proberen tegen te gaan. Het is wel zaak de aanbevelingen snel en concreet verder uit te werken.

Inlichtingen:

Joke van den Bandt (+32 (0)2 510 08 80; bandt@vno-ncw.nl)

2.4 Financiële perspectieven

De Financiële Perspectieven (FP) is de naam voor de meerjarenbegroting van de EU. De huidige FP lopen van 2007 tot en met 2013. De Europese Commissie is eind juni 2011 met voorstellen gekomen voor de periode van 2014 tot 2020. In de nieuwe financiële perspectieven van de EU voor de periode 2014 – 2020 wordt ingezet op een duurzame economische groei. Bij deze begroting is rekening gehouden met de wensen van de lidstaten om de begroting ook van de EU te matigen. De uitgaven die nu 1,11 procent van het BNP bedragen zullen dalen tot 0,7 procent. Binnen het budget vindt er een lichte verschuiving plaats. De landbouwuitgaven, de grootste post, dalen licht en bovendien vindt er een verschuiving plaats van inkomenssteun naar middelen gericht op het vergroenen van de landbouw. De cohesiefondsen stijgen licht. Wel wordt sterker ingezet op de doelen uit EU 2020 en zal kritischer worden toegezien op het bereiken van resultaten en dus op de effectiviteit van de uitgaven. Een grotere stijging is voorzien voor innovatie (van 55 miljard in de afgelopen periode naar 80 miljard voor de periode 2014-2020). Tevens komt er een speciaal fonds voor infrastructuur. Voor deze Connecting Europe Facility wordt samen met 10 miljard uit het cohesiefonds nog eens 40 miljard extra geïnvesteerd in energie, transport en digitale netwerken. Ook worden voorstellen gedaan om het systeem van eigen middelen – de financieringskant van de begroting – te vereenvoudigen. Zo worden de afdrachten die via de BTW lopen vereenvoudigd langs de lijnen die in het groenboek BTW waren aangekondigd. Nieuw is een voorstel om een belasting op financiële transacties in te voeren ter medefinanciering van het budget. Dit zou 30 miljard moeten opleveren. Uitgewerkte voorstellen hiervoor komen na de zomer.

Besluitvorming over deze financiële perspectieven is voorzien voor eind 2012. De Raad moet het budget met unanimité aannemen en het Europees Parlement moet ermee instemmen. Dat wil zeggen dat ze het voorstel kunnen aannemen of verwerpen, maar ze kunnen het niet amenderen.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden dat de discussie over het EU-budget moet beginnen met de vraag wat er op Europees niveau gefinancierd moet worden om de doelen van de Europa 2020-strategie te halen, die streeft naar een slimme, duurzame en inclusieve economische groei. Daarbij is het subsidiariteitsbeginsel belangrijk. De EU-begroting moet zich richten op uitgaven voor het oplossen van grensoverschrijdende problemen waar EU-financiering meerwaarde biedt. Er moet meer geld beschikbaar komen voor onderzoek en technologische innovatie, vooral op het terrein van klimaat, energie en infrastructuur. Het geld voor innovatie moet ook effectiever worden besteed door uitgaven zoveel mogelijk te bundelen in het achtste Kaderprogramma en door regels te vereenvoudigen. Dit moet deelname door het bedrijfsleven vergemakkelijken. Naast de huidige (co-) financieringsregelingen zien de werkgeversorganisaties bepaalde vormen van garantieregelingen ook als een manier om grensoverschrijdende projecten van de grond te krijgen. Het geld dat binnen de structuurfondsen en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid beschikbaar is voor innovatie

moet goed aansluiten bij andere innovatiebudgetten en gemakkelijk toegankelijk zijn voor ondernemers. Delen van het landbouwbudget die niet gericht zijn op het bekostigen van maatschappelijke en publieke doelen en innovatie kunnen verder worden verlaagd (productie- en inkomenssteun) op voorwaarde dat er geen onaanvaardbare concurrentievervalsingen optreden.

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden de huidige financiering van de begroting, het systeem van eigen middelen, niet eenvoudig, transparant en rechtvaardig. Het is dan ook goed dat wordt gezocht naar een beter functionerend systeem, waarbij de voor- en nadelen van alle mogelijkheden worden onderzocht. Eigen middelen zijn op zich bespreekbaar als dat leidt tot een vereenvoudiging. Er moet geen sprake zijn van een lastenverzwaring voor de burgers of voor het bedrijfsleven. Een belasting op financiële transacties zal tot een lastenverzwaring leiden voor banken en daarmee de mogelijkheden voor kredietverlening aan het bedrijfsleven verminderen en dat is een slechte zaak. De werkgeversorganisaties vragen zich af of het invoeren van een nieuwe EU-belasting zal leiden tot een meer transparante en rechtvaardige grondslag.

Inlichtingen:

Joke van den Bandt (+32 (0)2 510 08 80; bandt@vno-ncw.nl)

Kirsten Guyaux (+32 (0)2 510 08 72; guyaux@vno-ncw.nl)

3. Versterking interne markt

3.1 Single Market Act

De Europese Commissie heeft op 13 april 2011 haar voorstel voor de Single Market Act gepresenteerd. In de Single Market Act worden twaalf werkerreinen beschreven die tegen eind 2012 een nieuwe impuls aan de interne markt moeten geven. Daarbij gaat het om zogeheten 'hefbomen' voor groei, concurrentievermogen en sociale vooruitgang. De twaalf werkerreinen hebben betrekking op de volgende thema's: toegang tot kapitaal voor het mkb, mobiliteit van werknemers, intellectuele eigendomsrechten, bescherming van de consument, interne markt voor diensten, sterkere Europese energie en transportnetwerken, de digitale interne markt, sociaal ondernemerschap, fiscaliteit, sociale cohesie, administratieve lasten en overheidsopdrachten en Europese netwerken.

Eind 2012 zal de Commissie de balans opmaken van de geboekte resultaten van het actieplan en een vervolgprogramma opstellen. Een uitgebreide economische studie zal het samenstellen van dit vervolgprogramma ondersteunen.

oordeel vno-ncw en mkb-nederland

Het is positief dat met deze Single Market Act opnieuw een impuls wordt gegeven aan de verdere vervolmaking van de interne markt en de handhaving van interne markt regels. Zoals uit onze brochure 'When will it really be 1992?' blijkt, is de interne markt nog niet af. vno-ncw en mkb-Nederland steunen op hoofdlijnen de voorstellen van de Act en vinden het positief dat de nadruk wordt gelegd op versterkte handhaving van de interne markt en dat per werkerreinen een specifiek tijdschema voor de implementatie van de gestelde prioriteiten wordt gesteld. Veel hangt af van de daadwerkelijke uitwerking van de voorstellen. In dat kader zullen we de volgende voorstellen kritisch volgen rond openbare aanbestedingen, dienstenconcessies, collective redress, het uitbreiden van standaardisatie van producten naar diensten, voorstel over transparantie van sociale en milieu informatie door bedrijven. Voorts zal de Commissie een wetgevend voorstel doen gericht op een betere implementatie van de Detacheringsrichtlijn. In dat kader zal ook in enige vorm uitleg worden gegeven over de uitoefening van de fundamentele sociale rechten in het kader van de interne markt, de zogenaamde economische vrijheden. Bovendien zal de Commissie voorstellen doen op basis van het

Groenboek Pensioenen, onder andere om belemmeringen voor de mobiliteit van werknemers weg te nemen. Mobiliteit zal ook worden bevorderd via invoering van een systeem van erkenning van beroepskwalificaties en de introductie van een Europees paspoort van (vak)bekwaamheden.

Inlichtingen:

Mechteld Oomen (070 349 04 29; oomen@vno-ncw.nl)

3.2 Smart Regulation

Vorig jaar heeft de Europese Commissie aangekondigd het lopende dereguleringsprogramma Better Regulation te gaan verdiepen en dat dit zal verder gaan onder de titel Smart Regulation. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij Commissievoorzitter Barroso.

Het Better Regulation-programma rust op de volgende pijlers:

- de Europese administratieve lasten reduceren;
- het intrekken of wijzigen van 'hangende' wetgevingsvoorstellen;
- het nemen van maatregelen om bestaande wetgeving te vereenvoudigen;
- nieuwe regelgeving onderwerpen aan een zware impact assessment en publieke consultatie in de voorbereidende fase.

Smart regulation richt zich nu op de hele wetgevingscyclus door bovenstaand programma aan te vullen op drie punten:

- Ten eerste gaat de Commissie bestaande wetgeving evalueren, onder andere door het invoeren van fitness checks voor wetgevingsdomeinen.
- Ten tweede zal de samenwerking met de Raad en het EP versterkt worden zodat de dereguleringsagenda niet blijft steken bij de andere twee instellingen. De Commissie zal bevorderen dat amendementen van Raad en EP ook een impact assessment ondergaan.
- Ten derde wordt de consultatie van belanghebbenden verbeterd, onder andere door reactietermijnen te verlengen naar minimaal twaalf weken.

De door de Commissie ingestelde High level group van onafhankelijke experts onder leiding van de Duitse oud-minister-president Stoiber blijft bestaan. Het mandaat is verlengd tot 2012 en uitgebreid. De High level group adviseert

de Commissie over dereguleringsmaatregelen, zowel gevraagd als ongevraagd.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn positief over de Europese aanpak tot op heden. De EU toont zich een voorloper waar het gaat om een complete aanpak gericht op alle aspecten van regelgeving. De invoering van structurele ex post evaluatie verwelkomen we, waarbij we wel opmerken dat het niet alleen moet gaan om administratieve lasten, maar om de totale regeldruk, de gevolgen voor de interne markt en in het bijzonder of het mkb-proof is gebleken. Het bedrijfsleven dient er dus ook bij betrokken te worden. Het continueren van het better-regulation-programma is essentieel omdat een groot deel van de toegezegde 25 procent reductie nog gerealiseerd moet worden. Deze doelstelling loopt echter af in 2012 en wij dringen er dan ook op aan dat er een nieuwe nettodoelstelling komt. Zonder doelstelling is het niet mogelijk om grip te krijgen op de totale hoeveelheid regelgeving.

We nemen waar dat dereguleringsvoorstellen vaak vastlopen op het moment dat deze het Europees Parlement of de Raad bereiken. Het is van groot belang dat beide instellingen deregulering hoog op de agenda zetten en met voorrang behandelen. Slimme regelgeving kan immers bijdragen aan een groter draagvlak voor de EU. Ook lidstaten kunnen niet buiten schot blijven en moeten implementatie van wetgeving op elkaar afstemmen zodat de interne markt ook werkelijk als één markt functioneert en 'koppen' op wetgeving verdwijnen. Het vernieuwde impact-assessment-instrument leidt in beginsel tot meer inzicht over nut en noodzaak van Europese regelgeving. De instelling van een onafhankelijke groep experts onder leiding van Stoiber is in dat opzicht een stap in de goede richting. Van belang voor de impact assessments is eveneens dat deze, naar Amerikaans voorbeeld, bekend worden gemaakt vóór publicatie van het wetsvoorstel. Bovenstaande wordt zowel in de BUSINESS EUROPE als in de UEAPME Working Group Better Regulation gevolgd.

Inlichtingen:

Ramona van den Bosch (015 2191272; r.vandenbosch@mkb.nl)

3.3 Digitale Agenda voor Europa

Europees Commissaris Kroes presenteerde medio mei 2010 de Digitale Agenda voor Europa. Deze agenda is één van de belangrijke pijlers van de Europa 2020-strategie die de EU uit de crisis moet helpen en de EU-economie voorbereidt op de komende tien jaar. De Commissie benoemt een zevental hoofdacties:

- creëren van een digitale interne markt;
- realiseren van interoperabele IT-producten en -diensten;
- vergroten van vertrouwen in en veiligheid van het internet;
- toegang realiseren voor Europeanen tot snel en zeer snel internet;
- meer investeren in Onderzoek en Opleiding (O&O);
- verbetering van de digitale geletterdheid, de digitale vaardigheden en de digitale inclusie;
- ICT als facilitator van maatschappelijke baten in de EU (om

maatschappelijke problemen als klimaatverandering en vergrijzing het hoofd te bieden).

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Het staat buiten kijf dat een integrale Digitale agenda toe te juichen is. De agenda benoemt alle relevante elementen en barrières en bevat concrete doelstellingen. De agenda is dus met veel waardering ontvangen door het bedrijfsleven, zowel door de sector zelf, maar ook breder via VNO-NCW/MKB-Nederland en BUSINESS EUROPE.

Tegelijkertijd is er ook kritiek mogelijk. De agenda bevat een aantal 'stevige uitgangspunten' zoals één basisbreedbandinternet tegen 2013 voor alle EU-burgers, ook in afgelegen gebieden, en toegang voor alle Europeanen tot sneller internet (30 Mbps of meer) in 2020. Wat nu een zeer klein en als laatste weggezet actiepunt is - ICT en de maatschappelijke toepassing - dient echter voorop gesteld te worden en moet de paraplu zijn voor de agenda. Het beschikbaar hebben van snel internet bij bijvoorbeeld een boerderij in een dorp in de Bordeaux is interessant als dit de toegang opent tot e-gezondheidsdiensten of e-onderwijs. Dit komt van de grond door ICT-toepassingen stevig in de interne markt te verankeren. De agenda kan op dat onderdeel verstevigd worden, bijvoorbeeld bij het ontwikkelen van standaarden, harmonisatie van fiscale en juridische regelgeving of ingrijpen bij auteursrechten op EU-niveau. De agenda bevat enkel een 'oproep tot ontwikkeling van standaarden'.

VNO-NCW en MKB-Nederland vragen daarbij aandacht voor een goede, alerte beleidscoördinatie binnen de Commissie. Ook juist op de terreinen die buiten de bevoegdheid van Europees Commissaris Kroes liggen.

Herziening EU-Privacykader

VNO-NCW en MKB-Nederland hebben in januari 2011 de voorstellen van de Commissie met betrekking tot de Algemene Privacyrichtlijn (95/46/eg) becommentarieerd en hebben daarbij aangegeven dat een zorgvuldige balans tussen dataprotectie en goed ondernemingsklimaat uiterst belangrijk is. Daarnaast is verdere harmonisatie van regelgeving en minimalisatie van nationale invulling nodig. Verder moet er eerst naar verheldering van bestaande (juridische) definities en principes worden gekeken, alvorens nieuwe maatregelen worden ingevoerd. Ook hebben VNO-NCW en MKB-Nederland aangegeven dat administratieve lasten en kosten van compliance verlaagd dienen te worden.

Inlichtingen:

David de Nood (070 349 03 49; nood@vno-ncw.nl)

3.4 Dienstenrichtlijn

Per 28 december 2009 moesten de EU-lidstaten de Europese dienstenrichtlijn in nationale wetgeving invoeren. De richtlijn is bedoeld om de bureaucratische belemmeringen weg te nemen die het vrije verkeer van diensten bemoeilijken. De Dienstenrichtlijn verbetert de interne markt voor diensten op een aantal manieren:

- One stop shop via www.antwoordvoorbedrijven.nl (in Nederland). Op deze website vindt men relevante overheidsinformatie op één plek. Het is bovendien mogelijk elektronisch zaken te regelen met de overheid en alle lidstaten krijgen zo'n loket. Op Antwoord voor bedrijven staan de links naar de vergelijkbare loketten en websites van de andere lidstaten.
- Minder belemmeringen, meer gemak. Ongeoorloofde regels en eisen zijn afgeschaft en aanvraagprocedures voor bijvoorbeeld vergunningen zijn verbeterd. Zo wordt een vergunning automatisch verleend als de overheidsinstantie de officiële beslistermijn overschrijdt.
- Plicht om klanten goed te informeren. Naast meer gemak en kansen, levert de Dienstenrichtlijn ook een specifieke informatieplicht op voor dienstverleners. De meeste informatie moet men op grond van Nederlandse regels al verstrekken.

Naar aanleiding van een wederzijdse evaluatie van de implementatie door de lidstaten kan worden geconcludeerd dat nog niet alle lidstaten de dienstenrichtlijn correct hebben omgezet. De Commissie zal de lidstaten hierop aanspreken. De Europese Commissie zal ook een evaluatie maken van het functioneren van de Points of Single Contact in de lidstaten. Bovendien zal de Commissie een studie laten doen naar de economische impact van de implementatie van de dienstenrichtlijn, alsmede een studie laten uitvoeren voor elke specifieke sector (bouw, toerisme en bedrijfsgerelateerde diensten) om in kaart te brengen welke verschillende soorten EU-regelgeving van toepassing zijn op de activiteiten van de sector en hoe deze zich met elkaar verhouden in de praktijk.

OOORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Het is positief dat de dienstenrichtlijn zaken eenvoudiger zal maken. VNO-NCW en MKB-Nederland zijn bezorgd over de vertraging die diverse lidstaten oplopen bij de uitvoering van de EU-dienstenrichtlijn (Nederland heeft tijdig geïmplementeerd). Het onbenutte potentieel in het grensoverschrijdend dienstenverkeer zal niet volledig tot wasdom komen als andere lidstaten de dienstenrichtlijn met vertraging of onjuist in nationale regelgeving omzetten. Bij uitstek voor dienstenexportland Nederland is een goede implementatie van groot belang. Belangrijk is dat de Points of Single Contact in andere lidstaten de informatie naast de moedertaal ook in Engels verschaffen. Bovendien zou het voor ondernemers mogelijk moeten zijn een elektronische handtekening te gebruiken.

De lidstaten en de Europese Commissie beoordelen de genomen maatregelen om belemmeringen voor dienstverleners weg te nemen. VNO-NCW en MKB-Nederland benadrukken dat het schrappen van ongeoorloofde belemmeringen niet slechts een administratieve handeling is maar zouden graag zien dat de lidstaten en de Commissie een discussie hebben over wat een geoorloofde belemmering in een lidstaat is en wat niet, opdat de praktijk daadwerkelijk gaat veranderen voor grensoverschrijdende ondernemingen.

Inlichtingen:

Mechteld Oomen (070 349 04 29; oomen@vno-ncw.nl)

3.5 Diensten van algemeen belang

Het pakket Diensten van algemeen economisch belang (DAEB) dient als richtsnoer om na te gaan wanneer de financiering door de staat van DAEB's verenigbaar is met de EU-staatssteunregels (naar aanleiding van het Altmark-arrest). Kern van dit pakket was dat het concurrentiebeleid niet op alle diensten van algemeen belang van toepassing is, alleen wanneer deze economisch van aard zijn. De lidstaten hebben grote vrijheid om te beslissen welke diensten als diensten van algemeen belang worden beschouwd. Compensatie voor diensten van algemeen economisch belang wordt gezien als staatssteun, tenzij er aan de Altmark-voorwaarden is voldaan. In het pakket van 2005 is dit verder uitgewerkt. De Europese Commissie wil komend jaar deze regels gaan herzien en heeft daartoe een consultatie gehouden, gevolgd door een mededeling in maart 2011. Op basis hiervan zal de Europese Commissie eind 2011 met een nieuwe kaderregeling inzake staatssteun in de vorm van compensatie voor de openbare dienst komen. In juli 2011 wordt er een consultatie verwacht om een oordeel te vragen over de nieuwe conceptregeling. Tegelijkertijd loopt de discussie of er een rechtskader tot stand moet worden gebracht ter bescherming van diensten van algemeen belang.

OOORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Efficiënte, kosteneffectieve en kwalitatief hoogwaardige openbare diensten zijn essentieel voor de Europese samenleving. Ze vergroten de kwaliteit van ons leven en dragen in hoge mate bij aan de bevordering van de territoriale en sociale cohesie in Europa.

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn geen voorstander van een horizontaal rechtskader voor diensten van algemeen belang. Diensten van algemeen economisch belang moeten zoveel mogelijk worden verricht in overeenstemming met – en niet tegengesteld aan – de beginselen van mededinging, zoals vastgelegd in de vigerende gemeenschapswetgeving. Het creëren van nieuwe uitzonderingen op de mededingingsregels en overregulering van de betrokken sectoren betekenen een ongewenste stap terug in het structurele economische hervormingsproces. Het is ten aanzien van diensten van algemeen economisch belang juist belangrijk om concurrentie te blijven bevorderen, concurrentievervalsingen door de overheid tegen te gaan, staatssteun verder te reduceren en de interne markt te vervolmaken. Een herziening van het staatssteunpakket voor diensten van algemeen economisch belang dient hierop gericht te zijn.

Inlichtingen:

Linda van Beek (070 349 03 30; beek@vno-ncw.nl)

3.6 Single Euro Payments Area

Op 28 januari 2008 werd de Single Euro Payments Area (SEPA) in de Europese Unie gelanceerd, de volgende stap naar harmonisatie van het betalingsverkeer na de invoering van de euro. SEPA moet zorgen voor één Europees betalingssysteem. Momenteel kent elk land haar eigen betaalsysteem met nationale incassoregels, bankpasjes en overschrijvingen. Betalen naar het buitenland is daardoor vaak lastiger en gaat

gepaard met extra kosten. Doel van SEPA is dit te veranderen, zodat bedrijven en consumenten in Europa een stuk efficiënter en goedkoper kunnen betalen en er uiteindelijk geen verschil meer is tussen binnenlands en buitenlands betalingsverkeer.

Deze harmonisatie vraagt de nodige aanpassingen, zowel bij banken als bij consumenten en het Nederlandse bedrijfsleven als gebruikers van het betalingsverkeer. Voor het Nederlandse bedrijfsleven zijn de noodzakelijke aanpassingen:

- Verandering van bankrekeningnummers van klanten, toeleveranciers en van bedrijven zelf. De rekeningnummers worden door toevoeging van BIC- en IBAN-codes langer (in Nederland van tien naar achttien tekens). Dit vergt aanpassingen in administraties, briefpapier, factuursystemen en computersystemen. De banken hebben gezamenlijk een website ontwikkeld waar informatie te vinden is over het omwisselen van zowel één of enkele rekeningnummers als grote partijen tegelijk (www.iban-bic-service.nl).
- Veranderingen in het systeem van automatische incasso's die vanaf eind 2009 ook in het grensoverschrijdende Europese betalingsverkeer voor ondernemingen naar klanten mogelijk zijn. Wijzigingen in de aanlevering van machtigingsinformatie aan de banken voor incasso-opdrachten en de lengte van de tijd voor het herroepen van een automatische afschrijving door een klant.
- Bankpassen en betaalterminals in winkels zullen voor het eind van 2012 zodanig worden aangepast dat de consument overal in de Eurozone een betaling kan doen.
- Los van SEPA, maar wel van groot belang voor consument en retailer: de magneetstrip op de betaalkaart wordt vervangen door een EMV-chip. Deze EMV-chip moet er voor zorgen dat transacties veiliger worden en skimmen en dergelijke wordt tegengegaan.

Nederland heeft al een efficiënt, veilig en relatief goedkoop systeem van betalingsverkeer. Toch zal ook Nederland volgens onderzoek van de Europese Commissie, op termijn voordeel hebben van SEPA. De genoemde voordelen van SEPA voor Europa en de afzonderlijke landen zijn:

- meer gemak in het internationale betalingsverkeer;
- lagere kosten van betalingsverkeer, direct en door het losmaken van meer concurrentie in Europa tussen banken in de afhandeling van het betalingsverkeer. Voor heel Europa zijn die volgens die studie indrukwekkend en veelbelovend (op termijn voor heel Europa cumulatief ruim 120 miljard);
- lagere kosten door efficiëntere organisatie van bedrijfsprocessen bij bedrijven;
- Europese marktverruiming voor bedrijven (door het eenvoudiger internationale betalingsverkeer nu ook makkelijker klanten van buiten Nederland kunnen aantrekken);
- kostenbesparing door E-voicing (elektronisch factureren) wat in het kader van SEPA makkelijker wordt. Voor Nederland kan dit ongeveer vier miljard euro per jaar efficiencywinst gaan betekenen.

De invoering van SEPA gebeurde tot nu toe stapsgewijs en marktgedreven. Daardoor heeft het SEPA-proces in de overgangsfase een duaal karakter (oude en nieuwe systeem naast elkaar). In de praktijk blijkt dit echter zo langzaam te

gaan dat de Europese Commissie naar verwachting eind 2011 de vaste einddatum of einddata zal vaststellen.

In Nederland zijn alle betrokken partijen (binnen het MOB¹) het er over eens dat één einddatum het meest praktisch is en dat deze ruimte genoeg moet bieden voor bedrijven om met een minimum aan extra kosten op een efficiënte wijze te kunnen overstappen.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

MKB-Nederland en VNO-NCW zijn voorstander van de invoering van SEPA. SEPA zorgt voor een efficiënter betalingsverkeer in Europa. Beide organisaties volgen kritisch of de huidige lage kosten, de veiligheid en efficiëntie van ons huidige Nederlandse betalingsverkeer ook voor onze binnenlands opererende ondernemingen niet verloren gaan. Tevens is belangrijk dat bij de overgang op de Europese automatische incassobedrijven die nu in hun betalingsverkeer met hun binnenlandse klanten gebruik maken van automatische incasso's (bijvoorbeeld energiemaatschappijen, telecombedrijven), juridisch niet door SEPA worden opgezaald met extra lasten zoals het vernieuwen van bestaande machtigingen van klanten

Voor het slagen van het proces is het cruciaal dat consumenten en ondernemers steeds voldoende en op tijd geïnformeerd worden ten behoeve van hun voorbereiding op SEPA. Uit de laatste monitor van DNB blijkt dat de grote bedrijven redelijk bekend zijn met SEPA en bezig zijn met de voorbereiding erop, maar dat in het midden- en kleinbedrijf het bewustzijn en voorbereiding nog veel te wensen over laat. Ook zijn de ICT-leveranciers nog lang niet allemaal klaar. Vanwege het naderende besluit van de Europese Commissie over de einddatum en belang van een tempo van overgang dat zo veel mogelijk aansluit bij de natuurlijke investeringscycli van ondernemingen zal DNB met MOB-leden en overige daarbij relevante partijen meer sturing en coördinatie brengen in het proces. Daarbij wordt eenduidige en geïntensiveerde communicatie een belangrijk aandachtspunt.

Inlichtingen:

Jan Klaver (070 349 04 30; klaver@vno-ncw.nl)

Els Prins (015 219 1299; e.prins@mkb.nl)

3.7 Patiëntenmobiliteit

De Europese Commissie presenteerde in juli 2008 een ontwerprichtlijn betreffende de toepassing van de rechten van patiënten bij grensoverschrijdende gezondheidszorg. De voorstellen omvatten onder meer:

- de verplichting voor de lidstaten om te komen tot een kwaliteitskader voor verleende zorg;
- het recht van patiënten om hetzelfde bedrag vergoed te krijgen als wanneer de behandeling in eigen land zou plaatsvinden;

¹ MOB = Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer waarin alle betrokken partijen (banken, bedrijfsleven, consumenten) vertegenwoordigd zijn en waarbij De Nederlandsche Bank het secretariaat voert.

- het tot stand brengen van nadere samenwerking tussen de lidstaten, teneinde de grensoverschrijdende gezondheidszorg te verbeteren middels Europese referentienetwerken van zorgaanbieders.

De ontwerprichtlijn biedt tevens een kader om te komen tot gemeenschappelijke indelingen en normen die door verschillende systemen en verschillende landen kunnen worden gebruikt respectievelijk tot het bevorderen van ICT-gebruik en -ontwikkeling binnen de gezondheidszorg. Dit als randvoorwaarden om een passend antwoord te realiseren op de toename binnen de EU van het aantal mensen met één of meerdere chronische ziekte(n).

De Nederlandse regering heeft steeds een kritische grondhouding gehad daar waar het de subsidiariteit betreft. Het richtlijnvoorstel regelt zaken die verder gaan dan codificatie van jurisprudentie van het Hof, zoals waar het voorstel betrekking heeft op eisen van kwaliteit en veiligheid. Vanuit Nederlands perspectief is er een beperkte meerwaarde van dit voorstel qua proportionaliteit en opportuniteit. Het gaat hoofdzakelijk om het codificeren van wat al voor de interne markt en voor de bescherming van de consument is bereikt via het Europese Hof van Justitie. Met de invoering van de Zorgverzekeringswet heeft Nederland zich al geconformeerd aan deze uitspraken. Verder hoort de Europese Commissie zich niet meer te bemoeien met de organisatie en financiering van ons nationale zorgstelsel dan strikt noodzakelijk is op grond van de regels van de interne markt.

Het Europees Parlement heeft in april 2009 in eerste lezing een flink aantal kanttekeningen geplaatst bij het voorstel. Zo vond het EP dat de zorgaanbieders niet konden worden verplicht zorg te verlenen aan verzekerden uit andere lidstaten en dat een systeem van voorafgaande toestemming toegelaten zou moeten zijn. Tijdens de Raad voor Volksgezondheid van 1 december 2009, hebben de ministers uiteindelijk geen politiek akkoord weten te bereiken op dit dossier. In juni 2010 hebben de Ministers voor Volksgezondheid alsnog een politiek akkoord bereikt. Het voorstel van de Commissie is door de Raad afgezwakt door af te spreken dat patiënten voor dure behandelingen vooraf toestemming moeten vragen aan hun verzekeraar. Patiënten hebben volgens dit akkoord alleen recht op zorg in het buitenland als ze in eigen land ook aanspraak zouden maken op die specifieke behandeling. De zorgkosten in het buitenland zullen vergoed worden conform tarieven in eigen land. De Nederlandse regering heeft aan de Tweede Kamer bericht dat zij de verordening zal toetsen op de strakke codificatie van de jurisprudentie van het Europees Hof en op verenigbaarheid met de Nederlandse Zorgverzekeringswet.

In december 2010 voerde het Belgische voorzitterschap onderhandelingen met het Europees Parlement en de Europese Commissie om te komen tot een akkoord. Daarbij stonden drie zaken centraal: voorafgaande directe betaling van de te leveren zorg; de mogelijkheid om voorafgaande toestemming te eisen en de omvang van de vergoedingsregeling. In januari 2011 heeft het Europees Parlement ingestemd met het door het Belgische voorzitterschap bereikte akkoord. Deze nieuwe wetgeving verduidelijkt de rechten van patiënten op toegang tot veilige en hoogwaardige

medische behandelingen in het buitenland en op vergoeding daarvan. Patiënten die zich voor medische zorg naar een ander EU-land begeven, genieten dezelfde behandeling als de burgers van het land waar zij behandeld worden. Deze nieuwe wetgeving maakt het voor nationale gezondheidsautoriteiten gemakkelijker om nauwer samen te werken en informatie uit te wisselen over de kwaliteits- en veiligheidsnormen in de gezondheidszorg.

De nationale regeringen hebben dertig maanden de tijd om deze maatregelen in hun nationale wetgeving te verwerken. Verder zullen de lidstaten onder andere tenminste één nationaal contactpunt oprichten dat patiënten alle relevante informatie verstrekt. Overigens heeft dit niet veel consequenties voor de Nederlandse situatie, omdat veel onderdelen van de nieuwe wetgeving in ons land al zijn geregeld.

OORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Beide verenigingen vonden dat het initiële voorstel van de Commissie de soevereiniteit van de lidstaten op het terrein van de gezondheidszorg op enkele punten meer dan nodig inperkte en dat daarbij onvoldoende rekening werd gehouden met de verschillen tussen de gezondheidszorgstelsels. De wijziging die de ministers van Volksgezondheid in juni 2010 hebben afgesproken en die in januari 2011 is bekrachtigd door het Europees Parlement doet ons inziens meer recht aan de verschillen tussen nationale gezondheidszorgstelsels.

Inlichtingen:

Rob Wolthuis (015 219 12 39; r.wolthuis@mkb.nl)

4. Innovatie en onderwijs

4.1 Onderzoek- en innovatiestrategie

In oktober 2010 heeft de EU haar onderzoek- en innovatiestrategie Innovation Union gepresenteerd. Deze strategie vormt een belangrijk aspect van de bredere strategie van Europa 2020, die op 17 juni 2010 door de Europese Raad is aangenomen. Deze Europa-strategie voor 2020 herhaalt de doelstelling van het stimuleren van onderzoek en ontwikkeling (R&D)-uitgaven in Europa tot 3 procent van het BBP (bruto binnenlands product). De strategie benadrukt het belang van Innovatie als de sleutel voor het bestendigen en versterken van de wereldwijde concurrentiepositie van Europa. Europa en de lidstaten moeten ervan doordrongen zijn dat de ontwikkelingen razendsnel gaan door het opkomen van de BRIC-landen en de verdere globalisering.

De Europese Commissie presenteert met deze strategie een integrale agenda die nadruk legt op een betere verbinding tussen de publieke en private spelers in het systeem, van onderwijs en onderzoek tot innovatie. Daarbij wordt meer aandacht gevraagd voor de valorisatie van de ontwikkelde kennis en knowhow en het ontwikkelen van de (Europese) markt. Bovendien benadrukt de innovatiestrategie het belang van het uitvoeren van een aantal maatregelen die door het bedrijfsleven al lang worden benadrukt, zoals de vorming van een EU-patent, een verdere stroomlijning van het EU-instrumentarium en een versimpeling van de procedures en administraties om de toegankelijkheid voor het bedrijfsleven fors te verbeteren. Verder vraagt de EU aandacht voor innovatief inkopen bij de overheid en legt het nadruk op de bijdrage die innovatie kan leveren aan de 'grand challenges'. Hiervoor wil de Commissie innovatiepartnerschappen oprichten.

OOORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn positief over de voorgestelde strategie. Het is positief dat de Europese Commissie een integrale agenda presenteert, een strategische aanpak gericht op de gehele keten van de waardecreatie van onderzoek tot markt introductie. Die integrale aanpak is cruciaal en betekent dat voor Europese bedrijven een mondiaal level playing field gecreëerd kan worden zodat in Europa ontwikkelde kennis optimaal rendoert. Ook onderschrijven VNO-NCW en MKB-Nederland de wens dat de EU-programma's leiden tot een grotere hefboom werking op investeringen vanuit de private sector. Het bedrijfsleven, groot en klein,

speelt een centrale rol in deze slag van kennis en kunde naar kassa. Op veel punten is de strategie echter nog weinig concreet; het is zaak om snel met uitwerking te komen. VNO-NCW en MKB-Nederland vragen daarbij aandacht voor de hierna volgende punten.

Toekomst kaderprogramma

De uitwerking van de innovatiestrategie zal in belangrijke mate gestalte moeten krijgen in het nieuw te vormen volgende Kaderprogramma, onder de naam Horizon 2020. Tijdens de Mid-term Review KP7 en de besprekingen van deze strategie zullen hiervoor de eerste fundamenteën worden gelegd. In het kader van de evaluatie van de begroting is voorgesteld voor het volledige scala van EU-instrumenten voor onderzoek en innovatie binnen een gemeenschappelijk strategisch raamwerk samen te werken. De Commissie heeft daarvoor een Green Paper on a common strategic framework for EU research and innovation funding gelanceerd. De consultatiefase is afgerond. Het uiteindelijke voorstel van de EC voor het volgende KP wordt rond eind 2011 verwacht.

VNO-NCW en MKB-Nederland hebben daarbij de volgende inzet:

- Een betere balans tussen onderzoek en innovatie aan te brengen: De huidige programma's zijn vooral onderzoek-georiënteerd. Dat kan bijvoorbeeld door binnen coöperatie, naast wetenschappelijke excellentie, ook economische impact en maatschappelijke relevantie meer aandacht in de selectiecriteria te geven. We pleiten ervoor deze als aparte criteria op te nemen waaraan, afhankelijk van de aard van het instrument, verschillende gewichten toegekend kunnen worden.
- Aandacht voor het mkb: De deelname van het bedrijfsleven in het algemeen en die van het mkb in het bijzonder verdient extra aandacht. We vinden het daarom wenselijk ook in de toekomst Europese programma's te behouden die aansluiten bij het brede generieke mkb, zoals de Research for SMEs binnen het huidige kaderprogramma. Verder is de inzet op versimpeling ook voor het mkb van belang. Hierbij zou het ook helpen om kleine projecten binnen de thema's uit te voeren. Voorts valt te overwegen om de categorie associate partner uit eerdere kaderprogramma's weer in te voeren en de mogelijkheden voor het mkb te vergroten om in de latere fases van lopende projecten aan te haken. We zouden het echter geen goede ontwikkeling vinden om voor het mkb één apart instru-

ment te maken waar dan 15 procent van het totale budget naar toe gaat. Wel kan nog gekeken worden naar de balans tussen mkb-specifieke instrumenten en de thematische mkb-deelname (nu 20-80).

- Maatschappelijke thema's: De societal challenges bieden interessante perspectieven voor een meer coherente en krachtdadige aanpak. Het is daarbij wel zaak om een goede link te leggen met het bedrijfsleven en voldoende ruimte te leggen voor key-enabling-technologieën. Door de maatschappelijke uitdagingen functioneel en technologieneutraal te formuleren wordt echt ruimte geboden voor innovatieve oplossingen met zakelijke kansen voor het bedrijfsleven.
- Link structuurfondsen: De structuurfondsen zelf vormen geen onderdeel van het groenboek. Wel wordt gevraagd naar mogelijke linken. Die zien we op het gebied van innovatiegericht inkopen. Zo zou de vraag naar innovatieve producten en diensten vergroot kunnen worden door middel van cofinanciering van de overheidsinkopen vanuit de structuurfondsen. Een eerste stap kan gezet worden door de inzet van efro-middelen als Europese top-up bij innovatiegerichte inkopen door regionale en lokale overheden. Ook voor het aanhaken van het mkb en Hogescholen bij het Europese beleid bieden de structuurfondsen mogelijkheden.

Vereenvoudiging

Een belangrijk thema is de vereenvoudiging van het KP (zowel KP7 als richting horizon 2020). Recent heeft de Commissie een aantal mededelingen gedaan die hierop zijn gericht. Ook een aantal facetten van het voorstel van de Commissie om het EU Financieel Reglement aan te passen zijn gericht op vereenvoudiging van het KP. Het algemene doel is om de deelneming eenvoudig, transparant en aantrekkelijk te maken voor de beste onderzoekers en innoverende bedrijven in Europa en daarbuiten. Er is inmiddels gewerkt aan uitwerking zodat een drietal maatregelen nog in KP7 worden meegenomen met ingang van januari 2011. Ook de Mededeling over 'tolerable risk' zet stappen in de goede richting; jammer is dat hiervoor onvoldoende steun lijkt te bestaan in het Europees Parlement en in de Raad.

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden de mededelingen van de Commissie een stap in de goede richting en dringen aan op snelle implementatie. Uiteindelijk is het, om een echte doorbraak te bereiken in de bureaucratie van de kaderprogramma's, noodzakelijk om over te gaan op een meer op vertrouwen en risicobeheersing gebaseerde aanpak, naar Nederlands model (high trust). De huidige combinatie van persoonlijke aansprakelijkheid van een Europese ambtenaar met het zero-trust-en-zero-tolerance-beleid werkt remmend voor het slagen van de Europese onderzoeksparagraaf. Uiteindelijk zouden ook de bepalingen in het EU Financieel Reglement en Ambtenarenreglement over persoonlijke aansprakelijkheid voor Europese ambtenaren verzacht moeten worden. Dat is helaas nog geen onderdeel van het recente voorstel van de Commissie. Voorts moeten de toekenningstermijnen ('time to contract') aanzienlijk worden verkort. De nationale programmacomités hebben een belangrijke rol in de beleidsvoorbereidende evaluatietrajecten, en dienen ook de individuele projectbeoordelingen globaal te monitoren, zonder het werk van de Europese

Commissie over te doen. Een schriftelijke procedure kan onnodige vertragingen hierbij beperken.

Stroomlijning

Stroomlijning en eenvoud van het EU-instrumentarium is essentieel. Het huidige woud aan regelingen en instrumenten, gecombineerd met de administratieve lasten, belemmeren de deelname van het bedrijfsleven. Hierbij moeten alle relevante instrumenten worden betrokken (KP, CIP, EIT, JTI's) maar ook bijvoorbeeld de samenhang met de structuurfondsen. De vereenvoudiging van de huidige procedures moet zowel gericht zijn op het terugbrengen van het aantal programma's als op meer uniformiteit en consistentie in de deelnameregels, evenals de verlaging van de administratieve lasten voor bedrijven.

Er bestaat het risico van verdere versnippering. In de huidige stukken rondom de Innovation Union Flagship wordt (te) veel gesproken over nieuwe organisatorische structuren. Twee concrete voorbeelden. De 'smart specialisation concept' impliceert het risico van versnippering die – zeker voor Nederland – op een regionale schaal onwenselijk is. Niet elke Europese regio moet worden gestimuleerd om individueel zijn eigen krachten te ontwikkelen. Europa moet zich richten op grensoverschrijdende samenwerking tussen deze regio's op gebieden die voor de toekomstige competitiviteit van Europa van belang zijn. Uitgangspunt bij de inzet van het smart-specialisation-concept moet zijn het vermijden van nodeloze duplicatie en imitatie. Ook de Innovatiepartnerschappen moeten niet leiden tot een nieuw apart instrument (zie hierna).

Een belangrijk aspect is de link tussen innovatiebeleid – zoals vervat in deze Innovation Union – en het Europese industriebeleid. Hiervoor is veel intensievere samenwerking en coördinatie nodig tussen verschillende DG's zoals Research & Innovation en Enterprise, maar ook Environment, Energy en Agriculture. De Innovatiepartnerschappen (zie hieronder) dienen hierin een sturende en coördinerende rol te vervullen.

Innovatiepartnerschappen

Hoewel de Innovatiepartnerschappen interessante perspectieven bieden voor een meer coherente en krachtdadige aanpak, is het nog onduidelijk hoe deze nu precies gaan werken. VNO-NCW en MKB-Nederland vinden het van belang dat dit nieuwe governance-mechanisme een einde maakt aan de huidige versnippering (moet niet een nieuw instrument worden) en zorgt voor goede aansluiting op bestaande initiatieven als de Joint Technology Initiatives waarmee samenwerking en kennisuitwisseling bevorderd worden tussen bedrijven in kleine en grote landen, tussen grote bedrijven en mkb, en tussen bedrijven en kennisinstellingen.

Daarbij moet de focus van de Innovatiepartnerschappen zich beperken tot thema's waarvoor een Europese markt bestaat of kan ontstaan of samenwerking op Europese schaal noodzakelijk is. Zo wordt ook beter de rol van de Europese overheid gewaarborgd. Heldere doelstellingen zijn noodzakelijk per thema waarbij het altijd moet gaan om een combinatie van maatschappelijke meerwaarde en het versterken van de concurrentiekracht. Door de maatschappelijke uitdagingen in de innovatie partnerschappen functioneel en techno-

logiëneutraal te formuleren wordt echt ruimte geboden voor innovatieve oplossingen. Als pilot is inmiddels het eerste Innovatiepartnerschap van start gegaan, en wel op het gebied van Active & Healthy Aging.

Innovatief inkopen

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden het op het gebied van innovatiegericht inkopen van belang dat deze ontwikkelingen niet in vrijblijvendheid blijven steken zoals in Nederland nu nog het geval is. De intentie om het innovatiegericht inkopen in de lidstaten aan te jagen is veelbelovend, zeker vanuit samenwerkend lidstaten door middel van joint procurement. In dat kader was het hoopvol dat voor innovatiegericht inkopen door de Commissie een concreet doel werd genoemd van tien miljard euro in de EU, hoewel dit door VNO-NCW en MKB-Nederland als een te bescheiden percentage (0,5 procent van de totale overheidsinkopen) beschouwd wordt. Helaas wilde de Raad helemaal geen concrete doelstelling.

Europese Onderzoeksruimte

De innovatiestrategie zet vol in op de verdere vorming van de European Research Area (ERA). In 2012 zal de Commissie een European Research Area framework en maatregelen presenteren die belemmeringen voor grensoverschrijdende samenwerking en mobiliteit moeten wegnemen. De maatregelen moeten in 2014 van kracht worden. VNO-NCW en MKB-Nederland zijn het er mee eens dat Europa een sterker, effectiever onderzoekstelsel nodig heeft in het kader van de economische, sociale en milieu-uitdagingen waar de EU voor staat. Behalve betere samenwerking tussen de lidstaten moet er echter ook een betere connectie ontstaan tussen het onderzoek in de publieke sector en de R&D en innovatie in de private sector. Dat wordt in de innovatiestrategie ook benadrukt. Het publieke onderzoekbeleid moet in belangrijke mate worden gedreven door het doel van innovatie: een bijdrage leveren aan de concurrentiekracht van Europa. Dat vereist actieve betrokkenheid van het bedrijfsleven. Daarnaast zou de focus niet alleen moeten liggen op onderzoek zelf, maar ook op de vertaling van dit onderzoek naar innovatie en toepassingen. Tot nu staat dit teveel los, zoals bijvoorbeeld bij de Joint Programming waar het voornamelijk helaas vooral om de wetenschap gaat.

Inlichtingen:

Thomas Grosfeld (070 349 04 15; grosfeld@vno-ncw.nl)

4.2 Biotechnologie

Eén van de belangrijke gebieden voor innovatie is moderne biotechnologie. Het gaat daarbij zowel om 'groene' (landbouw en voeding), 'rode' (medische) als 'witte' (industriële) biotechnologie. De ontwikkeling van de biotechnologie in Europa gaat echter te traag en verliest nog steeds terrein ten opzichte van de Verenigde Staten en in toenemende mate ook van Azië.

Met betrekking tot de groene biotechnologie is de achtergrond hiervan een gebrek aan maatschappelijke acceptatie, voortkomend uit de verwarring die milieuorganisaties de afgelopen jaren hebben gezaaid. Dit heeft voor veel groene biotechnologische producten geleid tot onzekerheid rond

wetgeving en marktontwikkelingen in Europa, onder andere bij de teelt, toelating, etikettering en traceerbaarheid van genetisch gemodificeerde organismen (ggo's). Afgelopen jaar zijn – mede op initiatief van Nederland – belangrijke ontwikkelingen in gang gezet om nieuwe plantenveredelingsmethoden te dereguleren en de teelt van ggo's per lidstaat mogelijk te maken.

Voor alle biotechnologiegebieden geldt dat een teveel aan onnodig restrictieve regelgeving nieuwe activiteiten smoort. Daarnaast is de maatschappelijke weerstand tegen biotechnologie buiten de EU kleiner. De kansen voor biotechnologie in Europa zijn door deze factoren minder groot dan elders, waardoor de groei achterblijft en biotechnologische bedrijfsactiviteiten en onderzoekers vertrekken. Dit is slecht voor de economische bedrijvigheid en voor de innovatie in Europa.

OORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Om de neergaande trend te keren en het vertrouwen in biotechnologie in de EU te herstellen, dringen VNO-NCW en MKB-Nederland aan op een eenduidig beleid vanuit het beginsel 'kansen verantwoord benutten'. Hierbij is het belangrijk dat de wetenschappelijke feiten weer het beleid gaan bepalen. Verder zijn VNO-NCW en MKB-Nederland van mening dat men in de ontwikkeling van biotechnologie moet focussen op het eindproduct en niet op de technieken. Concreet verwachten beide organisaties van de EU:

- Een versnelling van de Europese toelatingsprocedure, zodat de toelatingstatus van gg-gewassen in de EU en andere landen niet onnodig verschilt. Dit is mogelijk met waarborging van het huidige hoge niveau van veiligheid voor mens, dier en milieu.
- Het introduceren van een werkbare en realistische drempelwaarde voor de import van de volgende categorieën gg-gewassen: gg-gewassen met een positieve beoordeling van de EFSA (de Europese Voedselveiligheidsautoriteit) en gg-gewassen, toegelaten in een derde land (mits de toelating gebaseerd is op een met de EU vergelijkbare risicoanalyse). Deze oplossingen passen binnen de internationale afspraken waar de EU zich in september 2007 in het kader van de Codex Alimentarius aan heeft gecommitteerd.
- Het nemen van een beslissing over verandering van proces- naar productbenadering bij beoordeling van gg-gewassen.
- Wetenschappelijk onderbouwd risicomanagement, dus ophouden met 'perceptiemanagement' en misbruik van het voorzorgbeginsel.
- Innovatiebevorderende toelatingsprocedure voor geavanceerde therapieën in de medische zorg en overige toepassingsgebieden van de biotechnologie.
- Een op innovatie gericht beleid voor medische toepassingen dat ook ruimte biedt aan onderzoek op het terrein van menselijke stamcellen, therapeutisch kloneren en genterapie.
- Een voortvarende implementatie van de EU-Routekaart voor Biotechnologie, waarmee tot nu toe vrijwel geen voortgang is geboekt.
- Een coherent, gecoördineerd en alomvattend algemeen beleidskader ter ondersteuning van het Lead Market Initiative (LMI) in alle zes prioritaire gebieden, met name in

de ontwikkeling van een markt voor bio-based-producten en ondersteuning van de in deze LMI's ontwikkelde aanbevelingen, waarmee actualisering en implementatie van wet- en regelgeving van deze – voor Europa belangrijke – markten gerealiseerd wordt.

- Europese criteria voor de duurzaamheid van biobrandstoffen moeten worden gebaseerd op technologie neutrale, transparante en wetenschappelijke criteria.
- Met spoed een voorstel voor praktische en economisch haalbare drempelwaarden voor de onvoorziene aanwezigheid van ggo's in zaden.

Inlichtingen:

Thomas Grosfeld (070 349 04 15; grosfeld@vno-ncw.nl)

4.3 Nanotechnologie

Nanotechnologie is een sterk opkomende technologie. Zowel multinationals als het mkb hebben reeds producten waarin nanodeeltjes zijn verwerkt. De risico's van nanotechnologie zijn echter nog niet helemaal bekend. De Nederlandse regering en de Europese Commissie gaan uit van het voorzorgsbeginsel en hanteren het principe van 'risk governance'. Dat betekent dat bedrijven in eerste instantie zelf verantwoordelijk zijn om te laten zien dat ze goed met deze eventuele risico's omgaan.

De Europese Commissie heeft een gedragscode voor R&D in nanotechnologieën ontwikkeld. Daarnaast is afgesproken dat bezien wordt op welke manier nanodeeltjes een plaats in de REACH-regelgeving kunnen krijgen. Ook heeft de Europese Commissie een voorstel gedaan om tot een goede definitie van nanodeeltjes te komen.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland stellen zich proactief op in de discussie over de risico's van nanotechnologie. Het bedrijfsleven heeft de taak om te laten zien dat zij verantwoord met nanotechnologie omgaat. Zij maakt afspraken met de Nederlandse overheid over de risicoaanpak.

VNO-NCW en MKB-Nederland leggen het accent op een Europese aanpak van de risico's van nanotechnologieën. Het is van belang dat er snel een goede definitie komt wanneer er sprake is van nanodeeltjes. Dit is ook nodig om dit goed in de REACH-systematiek te verwerken.

Voor gebruik van nanotechnologie in voedsel en cosmetica is overigens al wel vigerende Europese regelgeving.

Inlichtingen:

Willem-Henk Streekstra (070 349 03 59; streekstra@vno-ncw.nl)

4.4 Intellectueel Eigendom

Het beschermen van intellectueel eigendom (auteursrecht, octrooien, merken en modellen) is belangrijk voor de kenniseconomie en voor het verbeteren van de concurrentiekracht van Europa. Het octrooistelsel in Europa kan verder worden verbeterd om bedrijven effectiever juridische

zekerheid te bieden en innovatie te bevorderen. Al sinds 1962 staat dit op de agenda in Europa.

Nadat er in december 2010 geen unanimititeit bleek voor het voorstel van de Europese Commissie voor de vertaalregelingen nam de Raad in maart 2011 op verzoek van twaalf lidstaten (waaronder Nederland) het besluit om in versterkte samenwerking door te gaan in het octrooidossier. Inmiddels staan alle lidstaten behalve Spanje en Italië achter deze versterkte samenwerking.

De Commissie heeft hiervoor een voorstel ingediend voor een EU-octrooiverordening (van kracht in de deelnemende lidstaten) en een verordening voor een talenregeling. Met het voorstel voor een EU-octrooiverordening wordt voortgebouwd op de bestaande samenwerking binnen de Europese Octrooiorganisatie. Een in het kader van het Europees Octrooiverdrag verkregen Europees octrooi krijgt zogenaamde unitaire werking. Daarmee wijkt dit voorstel af van eerdere voorstellen die voorzagen in een unitaire titel en die zouden hebben genoopt tot een tijdrovende aanpassing van het Europees Octrooiverdrag. Dit wordt nu vermeden terwijl de feitelijke uitwerking voor het bedrijfsleven op hetzelfde neer komt. De voorstellen voor de rechtspraakregeling moeten nog worden uitgewerkt na het advies van het Hof van Justitie. Het voorstel voor de talen gaat uit van het huidige talenregime van het Europees Octrooibureau (EOB), te weten Duits, Engels en Frans. Dit betekent dat het EU-octrooi wordt getoetst en verleend in één van deze drie talen, en de conclusies worden vertaald in de andere twee van deze drie talen.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB NEDERLAND

De totstandkoming van een EU-octrooistelsel dat rechtszekerheid, kwaliteit en efficiëntie biedt is van groot belang voor de Europese kenniseconomie. Ons algemene uitgangspunt is en blijft een systeem dat voorspelbaar, snel en kosteneffectief is. De kwaliteit van een EU-octrooi is nu hoog en dat moet zo blijven. Het nieuwe octrooistelsel moet goedkoper worden dan het huidige systeem om de toegankelijkheid voor het midden- en kleinbedrijf te verbeteren. De vertaalkosten zijn in dat opzicht een belangrijk aandachtspunt.

Wij hebben alle waardering voor het huidige streven van de Europese Commissie om, met dank aan het initiatief van onder andere Nederland, nu voortvarend te werk te gaan. Door het voornemen niet langer te streven naar een wijziging van het Europees Octrooiverdrag, lijkt het inderdaad mogelijk het werk aan de verordening(en) te voltooien voor het jaar 2014, dat in de Commissieplannen over de Innovatie Unie genoemd is. Dat is zeer positief.

De ervaring met dit dossier leert echter dat het ook gaat om de uitwerking. Die moet voldoen aan de basiseisen rechtszekerheid, kwaliteit en efficiëntie. De Commissie lijkt van plan het unitaire octrooi op een tweetal verordeningen te baseren, terwijl het rechtspraakstelsel via een verdrag tot stand moet komen. De daarvoor benodigde ratificaties kunnen problemen geven. Het is echter van cruciaal belang dat tegelijk met het unitaire octrooi ook een goed, unitair rechtsppraakstelsel van start gaat. Voorkomen dient te worden dat nationale rechters bevoegdheid krijgen om over inbreuk of

geldigheid van het unitaire octrooi uitspraken te doen, ook als het alleen om een overgangsmaatregel zou gaan.

De recent gelanceerde IPR-strategie van de Europese Commissie bevat een overkoepelend raamwerk en actie-agenda van de verschillende acties van de Commissie rondom IPR (o.a. handhaving, auteursrechten, EU-octrooi, trade secrets). De strategie is behoorlijk ambitieus. VNO-NCW zal de concrete uitwerking van de plannen op de verschillende gebieden volgen. Wel vinden we het een punt van zorg dat de Commissie in deze strategie geen acties heeft gedefinieerd op het gebied van een uniform rechtspraakstelsel.

Open access

Er wordt door de EU in de nieuwe innovatiestrategie veel nadruk gelegd op open access: het zonder beperking beschikbaar stellen van onderzoeksresultaten en publicaties.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden dit voor publiek gefinancierde kennisinstellingen een goede ontwikkeling. Kennis moet optimaal de kans krijgen om in een bedrijfsmatige omgeving verder ontwikkeld te worden. Maar bredere toepassing van open access op onderzoek dat kennisinstellingen (al dan niet met publieke cofinanciering) verrichten in samenwerking met of in opdracht van het bedrijfsleven, zal vruchtbare samenwerking tussen het bedrijfsleven en kennisinstellingen in de weg staan en de aantrekkelijkheid van deelname aan het Europese kaderprogramma voor Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie voor het bedrijfsleven verder verslechteren. Kennis kan slechts dan zinvol worden ontwikkeld, wanneer marktpartijen die het verdere risico van ontwikkeling willen lopen een competitief voordeel hebben. En dat voordeel wordt onvoldoende gegeven binnen een volledige open access-omgeving.

Inlichtingen:

Thomas Grosfeld (070 349 04 15; grosfeld@vno-ncw.nl)

4.5 Onderwijs

Tijdens het Hongaarse voorzitterschap is een start gemaakt met de 2020-agenda *An agenda for new skills and jobs*, gepubliceerd in november 2010. Naast het toepassen van het flexicurity-model (zie paragraaf 12.3) behoren ook het promoten van Life Long Learning en het tijdig opsporen van skills needs tot de agenda. In de agenda wordt de voortzetting aangekondigd van het werk op het gebied van monitoring van de ontwikkeling in de vraag naar kwalificaties binnen de EU. Ook het gebruik van het EU skills passport en ontwikkeling van een European Skills, Competences and Occupations classification (ESCO-classification) staan op het programma.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Beleid op het gebied van onderwijs en scholing is nationaal beleid. Dat neemt niet weg dat samenwerking op EU-niveau zinvolle informatie en instrumenten kan opleveren. Het werk van CEDEFOP op het gebied van onderzoek naar de vraag naar niveau en aard van kwalificaties is daarvan een goed voorbeeld. Toch ligt er voortdurend een gevaar op de loer in

de richting van normering vanuit het EU-niveau. In dat opzicht moet het werken aan een EU-classificatiesysteem sceptisch worden gezien: het is moeilijk voorstelbaar dat de lidstaten ooit hun nationaal kwalificatiesysteem daarvoor zullen inruilen. Het reeds bestaande European Qualification Framework is weliswaar vrij algemeen van aard, maar het geeft via niveauaanduidingen voldoende houvast voor de lidstaten om hun diploma's te positioneren in dit raamwerk. De vraag is of er wel behoefte is aan een verdergaand en meer gedetailleerd beschrijvingsmodel zoals ESCO.

Beta-technieksamenwerking

Binnen het zevende kaderprogramma voor onderzoek in Europa is een aanvraag gehonoreerd van een internationaal consortium van 28 organisaties, waaronder het Nederlands platform beta-techniek, om te komen tot promotie van beta-technische studies, onder meer door samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs. In Nederland gebeurt dat laatste onder meer via het Jet-Net project, waarbij 150 scholen voor voortgezet onderwijs samenwerken met dertig bedrijven. Het consortium gaat in 2011 van start.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Tekorten aan beta-technisch opgeleiden is in meerdere EU-landen een probleem en het is daarom een goede zaak dat op dit gebied samengewerkt gaat worden. *BUSINESSEUROPE* heeft recent een publicatie uitgebracht waarin zij alarm slaat over het tekort aan mensen met een opleiding in de wetenschap, technologie, bouw- en wiskunde (STEM). Het gebrek aan deze vaardigheden is een nadeel voor de concurrentiekracht van Europese bedrijven en daarmee ook een obstakel voor economische groei. Deze vaardigheden zijn ook nodig bij het vinden van oplossingen voor de maatschappelijke problemen van deze tijd zoals het klimaat en de vergrijzing. De publicatie is onder de aandacht gebracht van de Europese instellingen.

Inlichtingen:

Gertrud Visser-van Erp (015 219 1249; g.visser@mkb.nl)

5. Consumenten- en productenbeleid

5.1 Richtlijn inzake consumentenrechten

De dialoog tussen het Europees Parlement, de Europese Raad en de Europese Commissie over de richtlijn consumentenrechten heeft tot een akkoord geleid. De belangrijkste elementen van dit akkoord zijn dat voor het grootste deel van de richtlijn volledige harmonisatie het uitgangspunt is, dat financiële diensten niet onder de richtlijn vallen en dat de bedenktijd voor consumenten verlengd wordt naar veertien dagen. Het oorspronkelijke, ambitieuze, voorstel van de Europese Commissie voor een richtlijn consumentenrechten heeft het dus niet gehaald. Het Europees Parlement heeft op 23 juni 2011 haar goedkeuring gegeven aan het dialoogakkoord.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland waren verheugd toen de Europese Commissie het oorspronkelijk richtlijnvoorstel het karakter gaf van totale harmonisatie. Alleen langs deze weg zullen de huidige belemmeringen voor consument én bedrijfsleven, die er zijn vanwege het principe van minimumharmonisatie in de huidige vier richtlijnen, tot het verleden behoren. Helaas leidden de latere ontwikkelingen tot een aanzienlijke stap terug in de oorspronkelijke ambitie van de Europese Commissie om op dit terrein voor consument en bedrijfsleven een echte interne markt te creëren. VNO-NCW en MKB-Nederland hebben er toen voor gepleit in ieder geval een reëel, wel geharmoniseerd deel van de consumentenrechten in te voeren. Dat lijkt met het in dialoog bereikte akkoord nu te lukken.

Wij blijven gericht op het realiseren van een echte interne markt door middel van totale harmonisatie. Daarbij moet goed gekeken worden naar de proportionaliteit van de voorstellen. Voor zover er in de EU niet tot harmonisatie gekomen kan worden, bijvoorbeeld op het onderdeel non-conformiteit (oftewel wettelijke garantie) van producten, pleiten wij voor nationale invoering van het in Nederland in juni 2009 in de SER-Commissie voor Consumentenaangelegenheden bereikte compromis.

5.2 EU-consumentenbeleid

De Commissie publiceert met enige regelmaat zogenaamde 'Scoreboards' over de werking van de interne markt voor

consumenten. Het doel is dat de Europese Commissie uit de resultaten inspiratie kan putten voor eventuele maatregelen ter verbetering van deze markten. De mededeling van de Europese Commissie over de strategie voor het consumentenbeleid 2014-2020 is nog niet gepubliceerd.

De Consumer Markets Scoreboards bieden inderdaad enig zicht op de werking van bepaalde markten, en ook op de verschillen die er op dit punt tussen lidstaten bestaan. De Commissie hanteert enkele indicatoren om die werking te beoordelen. VNO-NCW en MKB-Nederland zijn van mening dat steeds moet worden bekeken of het de Europese Commissie dan wel de markt zelf moet zijn, die bepaalde knelpunten moet oplossen.

Verder wachten we met belangstelling de eerdergenoemde mededeling af. Wij hebben altijd onderschreven dat de EU zich op consumententerrein manifesteert. De discussies ten aanzien van hiervoor genoemde ontwerp-richtlijn Consumentenrechten geven wel aan wat de mogelijke nationale en EU-dimensies zijn.

5.3 Geschilbeslechting en collectief verhaal in het consumentendomein

De Europese Commissie stelt wetgeving voor op het terrein van Alternative Dispute Resolution (ADR) in het consumentendomein. Verder is Europese Commissie een nadere consultatie begonnen op het terrein van collectief verhaal.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland hebben uitgebreid gereageerd op de consultatie ten aanzien van ADR. VNO-NCW en MKB-Nederland juichen ADR van harte toe. ADR biedt consumenten een snelle en laagdrempelige mogelijkheid om veel geschillen aanhangig te maken. Tegenover de mening van de Europese Commissie dat niet alle consumentengeschillen via ADR kunnen worden opgelost omdat in sommige sectoren geen regelingen bestaan, plaatsen wij de opmerking, dat er in Nederland in heel veel sectoren wel geschillencommissies zijn. Overigens blijft ADR 'alternatief', dat wil zeggen dat de betrokken sectoren zelf moeten kunnen instemmen met het creëren van een geschillencommissie en dat anders ook de rechtsgang nog tot de mogelijkheden behoort. VNO-NCW en MKB-Nederland hebben ook uitgebreid gere-

geerd op de consultatie over collectief verhaal (zie ook paragraaf 6.3). De noodzaak en bevoegdheid van enig communautair wettelijk handelen op dit terrein achten wij nog steeds zeer betwistbaar, omdat deze problematiek inhoudelijk eigenlijk een beperkte grensoverschrijdende component kent. MKB-Nederland en VNO-NCW onderschrijven uiteraard dat daar waar er tussen consument en ondernemer schade ontstaat doordat wetgeving is overtreden, er adequate mogelijkheden voor compensatie moeten bestaan. In Nederland kennen we die al: ons palet aan mogelijkheden omvat de Wet Collectief Actierecht, alsmede de aan te scherpen Wet Collectieve Afwikkeling Massaschade. VNO-NCW en MKB-Nederland zullen er zich voor blijven inzetten om deze goede Nederlandse oplossingen te kunnen behouden.

5.4 Richtlijn algemene productveiligheid en normalisatie

De Europese Commissie zal binnenkort wetgeving voorstellen die zal voorzien in de aanpassing van tien bestaande EU-richtlijnen voor producten aan het eerder aangenomen zogenaamde New Legislative Framework, alsmede wetgeving voorstellen tot wijziging van de EU-richtlijn algemene productveiligheid.

Recentelijk is de Europese Commissie met een mededeling gekomen op het verwante terrein van de normalisatie, het zogenaamde standardisation package.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Wij onderschrijven dat de Commissie de diverse sector-specifieke richtlijnen voor productgroepen gaat aanpassen aan het algemene Legislative Framework, zodat ook definities worden verhelderd en de eisen voor ondernemers verder worden gestroomlijnd. Wij juichen deze verdere harmonisatie van regelgeving toe. Vooral voor (individuele) onveilige producten die niet vallen onder sectorspecifieke EU-richtlijnen, is de richtlijn algemene productveiligheid, als vangnet, bedoeld. De Commissie is consultatie begonnen over aanpassingen van deze algemene EU-richtlijn. Voor zover deze aanpassingen leiden tot verdere harmonisatie van de maatregelen die door individuele lidstaten in dat kader worden getroffen, juichen wij dat toe. Maar de voorstellen mogen er ons inziens niet toe leiden dat de Europese Commissie deze richtlijn kan gaan hanteren als kapstok voor het vaststellen van permanente eisen waaraan groepen/categorieën van producten moeten gaan voldoen. VNO-NCW en MKB-Nederland wijzen dat laatste af en zijn van mening dat hiervoor de traditionele weg van de harmonisatie van wetgeving door Raad en Europees Parlement moet worden bewandeld.

VNO-NCW en MKB-Nederland verwelkomen de recentelijk uitgekomen standardisation package. Beide organisaties vinden het positief dat de Commissie daarin benadrukt dat de (onderhavige) normen vrijwillige documenten zijn, gebaseerd op een systeem van openheid, transparantie en consensus. Het merendeel der voorgestelde acties kunnen wij onderschrijven. Het is goed dat de Commissie voorstelt om

het toekomstige normalisatiesysteem te willen bouwen op de sterkten van het huidige systeem, daarbij tegelijkertijd erkennend dat er verbeteringen in het huidige systeem nodig zijn. Het systeem van normalisatie dient responsief te zijn waar het gaat om de snel veranderende wereld. Normen dienen dus sneller beschikbaar te komen, maar zonder dat daarbij aan kwaliteit en draagvlak teveel concessies worden gedaan. Dat draagvlak is alleen te borgen als een voldoende brede range van belanghebbenden bij normalisatie wordt betrokken. De betrokkenheid van het mkb verdient in dit kader speciale aandacht. Ook zijn goede stakeholder-analyses van belang. Geen van de belanghebbende partijen dient in normalisatie een dominante positie te kunnen uitbuiten. Dergelijke zaken dienen vooral nationaal zijn beslag te krijgen. Vooral ook omdat de focus van normalisatie, in onze ogen terecht, geconcentreerd zal blijven op het national delegation principle. Hiermee heeft de Commissie voor ogen dat voor het nationale domein de lidstaten, en voor het EU-domein de Europese normalisatie-instituten, zich meer inzetten voor een effectieve betrokkenheid van betrokken stakeholders. Daarbij zou er een goede mix moeten ontstaan tussen wat nationaal, respectievelijk Europees, kan of moet. Terecht plaatst de Commissie de Europese normalisatie in een bredere globale context. Internationale normen moeten inderdaad (als regel) het primaat hebben boven Europese normen.

5.5 Productinformatieverordening: voeds etikettering

Het uitgangspunt van de productinformatieverordening is dat de consument op basis van adequate informatie een geïnformeerde keuze moet kunnen maken. Om de consument goed te informeren heeft de Europese Commissie in de verordening gedetailleerd beschreven aan welke eisen een productetiket moet voldoen. Op moment van schrijven ligt de finale stemming in de eerste week van juli nog voor ons.

De Raad heeft tijdens het Hongaarse voorzitterschap een akkoord gesloten over een beperkte verplichting voor het land van oorsprong etikettering. Dit is een controversieel punt. Vertegenwoordigers van de Commissie, lidstaten en het Europees Parlement hebben ingestemd met een verplichte herkomstetikettering van 'onverwerkt vlees'. Na twee jaar zal de Europese Commissie een impact assessment doen en bezien of verdere herkomstetikettering ook voor ingrediënten in overige levensmiddelen wenselijk of mogelijk is.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland achten een goede voedselinformatieverstrekking aan de consument van groot belang. Administratieve lastenverzwaring en mogelijke negatieve neveneffecten voor het bedrijfsleven dienen daarbij zo beperkt mogelijk te blijven. Voor het mkb is het gunstig dat in het huidige voorstel niet-voorverpakte producten (dat zijn producten die door bijvoorbeeld bakkers, slaggers en kaaswinkels of versafdelingen van supermarkten voor onmiddellijke verkoop worden aangeboden) vrijgesteld zijn van de productinformatieverordening.

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden een verplichting om het land van oorsprong te vermelden alleen nodig indien het aantoonbaar nut heeft voor de consument. Het land van oorsprong zegt niets over de voedselveiligheid noch over de kwaliteit van een product. Het Nederlandse bedrijfsleven ziet daarom geen reden om het vermelden van het land van oorsprong te verplichten. Verplichte herkomstetikettering leidt in de praktijk tot hoge administratieve lasten en werkt onwenselijke protectionistische reflexen in de hand.

Inlichtingen:

Hubert van Breemen (070 349 03 58; breemen@vno-ncw.nl), paragraaf 5.1-5.4

Femke den Hartog (015 219 12 52; f.denhartog@mkb.nl), paragraaf 5.5

6. Mededinging

6.1 Algemeen mededingingsbeleid

In 2010 zijn de mededingingsregels voor samenwerking tussen concurrenten herzien. De regels zijn herzien om meer duidelijkheid te verschaffen over de vormen van samenwerking die zijn toegestaan en die verboden zijn vanwege inbreuk op de mededinging en geven specifieke toelichting op informatie-uitwisseling en het vaststellen van productnormen.

Het Europees bedrijfsleven probeert daarnaast de waardering voor compliance-programma's op de agenda te zetten. Een Europese werkgroep heeft een blue print gemaakt, met uitgangspunten waaraan een compliance-programma moet voldoen. In lijn met de aanpak in de Verenigde Staten en Australië is het de wens om ook in Europa in geval van deelname aan mededingingsbeperkende gedragingen resulterend in een boetebeschikking de mogelijkheid van een boetekorting te introduceren, indien de onderneming kan aantonen dat het een robuust compliance-programma heeft.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden het belangrijk dat de regels voldoende duidelijkheid verschaffen over de mate waarin samenwerking mededingingsrechtelijk is toegestaan, om zodoende innovatie niet onnodig te belemmeren. VNO-NCW en MKB-Nederland sluiten zich aan bij de lobby voor meer erkenning voor compliance-maatregelen bij bedrijven en hebben dit onderwerp ook aangekaart bij de NMA.

6.2 Staatssteunbeleid

Het staatssteunbeleid heeft door de financiële crisis een extra dimensie gekregen. Aan de ene kant hebben lidstaten interventies gepleegd in de financiële sector die om een aangepast staatssteunbeleid vroegen. De Europese Commissie heeft hiertoe richtsnoeren gepubliceerd hoe deze situaties beoordeeld moeten worden die in principe tot 31 december 2010 hun werking hadden. Deze zijn nu nog voor een jaar verlengd, met de harde voorwaarde dat de betreffende bank een herstructureringsplan indient. Aan de andere kant werden bedrijven geconfronteerd met kredietproblemen. In december 2008 heeft de Commissie daarom een tijdelijke kaderregeling aangenomen die de lidstaten extra mogelijkheden bood om de gevolgen van de kredietchaarste voor de

reële economie tegen te gaan. Deze zijn verlengd tot eind 2011, maar om deze steunregeling uit te faseren is directe steun aan bedrijven in moeilijkheden niet meer toegestaan. Wat nog wel is toegestaan zijn kredietverzekeringen voor het mkb en exportkredietverzekeringen voor de korte termijn. Nederland heeft van deze laatste twee mogelijkheden gebruik gemaakt. Om van de crisis steunmaatregelen te leren voor eventuele vergelijkbare ontwikkelingen in de toekomst, heeft de Commissie in de eerste helft van 2011 een consultatie gehouden. Eind dit jaar wil de Europese Commissie permanente regels publiceren over staatssteun ten behoeve van het redden en herstructureren van bedrijven in moeilijkheden. Tevens wil de Europese Commissie de naleving van staatssteunregels hervormen, aangezien de werkdruk bij de Commissie ten aanzien van het beoordelen van aanvragen erg hoog is. De nieuwe regels moeten makkelijker toepasbaar zijn en in betere verhouding staan tot de aard en omvang van de dienst.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden het belangrijk dat er tempo wordt gemaakt met het uitfasen van de aangepaste staatssteunregels in verband met de financiële crisis. De steunregelingen ten behoeve van financiering voor het mkb en de export zijn nog wel voor dit jaar gewenst, omdat de financiële markt daarin nog niet kan voorzien. VNO-NCW en MKB-Nederland moedigen verduidelijking van de bestaande regels omwille van een betere toepasbaarheid aan.

6.3 Consultatie over collective redress

De Europese Commissie heeft een consultatie uitgeschreven over collective redress, ofwel de rechtsmogelijkheden om via het collectief schadevergoeding te verhalen. De consultatie vormt weer een nieuwe stap in de pogingen van de Europese Commissie om actie te ondernemen ter bevordering van collectieve schadeacties. Voorheen waren de terreinen consumentenbescherming en mededinging gescheiden, nieuw aan deze consultatie is dat het gaat om instrumenten voor collectieve acties in brede zin. De Europese Commissie wil door middel van deze consultatie van belanghebbenden weten wat de mogelijke toegevoegde waarde kan zijn van het introduceren van een collective redress-systeem; aan welke uitgangspunten dit zou moeten voldoen en hoe de effectiviteit vergroot kan worden.

VNO-NCW en MKB-Nederland hebben een reactie ingestuurd op deze consultatie, waarin wij onze bezwaren tegen het introduceren van een collective-redress-systeem uiteen hebben gezet. Ten eerste is de vraag of de grensoverschrijdende problematiek zo evident is, dat dit een Europese maatregel rechtvaardigt. Daar waar sprake is van grensoverschrijdende lacunes, zou naar onze mening beter gestreefd kunnen worden naar betere coördinatie tussen de nationale systemen. Ten tweede ligt de focus sterk op het inzetten van collectieve schadeacties ter bevordering van de handhaving van het EU recht. Dat kan wat ons betreft niet het doel van schadeacties zijn. Het doel is namelijk enkel de compensatie van geleden schade. Ten derde vrezen wij dat Europa hiermee een systeem introduceert, waardoor een ongewenste claimcultuur nog verder wordt bevorderd. Via bijvoorbeeld best practices dient er voldoende aandacht te zijn voor de waarborgen die nationale rechtssystemen kunnen bieden tegen deze ongewenste claimcultuur, zoals eisen aan de representativiteit van organisaties. VNO-NCW en MKB-Nederland signaleren namelijk een praktijk die steeds meer neigt naar een ongewenste claimcultuur. Wij willen hiermee zeggen dat niet meer het verhalen van aantoonbaar geleden schade centraal staat, maar dat er met het indienen van claims getracht wordt handhaving van het recht te bereiken; bedrijven in een negatief daglicht te stellen of commercieel gewin te halen uit het opkopen van de claims. Een dergelijke claimcultuur levert aanzienlijke maatschappelijke kosten op en kan negatieve gevolgen hebben voor ons vestigingsklimaat.

6.4 Overheidsaanbestedingen

Het Europees regelgevend kader voor aanbestedingen betreft twee Europese aanbestedingsrichtlijnen, richtlijn nr. 2004/17/EG en richtlijn nr. 2004/18/EG. Deze richtlijnen zijn in 2005 tekstueel vrijwel één op één geïmplementeerd in twee algemene maatregelen van bestuur, het Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten (Bao) en het Besluit aanbestedingen speciale sectorbedrijven (Bass). Het kabinet heeft een wetsvoorstel ingediend bij de Tweede kamer, dat in de plaats zal komen van deze twee implementatiebesluiten. Hierop is door de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie een Nota van Wijziging ingediend, om tegemoet te komen aan de problemen die het bedrijfsleven ondervindt bij aanbesteden en om de toegang voor het mkb te verbeteren.

De richtlijnen zelf worden momenteel door de Europese Commissie geëvalueerd. De Europese Commissie heeft een groenboek gepresenteerd ten behoeve van de evaluatie van de Europese aanbestedingsrichtlijnen. De Europese Commissie voert momenteel daarnaast enkele onderzoeken uit, om te bezien in hoeverre de aanbestedingsrichtlijnen aangepast dienen te worden. Door middel van de consultatie wil de Europese Commissie vernemen welke onderdelen van de richtlijnen aanpassingen behoeven. De Europese Commissie wil hiermee bereiken dat:

- overheidsopdrachten vlotter en flexibeler worden toegevoerd;
- het ondernemingsklimaat wordt verbeterd, met name voor het mkb;

- overheidscontracten meer worden gebruikt om ander beleid, zoals duurzaamheid, te ondersteunen.

De Europese Commissie werkt eveneens aan een initiatief op concessies. Er leven namelijk veel vragen over de toepassing van het Europese aanbestedingsrecht op de gunning van concessies.

OOORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Het bedrijfsleven ondervindt momenteel veel problemen bij aanbesteden. De procedures leveren veel administratieve lasten op en de regels worden op een zodanige wijze toegepast dat de toegang voor het bedrijfsleven beperkt wordt. Opdrachten worden bijvoorbeeld vaak onnodig geclusterd tot een megaorder; geschiktheidseisen worden onnodig zwaar gemaakt en er worden strikte referenties vereist. Ook wordt veel aanbesteed onder de Europese drempels. Bovengenoemd Nederlands wetsvoorstel heeft hier tevens betrekking op en zal dus oplossingen moeten bieden. De richtlijnen hebben echter enkel betrekking op de aanbestedingen boven de Europese drempels.

VNO-NCW en MKB-Nederland hebben een reactie ingestuurd op de consultatie, waarin wij de doelstellingen van een herziening van de Europese richtlijnen steunen, voor zover deze de aanbestedingspraktijk vereenvoudigen en het ondernemingsklimaat verbeteren. MKB-Nederland en VNO-NCW zouden er echter voor willen waken dat de Europese Commissie te snel een proces ingaat, waarbij zij allerhande voorstellen gaat uitwerken voor een drastische wijziging van de richtlijnen en voor het uitbreiden van de reikwijdte van de richtlijnen naar andere doelen. De Europese Commissie dient eerst stil te staan bij de huidige doelen van de aanbestedingsrichtlijnen en de wijze waarop deze worden toegepast in de praktijk.

Aanbesteden moet geen doel op zichzelf zijn, maar een middel om te komen tot doelmatige inkoop, waarbij de toegang voor het bedrijfsleven tot overheidsopdrachten optimaal dient te zijn. De procedures zelf zouden daarnaast vereenvoudigd moeten worden. VNO-NCW en MKB-Nederland pleiten voor het verhogen van de drempels voor in ieder geval leveringen en diensten en voor procedures waarbij de administratieve lasten voor ondernemers beperkt zijn. Het bedrijfsleven is echter terughoudend ten aanzien van het regelen van andere doelen in deze richtlijnen. Hoewel ambities op het vlak van duurzaam inkopen zeker relevant zijn, dient de vraag gesteld te worden of een aanpassing van de aanbestedingsregels het juiste middel is om deze doelen te bereiken.

Met betrekking tot de leidraad over concessies zien MKB-Nederland en VNO-NCW op dit moment geen noodzaak tot nieuwe wetgeving voor concessies. Contractvrijheid en flexibiliteit zijn belangrijk, om te voorkomen dat innovatie gehinderd wordt.

Inlichtingen:

Linda van Beek (070 349 03 30; beek@vno-ncw.nl)

7. Belastingen, douane en accijnzen

7.1 Directe belastingen

Op 9 mei 2010 is het rapport 'A new strategy for the single market' gepubliceerd van oud-Commissaris Mededinging en Interne Markt, Mario Monti. Op het terrein van de directe belastingen staat hierin een kort advies, namelijk: 'elimination of tax barriers, updating rules on cross border relief, binding dispute settlement on CCCTB'. In het rapport wordt daarnaast ruim aandacht gegeven aan het belang van het minimaliseren van harmful tax competition door versterking van de rol van de Code of Conduct Group en een grotere beleidscoördinatie ten aanzien van schadelijke fiscale regimes, mismatches en andere schadelijke effecten van belastingconcurrentie. Verder wordt meer coördinatie op gebied van milieubelastingen bepleit.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Het motto moet zijn: harmonisatie waar noodzakelijk, beleidsconcurrentie waar mogelijk. VNO-NCW en MKB-Nederland hebben als uitgangspunt dat gezonde beleidsconcurrentie, waaronder belastingconcurrentie, een proces is dat leidt tot een optimum en geen race to the bottom is. Zeker op het terrein van de fiscaliteit is een zekere mate van soevereiniteit nodig om invulling te kunnen geven aan het nationaal te voeren financieel en sociaal-economisch beleid. De EMU-criteria, de stabiliteitsprogramma's, de globale richtsnoeren, het steunkader en de vier verdragsvrijheden bepalen het speelveld en waarborgen dat nationaal beleid geen afbreuk doet aan de goede ontwikkeling van de interne markt. VNO-NCW en MKB-Nederland zijn huiverig het unanimitéitsbeginsel in belastingzaken in te ruilen voor besluitvorming bij gekwalificeerde meerderheid. Om de uitvoeringskosten van ondernemingen te verminderen is stemming bij gekwalificeerde meerderheid nuttig voor eenvormige implementatie van bij unanimitéit genomen besluiten.

Het bedrijfsleven mist in het rapport onderwerpen als administratieve lastenverlichting vooral op het terrein van transfer pricing, en coördinatie op het terrein van business restructuring, exit taxation en anti abuse rules. Deze onderwerpen zijn binnen de EU divers geregeld en kunnen dus tot dubbele belasting leiden.

Het bedrijfsleven acht een (nog) sterkere rol voor de Code of Conduct Group ongelukkig omdat hier niet sprake is van een verdragsrechtelijk proces dat met rechterlijke toetsing is gewaarborgd maar van een soms opportunistisch politiek proces dat noodzakelijke fiscale vernieuwing kan tegengaan.

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden belastingconcurrentie op het vlak van milieuheffingen economisch schadelijk, omdat milieuproblematiek veelal grensoverschrijdend is en milieuheffingen meer specifiek op bepaalde producties, bedrijven of sectoren rusten. Bij mondiale milieuvraagstukken zijn beide verenigingen voorstander van een beleid gericht op mondiale dynamische, innovatie gedreven prestatienormen voor producties (performance standard rate of PSR) en een specifiek bronbeleid met dynamische efficiëncy-normen voor apparaten, verlichting, gebouwen en dergelijke. Het louter invoeren van volumedoelstellingen miskent het politieke gegeven van economische groei in zich ontwikkelende landen. Mondiale dynamische prestatienormen zullen eerder politiek aanvaardbaar zijn, omdat het de ontwikkeling niet remt maar maximaal bijdraagt aan de duurzame economische groei en maximaal instrumenteel is voor volumereductie die anders slechts in hoge mate virtueel zou zijn. Mondiale prestatienormen geven een level playing field. Zonder gelijk speelveld verplaatst productie zich, hetgeen niet leidt tot een beter mondiaal milieu.

Voorstel CCCTB

Het reeds in 2008 verwachte Commissievoorstel voor een gemeenschappelijke belastinggrondslag in de vennootschapsbelasting, de Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB), is op 16 maart 2011 gepubliceerd. De CCCTB wordt door de Europese Commissie als oplossing gepresenteerd om grote fiscale belemmeringen in de interne markt te elimineren voor bedrijven die in meerdere lidstaten actief zijn. Door het naast elkaar bestaan van verschillende belastingstelsels kan dubbele belasting ontstaan en zijn de administratieve lasten voor het bedrijfsleven hoog. Volgens de Europese Commissie remt deze situatie het investeringsniveau in de EU af en sluit het niet aan bij de Europa 2020-strategie waarin gestreefd wordt naar slimme, inclusieve en duurzame groei.

De CCCTB is een optioneel stelsel en zal dus naast de verschillende nationale belastingstelsels bestaan. Kiest een onderneming voor toepassing van de CCCTB dan zal de fiscale winst van de hele groep (dus inclusief alle EU dochters en

filialen) worden vastgesteld volgens een nieuwe belastinggrondslag voor ondernemingswinsten: de CCCTB. Vervolgens wordt deze gezamenlijke geconsolideerde winst verdeeld over de lidstaten waar deze ondernemingen actief zijn volgens een verdeelsleutel. Deze verdeelsleutel is voor gelijke delen (een derde) gebaseerd op omzet, vaste activa en arbeid. Elke lidstaat kan op het aan hem toerekenbare deel van die gezamenlijke winst vervolgens afzonderlijk zijn eigen nationale tarief toepassen. De Commissie benadrukt dat het voorstel niet gericht is op harmonisatie van de tarieven.

Naast het vaststellen van de belastinggrondslag gaat het voorstel ook in op de administratieve aspecten. Wanneer gekozen wordt voor de CCCTB wordt de grondslagbelastingaangifte gedaan door de tophoudster (moeder) voor de hele groep in de lidstaat waar de tophoudster gevestigd is (one-stop-shop). Belastingcontroles worden in principe uitgevoerd door de belastingautoriteiten van de lidstaat waar de tophoudster gevestigd is, maar kunnen ook worden uitgevoerd door de belastingautoriteiten van de lidstaat waar een dochter is gevestigd. Belastinggeschillen worden behandeld volgens het recht van de lidstaat waar de tophoudster is gevestigd.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Het bedrijfsleven heeft samen met *BUSINESSEUROPE* steeds met betrekking tot een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting gesteld dat een voorstel voor de CCCTB ten minste moet voldoen aan de volgende belangrijke voorwaarden. De CCCTB moet:

- optioneel zijn voor bedrijven, dat wil zeggen niet in de plaats van de nationale vennootschapsbelasting;
- een volledige consolidatie van winsten en verliezen toestaan;
- de nalevingskosten verminderen met een one-stop-shop;
- de beslissing over de nationale belastingtarieven aan de nationale regeringen laten.

Dit omdat de belangrijke openstaande belemmeringen voor de interne markt met name betrekking hebben op ten eerste het ontbreken van grensoverschrijdende winst- en verliesverrekening binnen de EU. Dit vormt namelijk een belangrijke bron van extra kosten voor veel bedrijven en een belemmerende factor voor groei en werkgelegenheid. En ten tweede het grote aantal geschillen over verrekenprijzen in Europa, hetgeen vaak resulteert in internationale dubbele belasting.

De voorgestelde richtlijn inzake een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag zou een duurzame oplossing voor deze twee problemen kunnen bieden. CCCTB moet een concurrerende optie voor bedrijven zijn en de aantrekkelijkheid van de interne markt als locatie voor de wereldwijde investeringen versterken. VNO-NCW en MKB-Nederland zullen samen met *BUSINESSEUROPE*, de Europese Commissie en de lidstaten ervoor zorgen dat de specifieke kenmerken van deze wetgeving leiden tot een grotere economische efficiëntie, economische groei en het scheppen van werkgelegenheid. Een algemene beoordeling van de voorgestelde richtlijn zal worden afgegeven na een uitgebreide analyse van de technische details.

Verplichte groepsinterestbox

Mede in het kader van de bereikte overeenstemming over de gedragscode heeft de Commissie een beschikking uitgebracht waarin het CFA (Concern Financiering Activiteiten) als steun wordt aangemerkt, maar op basis van verkregen rechten niet zal worden teruggevorderd en voor bestaande CFA-regimes een overgangstermijn tot en met 2010 in acht zal worden genomen. De beslissing impliceert wel dat CFA-beschikkingen die aflopen voor 2010, niet mogen worden verlengd tot en met 2010. In 2007 heeft de Commissie een staatssteunonderzoek geopend naar de zogenaamde groepsinterestbox. Deze groepsinterestbox is in juli 2010 goedgekeurd door de Europese Commissie, maar vooralsnog niet ingevoerd in Nederland.

EU Joint Transferpricing Forum

Het EU Joint Transferpricing Forum is werkzaam om de problematiek van verrekenprijzen te coördineren, met name op het punt van documentatie en voorkoming van dubbele belasting door arbitrage. Het forum heeft inmiddels haar eindrapport opgesteld en aan de Europese Commissie gestuurd. Besloten is een nieuw EU Joint Transferpricing Forum in te stellen. Formeel is het nieuwe forum op 1 april 2011 van start gegaan. Dit forum is nu bezig met het verzamelen van onderwerpen waar zij zich over zullen buigen.

Consultatie dividendbelasting

De Europese Commissie heeft in op 28 januari 2011 een openbare consultatie over de dividendbelasting en mogelijke knelpunten in relatie tot de interne markt op het terrein van dubbele belasting en discriminatie. In dit document beschrijft de Europese Commissie dat het ongewenst is in de EU-interne markt dat een belastingplichtige wordt benadeeld uitsluitend uit hoofde van grensoverschrijdende investeringactiviteiten. Om deze reden wil de Commissie de meningen van stakeholders over mogelijke manieren om de huidige situatie te verbeteren. Het doel moet zijn dat de grensoverschrijdende betalingen van dividenden niet minder gunstig zijn dan binnenlandse betalingen en dat eventuele dubbele belastingheffing die kan voortvloeien uit het opleggen van dergelijke bronbelasting is volledig geëlimineerd wordt.

In het document beschrijft de Europese Commissie een aantal mogelijke oplossingen en wordt een voorlopige analyse gemaakt van de voordelen en nadelen van deze mogelijkheden. Belanghebbenden worden uitgenodigd om hierop te reageren en eventuele aanvullende suggesties te doen waarop dubbele belasting en discriminatie van de portefeuille en individuele investeerders in de EU kan worden voorkomen.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Het bedrijfsleven pleit al lange tijd voor afschaffing van de Nederlandse dividendbelasting. Nu relevante concurrerende landen – die net als Nederland een deelnemingsvrijstelling en een goed verdragennetwerk kennen – de dividendbelasting hebben afgeschaft, vormt de Nederlandse dividendbelasting op dit moment al een negatieve factor voor vestiging in Nederland van nieuwe hoofdkantoren. Dit omdat de Nederlandse dividendbelasting tot (economische) dubbele heffing kan leiden bij buitenlandse aandeelhouders.

Deze consultatie kan worden gezien als een signaal dat de netto-opbrengst van de dividendbelasting steeds meer onder Europeesrechtelijke druk staat. Deze consultatie moet daarom een opmaat zijn naar het uitbannen van (economische) dubbele heffing van dividendbelasting. Tevens moet dit leiden tot een significante vereenvoudiging en een verlaging van de administratieve lasten en nalevingkosten van zowel bedrijfsleven als de overheid.

Consultatie belasting financiële sector

Op 7 oktober 2010 heeft de Europese Commissie in haar mededeling Belasting op de financiële sector de mogelijke redenen en de eerste ideeën voor een (extra) belasting van de financiële sector beschreven. Dit was de opmaat naar een consultatiedocument dat op 22 februari 2011 is gepubliceerd.

De Commissie wil met deze consultatie toetsen of haar veronderstellingen, met betrekking tot de beschrijving van de problemen die zouden moeten worden aangepakt, kloppen. Vervolgens wil de Commissie bepalen of een dergelijke nieuwe belasting voor de financiële sector zou moeten worden ingevoerd en wat de mogelijke gevolgen van een dergelijke heffing zouden zijn. Tenslotte wil de Commissie stakeholders raadplegen over meer gedetailleerde aspecten van de haalbaarheid en het ontwerp van de beleidsopties.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland hebben in reactie op deze consultatie aan de Commissie laten weten dat een gezonde financiële sector van cruciaal belang is voor het bedrijfsleven. Het is daarom goed dat gewerkt wordt aan structurele hervormingen met als doel de financiële sector te versterken. Het gevolg van zulke hervormingen is echter dat de mogelijkheid van banken om de economische groei te financieren wordt beperkt. Voorstellen voor een belasting voor de financiële sector dragen niet bij aan het gezonder maken van deze sector, maar versterken wel het negatieve effect op de capaciteit van banken om de economische groei te financieren. De Europese Commissie zou daarom moeten afzien van het ontwikkelen van voorstellen op dit vlak.

Exitheffingen ondernemingen

Op 18 maart 2010 heeft de Europese Commissie onder meer Nederland officieel verzocht om wijziging van bepalingen in hun belastingwetgeving die een onmiddellijke exitheffing opleggen aan ondernemingen die hun zetel of activa naar een andere lidstaat verplaatsen². In Nederland betreft het de artikelen 3.60 en 3.61 van de Wet inkomstenbelasting 2001 en de artikelen 15c en 15d van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969.

Volgens de Europese Commissie zijn deze bepalingen onverenigbaar met de vrijheid van vestiging die is gewaarborgd bij artikel 49 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. De Commissie is van mening dat deze exithetfingregels bedrijven ervan kunnen weerhouden hun recht op vrijheid van vestiging uit te oefenen, en dat zij bijgevolg een beperking van artikel 49 VWEU vormen. De Commissie ba-

seert haar standpunt op het Verdrag zoals uitgelegd door het Hof van Justitie van de Europese Unie in De Lasteyrie du Saillant³ en in N⁴, en op haar mededeling over exitheffingen⁵. Het is niet toegestaan om reeds ontstane maar nog niet gerealiseerde meerwaarden op het tijdstip van vertrek onmiddellijk te belasten wanneer er geen soortgelijke eindafrekening wordt opgelegd in vergelijkbare binnenlandse situaties.

Belastingpakket

In juni 2003 heeft de Raad van Ministers van Financiën te Luxemburg een akkoord bereikt over het belastingpakket. Het pakket bestaat uit drie onderdelen, te weten de spaartegoedenrichtlijn, de richtlijn interest en royalty's en de gedragscode. De eerste afspraken over dit belastingpakket zijn al gemaakt in 1997.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Ter wille van een goed functioneren van de interne markt en het behalen van efficiencyvoordelen op verschillende terreinen is het verstandig om coördinatie of soms harmonisatie aan te brengen. VNO-NCW en MKB-Nederland ondersteunen dan ook volledig de mededeling en het beleid van de Commissie om de fiscale barrières op te heffen bij grensoverschrijdende bedrijfspensioenregelingen. Dit bevordert de arbeidsmobiliteit en de werking van arbeidsmarkten en vermindert (loon)kosten van ondernemingen. Ten tweede speelt dit bij het wegnemen van fiscale obstakels die ondernemingen ondervinden bij het opereren op de interne markt met 27 verschillende fiscale jurisdicties, vooral in vergelijking met andere grote markten zoals de VS en Japan. Het gaat hierbij om [1] bronheffing op rente en royalty's, [2] verrekenprijsproblematiek, [3] Europese verliescompensatie (in de Verenigde Staten worden winsten en verliezen met elkaar gecompenseerd en dat geldt niet binnen Europa), en [4] reorganisatie en fusie (exit-heffingen).

Inlichtingen:

Jeroen Lammers (070 349 04 23; lammers@vno-ncw.nl)

7.2 BTW

Groenboek over de toekomst van de BTW

Moet het BTW-systeem op de schop? Moeten de verlaagde BTW-tarieven worden afgeschaft? Moet fraude worden bestreden door de betaling van facturen te splitsen, waarbij de BTW naar een geblokkeerde BTW-bankrekening wordt overgemaakt? Deze en 30 andere vragen stelt de Europese Commissie (EC) in haar Groenboek over de toekomst van de BTW, dat als ondertitel heeft 'Naar een eenvoudiger, solider en efficiënter BTW-stelsel'. De EC wil het debat over de toekomst van de BTW aangaan, omdat deze belasting meer dan veertig jaar geleden in de EU is ingevoerd en de markt sindsdien ingrijpend is veranderd. Vereenvoudiging en fraudebestrijding zijn voor de EC belangrijke aandachtspunten. Belangstellenden konden uiterlijk 31 mei 2011 op de vragen in het Groenboek reageren. Op basis van de ontvangen reacties zal de EC eind 2011 een Witboek over de toekomst van de BTW

3 zaak C-9/02 van 11 maart 2004

4 zaak C-470/04 van 7 september 2006

5 COM(2006)825 van 19 december 2006

2 referentienummer 2008/2207 (NL)

presenteren. Daarin zullen concrete voorstellen worden opgenomen.

VNO-NCW en MKB-Nederland hebben op het Groenboek gereageerd. Voor de beantwoording van de in het Groenboek gestelde vragen is het neutraliteitsbeginsel, dat aan de BTW ten grondslag ligt, een belangrijke leidraad geweest. Kenmerken van dat beginsel zijn onder meer dat de concurrentieverhoudingen tussen ondernemers zo min mogelijk worden verstoord en dat cumulatie van BTW zo veel mogelijk wordt voorkomen. Anders werkt de BTW niet als een op de consument gerichte algemene verbruiksbelasting – dat is haar rechtskarakter – maar als een op de ondernemer drukkende bedrijfsbelasting. De in het Groenboek gestelde vragen zijn ook vanuit de invalshoek van de administratieve lasten beantwoord. Die lasten moeten worden teruggedrongen.

De vragen hebben betrekking op een aantal hoofdthema's. De essentiële thema's worden hierna puntsgewijs genoemd met een beknopte beschrijving van de reactie van VNO-NCW en MKB-Nederland. Daarna worden de overige hoofdthema's aangeduid met tussen haken een korte schets van de reactie.

De BTW-behandeling van de intra-EU-handel

Het huidige BTW-systeem dateert uit 1993, toen de fysieke grenscontroles door de douane werden opgeheven. Het systeem is ingevoerd als een overgangssysteem. Het beoogde definitieve systeem – het oorsprongslandsysteem – had in 1997 ingevoerd moeten worden, maar politieke overeenstemming tussen de EU-lidstaten bleef uit. De vraag in het Groenboek is of het oorsprongslandsysteem, waarin ook over intra-EU-handel BTW moet worden berekend, nog wenselijk is. In de reactie zijn een BTW-unie, het oorsprongsland- en het bestemmingslandstelsel geanalyseerd. De conclusie is dat een BTW-unie voor ondernemers de beste optie is en dat het bestemmingslandstelsel de weg is waarlangs dit uiteindelijke doel moet worden bereikt.

Het toepassingsgebied van de BTW

De vraag in het Groenboek of de BTW-regels voor overheidslichamen gewijzigd moeten worden, wordt in de reactie bevestigend beantwoord. Concurrentievervalsing moet worden tegengegaan. Ook wordt er in de reactie voor gepleit om houdstermaatschappijen – die ook door het mkb in toenemende mate worden gebruikt – als BTW-ondernemer aan te merken om te voorkomen dat de BTW voor de ondernemer een kostenpost wordt.

Vrijstellingen en de BTW-regeling voor personenvervoer

Knelpunten moeten worden weggenomen, zoals de toepassing van de vrijstelling voor financiële diensten op financiële prestaties tussen verbonden ondernemingen en de interpretatieverschillen met betrekking tot vermogensbeheerdiensten aan pensioenfondsen. Wat personenvervoer betreft, moet rekening gehouden worden met de concurrentie van niet-EU-vervoerders en gelijke behandeling van vormen van vervoer.

De tariefstructuur

De Europese BTW-wetgeving biedt EU-lidstaten de bevoegdheid om naast een normaal tarief voor bepaalde goederen en

diensten een verlaagd tarief vast te stellen. In het Groenboek wordt de vraag gesteld of deze tariefstructuur – waarbij het dus niet gaat om het niveau van de tarieven, maar om de bevoegdheid van lidstaten om naast het normale tarief ook verlaagde tarieven vast te stellen – moet worden gewijzigd. In de reactie wordt het standpunt ingenomen dat de Europese structuur ongewijzigd moet blijven en dat het aan de lidstaten is om te (blijven) bepalen of wel of geen verlaagde tarieven worden ingevoerd of gehandhaafd.

De wijze waarop de BTW wordt geïnd

Fraudebestrijding staat hoog in het Europese vaandel. Daarom de vraag in het Groenboek of het BTW-inningssysteem moet worden gewijzigd. Vier systemen komen aan de orde. Vooral het systeem van gesplitste betaling (split payment), is 'in the picture'. Volgens dit systeem moet een gefactureerd bedrag worden gesplitst in een betaling aan de leverancier en een overboeking van BTW op een geblokkeerde BTW-bankrekening. In de reactie wordt dit systeem ten stelligste afgewezen, o.a. omdat het niet aansluit op de wijze waarop administraties zijn ingericht. Daarentegen wordt positief geoordeeld over het Certified taxable person model (vergelijkbaar met Horizontaal Toezicht door de Nederlandse Belastingdienst).

Andere hoofdthema's zijn het recht op aftrek van BTW (er moet een einde komen aan de praktijk van lidstaten om louter op grond van vormfouten BTW-aftrek te weigeren); internationale diensten (meer uniformiteit in regelgeving en de uitleg daarvan); het wetgevingsproces (niet het wettelijk instrumentarium is essentieel, maar de politieke wil om heldere regelgeving te maken; juridisch bindende uitvoeringsvoorschriften zijn nodig; betrokkenheid bedrijfsleven in alle stadia van het wetgevingsproces); administratieve lasten (vele problemen vragen om een oplossing, zoals de verschillende eisen die lidstaten stellen aan toepassing van het nulprocent-tarief bij de intra-EU-handel) en de relatie van het bedrijfsleven met de Belastingdienst (versterking dialoog op EU-niveau tussen bedrijfsleven en belastingdiensten).

Richtlijnvoorstel verzekerings- en financiële diensten

Daar de huidige BTW-vrijstelling voor verzekerings- en financiële diensten is verouderd en door de lidstaten verschillend wordt uitgelegd en toegepast, heeft de Europese Commissie eind 2007 een richtlijnvoorstel gepresenteerd waarin de BTW-regels voor deze diensten worden gemoderniseerd. Daarmee wordt beoogd meer rechtszekerheid te creëren en de administratieve lasten te verminderen. Hoewel de financiële sector de eerste belanghebbende is, is het richtlijnvoorstel ook relevant voor ondernemingen in andere sectoren. Daarbij gaat het onder meer om ondernemingen die financiële diensten afnemen van een verbonden onderneming. Die dienstverlening is vaak grensoverschrijdend. Het gevolg van uiteenlopende interpretaties van onder meer de BTW-vrijstelling leidt ertoe dat in veel gevallen extern advies moet worden ingewonnen met alle kosten van dien.

Eind 2010 heeft de Ecofin Raad vastgesteld dat een level playing field nodig is voor externe vermogensbeheerdiensten. Nederland belast die diensten wel met BTW, een aantal andere

lidstaten (waaronder Luxemburg) niet, met een groot concurrentienadeel als gevolg. Er zijn evenwel geen concrete afspraken gemaakt over de wijze waarop dat doel moet worden bereikt. Tijdens de Ecofin Raad op 17 mei 2011 zou een oriënterend debat plaatsvinden over een uniforme uitleg van in het bijzonder de btw-behandeling van externe vermogens-beheerdiensten aan pensioenfondsen. Vanwege de volle agenda, onder andere over de schulden crisis, heeft dat debat evenwel nog niet plaatsgevonden. Kortom, er wordt nog steeds weinig voortgang geboekt.

BTW-regels voor (e-)facturieren

Op 1 januari 2013 treden de nieuwe btw-regels voor (elektronisch) facturieren in werking, regels waarover de Ecofin Raad vorig jaar overeenstemming hebben bereikt. Belangrijk element van de nieuwe regels is dat voor papieren en elektronische facturen (e-facturen) dezelfde regels gaan gelden. De Europese Commissie had de gelijke behandeling in het oorspronkelijke richtlijnvoorstel goed geregeld: de specifieke eisen aan elektronische facturen waren geschrapt. Maar dat was voor de lidstaten helaas niet aanvaardbaar.

Volgens het compromis bepalen met ingang van 2013 niet langer de overheden hoe onder andere de echtheid van een elektronische factuur moet worden gegarandeerd, maar kunnen de ondernemingen zelf de methode kiezen. Dat is een belangrijke vooruitgang. Maar het compromis is zo geformuleerd dat lidstaten de tekst ook kunnen aangrijpen om de eisen aan papieren facturen op te schroeven. Dan zou geen sprake zijn van een administratieve lastenverlichting, maar van een lastenverzwaring. Het is dus niet overbodig dat de Europese landen, op aandrang van Nederland, hebben afgesproken om de werking van de nieuwe regels al op korte termijn te evalueren.

Door de bestaande Europese regels komt grensoverschrijdend e-facturieren – waarmee volgens de Europese Commissie substantiële bedragen zijn te besparen – niet goed van de grond. Als gevolg van de beleidsvrijheid die de bestaande btw-regels geven, bestaan er verschillen in eisen die door de lidstaten aan e-facturieren worden gesteld. Nederland was van meet af aan relatief liberaal, andere lidstaten niet.

oordeel VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

In Nederland is het implementatietraject in volle gang. VNO-NCW en MKB-Nederland zijn bij dit traject betrokken. Doel van die betrokkenheid is om, waar de richtlijn discretionaire bevoegdheden geeft, een voor het bedrijfsleven zo gunstig mogelijke implementatie te bewerkstelligen.

Inlichtingen:

Janny Kamp (070 349 04 19; kamp@vno-ncw.nl)

7.3 Douane

Al sinds enige tijd wordt in Brussel gesproken over de, voor Nederland en het Nederlandse bedrijfsleven belangrijke, modernisering en algehele herziening van de Europese douaneregels. Bij de modernisering van de Europese douaneregels, Implementing Provisions to the Modernised Customs Code (MCCIP), zijn vereenvoudiging van deze regels

en het verminderen van de administratieve lasten belangrijke aandachtsgebieden. Nederland loopt op dit terrein voorop in Europa en zodoende dient een eventueel level playing field op ten minste hetzelfde niveau te liggen als het niveau van Nederland. Daarbij dient met name voor de concepten Authorised Economic Operator (AEO) en Centralised Clearance gezorgd te worden voor optimale facilitatie. Het was de bedoeling om deze algehele herziening en modernisering van de MCC uiterlijk 24 juni 2013 in werking te laten treden, vijf jaar na de vaststelling van de MCC in Verordening 405/2008. Op dit moment is het echter duidelijk dat deze deadline niet gehaald kan worden. De Europese Commissie heeft twee opties voorgesteld:

1. Het in werking laten treden van de MCC/MCCIP per 24 juni 2013 zonder dat de nieuwe IT-systemen gereed zijn.
2. De MCC in lijn brengen met het Verdrag van Lissabon, het aanpassen en de invoering uitstellen.

oordeel VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland hebben aangegeven dat voor optie twee dient te worden gekozen. Het in werking laten treden van de MCC heeft geen zin indien ondermeer de IT-systemen niet gereed zijn. **BUSINESSEUROPE** en het Ministerie van Financiën zijn dezelfde mening toegedaan. Alleen met de keuze voor optie twee kan de algehele herziening en modernisering van de MCC op een goede wijze worden ingevoerd.

Authorised Economic Operator (AEO)

Verordening 648/2005 is gedeeltelijk in werking getreden per 1 januari 2006. Vanaf dat moment geldt een aantal gemeenschappelijke risicomanagementbenaderingen in de gehele EU met betrekking tot safety and security. Per 1 januari 2008 is het gedeelte in werking getreden dat ziet op de AEO. AEO wordt gedefinieerd als: 'een marktdeelnemer die voor de gehele Europese Gemeenschap als veilig en betrouwbaar bestempeld kan worden, met betrekking tot zijn douane-activiteiten, en op basis daarvan voordelen kan genieten in de gehele Gemeenschap'. Het gedeelte dat ziet op de verplichting tot het verstrekken van pre-arrival- en pre-departure-informatie voordat goederen de EU binnenkomen, dan wel verlaten, is per 1 januari 2011 in werking getreden. Vanaf 1 september 2007 kon het Nederlandse bedrijfsleven bij de Douane de status van AEO aanvragen. Met betrekking tot de toekenning van AEO-certificaten loopt Nederland, samen met Duitsland, voorop in Europa.

oordeel VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Naar de mening van VNO-NCW en MKB-Nederland moet Nederland een duidelijke voortrekkersrol spelen bij de harmonisatie van de invulling van de AEO en de verdere vereenvoudiging van de douaneprocessen op Europees niveau. Niet alleen zoals is gebeurd met het inrichten van de aanvraagprocedure van de AEO-status, maar ook voor de uiteindelijke voordelen die dit moet bieden. Op nationaal niveau dient echter de mogelijkheid te blijven bestaan deze regelgeving zo gunstig mogelijk in te vullen. VNO-NCW en MKB-Nederland hiervoor intensief met het Ministerie van Financiën in overleg om invulling te geven aan de manier waarop het horizontaal toezicht op grensoverschrijdend goederenvervoer kan worden toegepast.

Wederzijdse erkenning AEO

Van groot belang voor de AEO is dat er sprake is van wederzijdse erkenning van het AEO-certificaat door andere landen. Inmiddels is er met Japan op Europees niveau overeenstemming bereikt met betrekking tot de wederzijdse erkenning. Verder lopen er nog een drietal trajecten waarbij onderhandeld wordt over de wederzijdse erkenning van AEO-programma's tussen de EU en derde landen. Het gaat daarbij om onderhandelingen met de Verenigde Staten, Canada en China. Naast de onderhandelingen met de drie landen zoals hiervoor genoemd, is er ook sprake van een wederzijdse erkenning van de AEO-programma's van Zwitserland en Noorwegen.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Wederzijdse erkenning is zeer belangrijk voor echte voordelen van de AEO-status in de internationale handelsverhoudingen. Dit zal met name van belang zijn voor handelfacilitatie bij het aanleveren van pre-arrival- en pre-departure-informatie. Er moet meer voortgang worden geboekt met de Verenigde Staten en China.

Douanewaarde

In de MCCIP zijn de bepalingen inzake douanewaarde van groot belang. Hierbij gaat het om first sale for export, maar ook over hoe met royalty's moet worden omgegaan. De Europese Commissie lijkt de huidige bepalingen te willen wijzigen ten behoeve van betere controleerbaarheid. Een wijziging van de huidige regels zal echter in de praktijk tot grote problemen leiden.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland dringen er op aan dat het huidige regime met betrekking tot de douanewaarde behouden blijft. Wel is er bereidheid om te bezien op welke wijze de controleerbaarheid kan worden verbeterd zonder dat de faciliteit verdwijnt.

Centralised Clearance

Zaken die aan de MCCIP zijn verbonden zijn onder meer BTW bij invoer en Centralised Clearance. Het leek er lange tijd op dat er op het gebied van BTW geen koppeling mogelijk zou zijn met Centralised Clearance, maar de Europese Commissie heeft inmiddels een consultatie uitgeschreven hoe Centralised Clearance met BTW zou moeten worden gekoppeld.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Met het oog op Centralised Clearance moet voor maximale facilitering, naast koppeling met de BTW, ook de koppeling worden gelegd met de mogelijkheden voor entry in the records. Dat sluit ook aan bij het feit dat in Nederland al veelvuldig wordt gewerkt met SASP, terwijl er in andere lidstaten veelal wordt gemeld op transactieniveau.

Self Assessment

Er worden vorderingen gemaakt op het gebied van Self Assessment. Duidelijk is echter wel dat niet alle lidstaten er even hard aan trekken. Nederland, Zweden en Engeland lopen voorop. Er is inmiddels een business case met een Frans bedrijf uitgevoerd. Hiervan gaat een verslag naar de Europese Commissie. Naar aanleiding hiervan zullen meer business cases worden gestart.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Self Assessment wordt tevens verder besproken in de comités, maar het laatste voorstel is een verslechtering. Het is de bedoeling om de scope van Self Assessment zo breed mogelijk te houden. Ook hier is er overigens een duidelijke link met BTW en accijns. Er moet druk op blijven worden uitgeoefend.

Inlichtingen:

Wouter Brookman (070 349 04 22; brookman@vno-ncw.nl)

7.4 Accijnzen

Richtlijn 2008/118

Bij de herziening van de Richtlijn hoort een toepassingsverordening die de inhoud van het elektronisch accijnsgeleidedocument (e-AD) en alle andere relevante elektronische berichten regelt.

EMCS

Per 16 januari 2011 is het Excises Movement and Control System (EMCS) in werking getreden. Dit systeem, waarbij zendingen met behulp van het e-AD worden ingevoerd, vervangt de procedure voor het administratief geleide document (AGD). Sinds de invoering is het bedrijfsleven tegen meerdere administratieve problemen aangelopen. De douane heeft echter aangegeven er alles aan te doen om het betreffende systeem zo goed mogelijk te laten functioneren.

Inlichtingen:

Wouter Brookman (070 349 04 22; brookman@vno-ncw.nl)

8. Corporate Governance

8.1 Richtlijn aandeelhoudersrechten

De richtlijn aandeelhoudersrechten die minimumnormen bevat om het voor aandeelhouders van beursgenoteerde ondernemingen gemakkelijker te maken om hun rechten over de grenzen uit te oefenen is in juni 2007 aangenomen. Met ruimschootse overschrijding van de implementatiedatum (3 augustus 2009) is de implementatiewet op 1 juli 2010 in werking getreden.

De Commissie heeft een consultatie uitgezet om te onderzoeken of, in aanvulling op de richtlijn, een aantal aanvullende bepalingen zouden moeten worden opgenomen in een aanbeveling. De resultaten van de consultatie zijn gepubliceerd en de Commissie beraadt zich sindsdien nog steeds.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn van mening dat de EU het ondernemings- en effectenrecht zoveel mogelijk dient te dereguleren en zich moet concentreren op die onderwerpen waarbij actie op EU-niveau onmisbaar is bij het assisteren van lidstaten en Europese ondernemingen bij het vereenvoudigen van grensoverschrijdende ondernemings- en effectentransacties. Waar regelgeving op EU-niveau noodzakelijk is, dient te worden gekozen voor vormen van regelgeving die tot zo min mogelijk lasten voor ondernemingen leiden en die hen zoveel mogelijk flexibiliteit bieden.

Beide organisaties zijn van mening dat in een aanbeveling, als aanvulling op de richtlijn aandeelhoudersrechten, slechts aan de orde zouden moeten komen de verplichtingen van tussenpersonen die aandelen houden in grensoverschrijdende ketens (identificatie van aandeelhouders) en de uitoefening van het stemrecht op ingeleende aandelen.

8.2 Voorstel tot wijziging Eerste en Elfde richtlijn

Het voorstel heeft tot doel de administratieve lasten voor ondernemingen terug te dringen. Wijzigingen in handelsregisterinschrijvingen en deponering van de jaarrekeningen hoeven niet langer in het nationale publicatieblad van een lidstaat te worden gepubliceerd; publicatie op een toegankelijk elektronisch platform volstaat (wijziging Eerste richtlijn). De kosten van vertaling van documenten bij het openen van bijkantoren in andere lidstaten worden vermin-

derd, doordat het mogelijk wordt vertalingen die reeds in een lidstaat zijn beëdigd opnieuw te gebruiken wanneer in een andere lidstaat een bijkantoor wordt geopend (wijziging Elfde richtlijn).

De goedkeuring van het voorstel is geblokkeerd door een minderheid in de Raad. De onderhandelingen worden voortgezet.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland onderschrijven het doel van dit voorstel en kunnen zich met de inhoud verenigen.

8.3 Voorstel tot verdere wijziging Derde en Zesde richtlijn

De derde en de zesde richtlijn bevatten een aantal gedetailleerde verslaggevingsverplichtingen die vennootschappen die aan een fusie of splitsing deelnemen, in acht moeten nemen. De tekst van de aangepaste richtlijn met nr. 2009/109/EG is op 16 september 2009 gepubliceerd. De voornaamste wijzigingen worden hierna vermeld. Doel van de wijzigingen is de administratieve lasten die op vennootschappen drukken te beperken tot het minimum dat noodzakelijk is om de belangen van andere belanghebbenden te beschermen. Aandeelhouders krijgen de mogelijkheid om bij unaniem besluit af te zien van (i) het schriftelijk verslag waarin een toelichting op de fusie/splitsing wordt gegeven en (ii) de verplichting tot het bekendmaken van tussentijdse cijfers als de jaarrekening ouder is dan zes maanden. De verplichting om tussentijdse cijfers bekend te maken wordt afgeschaft voor de gevallen dat de vennootschap uit hoofde van de Transparantierichtlijn een halfjaarlijks financieel verslag heeft opgesteld. De verplichte deponering van het fusie- of splitsingsvoorstel bij het handelsregister is vervallen en vervangen door de toestemming aan vennootschappen een internetsite te gebruiken om de te verstrekken informatie openbaar te maken. Vennootschappen mogen een vereenvoudigde fusie- of splitsingprocedure toe passen wanneer de fusie of splitsing plaatsvindt binnen een concern. Aan vennootschappen kan in het kader van een splitsing ontheffing worden verleend van de verslaggevingsverplichting uit hoofde van de Tweede richtlijn wanneer een deskundigenverslag wordt opgesteld.

De richtlijn dient op 30 juni 2011 te zijn geïmplementeerd in

de Nederlandse wetgeving. Het wetsvoorstel daartoe is in april 2011 door de Eerste kamer aangenomen.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

MKB-Nederland en VNO-NCW onderschrijven het doel van de wijzigingen en kunnen zich met de inhoud verenigen.

8.4 Statuut voor een Europese besloten vennootschap (SPE)

Als onderdeel van de Small Business Act heeft de Europese Commissie op 25 juni 2008 haar voorstel voor een statuut voor een Europese besloten vennootschap, Societas Privata Europaea (SPE), gepubliceerd. Dit volgt op de consultatie die de Commissie in juli 2007 had gelanceerd over de belemmeringen die kleine en middelgrote ondernemingen ondervinden wanneer ze grensoverschrijdend opereren, alsmede naar de behoefte aan een Europese besloten vennootschap. Met het voorstel voor een Europese BV wordt beoogd grensoverschrijdende activiteiten van kleine en middelgrote ondernemingen te bevorderen door vestiging en bedrijfsvoering op de interne markt te vergemakkelijken.

Het statuut betekent dat besloten vennootschappen in alle lidstaten volgens dezelfde principes kunnen worden opgericht en geëxploiteerd. Op dit moment zijn kleine ondernemingen verplicht om in alle lidstaten waar zij actief willen zijn, dochterondernemingen op te richten met diverse bedrijfsvormen. Het gaat om een optionele regeling, waarbij er sprake is van contractuele vrijheid. Belangrijkste discussiepunten betreffen de hoogte van het minimumkapitaal, het vereiste van grensoverschrijdendheid en de medezeggenschap van werknemers.

Tijdens de laatste onderhandelingen op 30 mei 2011 is geen overeenstemming bereikt ten gevolge van bezwaren van Duitsland en Zweden. Het is onduidelijk wanneer de onderhandelingen worden voortgezet.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

De SPE is van belang omdat dit statuut bedrijven kan helpen om hun potentieel volledig te benutten door een vermindering van administratieve en financiële lasten. MKB-Nederland en VNO-NCW vinden dat het minimumkapitaal vastgesteld moet worden op een bedrag van één euro. Hiermee blijft de SPE toegankelijk voor starters en voor het mkb. Daarnaast menen beide organisaties dat grensoverschrijdende activiteiten geen vereiste mogen zijn voor het kunnen oprichten van een SPE, zodat ondernemingen de mogelijkheid hebben om van aanvang af voor de SPE als rechtsvorm te kiezen en pas na een periode van groei over te gaan tot internationale activiteiten. Met betrekking tot de medezeggenschap van werknemers, zijn VNO-NCW en MKB-Nederland van mening dat de medezeggenschap, informatievoorziening en raadpleging geregeld moet worden conform de wet in het land van vestiging van de onderneming. Sinds 2002 is er een algemene kaderrichtlijn betreffende de informatie en consultatie van werknemers van toepassing, waardoor minimumstandaarden betreffende de werknemersparticipatie worden gegarandeerd. Een eigen, specifiek

SPE-regime, naast de al bestaande regimes, is overbodig. Essentieel is dat het doel van het voorstel gehaald wordt en dat de SPE een aantrekkelijke rechtsvorm zal zijn voor ondernemingen. Zoals het politiek akkoord in de Raad er nu uitziet, biedt de SPE weinig meerwaarde.

8.5 Statuut voor een Europese vennootschap (SE)

Het Statuut van de Europese Vennootschap (SE) beoogt ondernemingen die in meer dan één lidstaat werkzaam zijn, de mogelijkheid te geven hun grensoverschrijdende activiteiten onder één Europese noemer samen te brengen. Dit stelt het in staat om binnen een stabiel wettelijk kader te werken, de interne onkosten die voortvloeien uit het in meerdere landen actief zijn, te verminderen en zo beter te concurreren op de interne markt. Het statuut kan sinds oktober 2004 worden gebruikt. Eind 2009 waren er circa 430 SE's geregistreerd. De SE is in sommige lidstaten erg populair, maar in andere lidstaten niet van de grond gekomen. Om uit te maken of er wijzigingen moeten worden aangebracht om het SE-statuuut beter te laten functioneren, heeft de Europese Commissie in maart een publieke consultatie uitgezet. In november 2010 is het rapport van de Europese Commissie met de resultaten van de consultatie verschenen. Geconcludeerd wordt dat in de praktijk een aantal problemen bestaat. Zo is geen sprake van een uniforme SE-vorm binnen de EU, maar van 27 verschillende soorten SE's en er is veel verwijzing naar nationaal recht.

De Europese Commissie beraadt zich over mogelijke aanvullingen van het statuut en zal zo nodig in 2012 met voorstellen daartoe komen.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Evenals voor de SPE geldt dat SE van belang is omdat het statuut bedrijven zal helpen om hun potentieel volledig te benutten door een sterke vermindering van administratieve en financiële lasten. VNO-NCW en MKB-Nederland menen dat de oprichtingsvereisten kritisch moeten worden bekeken. Zij menen onder andere dat het oprichtingskapitaal van 120.000 euro te hoog is en dat het mogelijk moet zijn om bestaande vennootschappen om te zetten in een SE, dan wel een SE te creëren door fusie met besloten vennootschappen. Ook zou de mogelijkheid moeten worden geopend dat de statutaire zetel en de hoofdvestiging niet in dezelfde lidstaat liggen. Voorts ontbreken geschikte fiscale voorzieningen en is de medezeggenschapsregeling erg complex.

8.6 Groenboek corporate governance

In april 2011 is ter consultatie het Groenboek Het EU-kader inzake corporate governance verschenen (the EU corporate governance framework). Doel van het Groenboek is de doeltreffendheid van het huidige kader inzake corporate governance, zoals neergelegd in wetgeving, codes en aanbevelingen, te beoordelen en te bezien of verbetering nodig is. De consultatie past in een langetermijnevaluatie van het corporate governance-kader voor ondernemingen in het algemeen.

Het Groenboek heeft betrekking op de volgende onderwerpen:

- Raad van commissarissen, waarbij onder meer aan de orde komen: diversiteit qua gender, beroepsachtergronden en -vaardigheden en nationaliteit; evaluatie van prestaties; bestuurdersbeloning; risicomanagement.
- Aandeelhouders, met als voornaamste onderdelen het vergroten van de betrokkenheid van aandeelhouders bij corporate-governance-onderwerpen; vergroten van belangstelling voor lange termijn aandeelhouderschap; bescherming van minderheidsaandeelhouders; identificatie van aandeelhouders; de invloed van onder andere stemadviseurs.
- Toepassing en monitoring van bestaande nationale codes, waarbij de aandacht met name uitgaat naar de uitleg door ondernemingen bij niet-toepassing van bepalingen van corporate-governance-codes en het eventueel vaststellen van meer gedetailleerde voorschriften waaraan dergelijke uitleg moet voldoen; verbetering van de monitoring door bijvoorbeeld nationale controlelichamen een grotere rol te geven.

De consultatie sluit op 22 juli 2011. In het najaar wordt door de Europese Commissie een feedbackdocument gepubliceerd. Op grond daarvan wordt uitgemaakt of voorstellen voor regelgeving zullen worden ingediend.

oordeel van VNO-NCW en MKB-NEDERLAND

Een standpunt hierover wordt voorbereid ten behoeve van de door *BUSINESSEUROPE* op te stellen reactie.

8.7 Jaarrekeningvoorschriften voor beursfondsen

Vanaf 2005 stellen Europese beursgenoteerde ondernemingen hun geconsolideerde jaarrekening op volgens International Financial Reporting Standards (IFRS) van de International Accounting Standards Board (IASB). In de EU besluit de Europese Commissie na raadpleging van de Accounting Regulatory Committee – die onder voorzitterschap van de Europese Commissie bestaat uit vertegenwoordigers van de Europese lidstaten – over verplichte toepassing van IFRS. Ook het Europees Parlement is betrokken bij de goedkeuring van de standaarden. In de praktijk adviseert de European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) over de toepasbaarheid van de IFRS in Europa.

EFRAG heeft inmiddels vele adviezen aan de Europese Commissie gegeven en voert op verzoek van de Europese Commissie bedrijfseffectentoetsen voor de invoering van IFRS uit. EFRAG wordt voor een deel door de Europese Commissie gefinancierd. Met het doel om als ‘de stem van Europa’ meer invloed bij IASB te krijgen, stelt EFRAG ook discussiedocumenten op over actuele accounting issues. EFRAG heeft bij IASB de status van ‘preferred standard setter’.

Over verschillende onderwerpen, vastgelegd in bestaande standaarden (zoals bijvoorbeeld over Leasing, Revenue Recognition, Insurance Contracts en Pensions) heeft de IASB inmiddels voorstellen voor wijziging gepubliceerd die, als ze ongewijzigd in standaarden zouden worden omgezet, tot aanzienlijke en vaak kostbare aanpassingen voor de praktijk van de verslaggeving zouden leiden. IASB is momenteel bezig

met verwerking van de op deze voorstellen ontvangen commentaren. Inmiddels zijn onder meer nieuwe standaarden over Consolidation en Fair Value waardering gepubliceerd. Verwacht wordt dat een herziene standaard over Pensions binnenkort en over Leasing en over Revenue Recognition aan het eind van dit jaar worden gepubliceerd.

oordeel VNO-NCW en MKB-NEDERLAND

Bij de verdere harmonisatie van regelgeving op het gebied van financiële verslaggeving is het uitgangspunt van VNO-NCW en MKB-Nederland dat de voordelen daarvan voor beursgenoteerde ondernemingen, door de toenemende internationalisering, met name op mondiaal niveau moeten worden verkregen. Door het grote belang van de Amerikaanse kapitaalmarkten is het positief dat de Amerikaanse beurstoezichthouder SEC heeft bepaald dat niet-Amerikaanse IFRS toepassende ondernemingen met een beursnotering in de Verenigde Staten geen aanpassing meer naar de Amerikaanse regels voor financiële verslaggeving (US-GAAP) behoeven te maken en dat IFRS over enige tijd ook door Amerikaanse ondernemingen kan worden toegepast.

Op Europees niveau is EFRAG het belangrijkste orgaan dat een proactieve rol speelt bij de voorbereiding van nieuwe IFRS. VNO-NCW en MKB-Nederland ondersteunen het werk van EFRAG. Een sterke Europese stem in die fase is belangrijk om te voorkomen dat niet-goedkeuring van IFRS als ultieme sanctie gebruikt moet worden om standaarden tegen te houden die de belangen van de Europese economie kunnen schaden. De eerdere aanpassing van de structuur van EFRAG en de ondersteuning daarvan door de Europese Commissie valt in dit verband positief te waarderen. Dit vormt een tegenwicht voor verregaande en niet wenselijke rules based regulering van IASB en ook de Amerikaanse standard setter FASB (de Amerikaanse tegenhanger van IASB). Met de Europese Commissie vinden VNO-NCW en MKB-Nederland dat het noodzakelijk is dat IASB zijn governance hervormt, waardoor bij de ontwikkeling van standaarden voor de verslaggeving beter dan nu naar het bedrijfsleven wordt geluisterd. Voor EFRAG geldt dat *BUSINESSEUROPE* voldoende invloed moet hebben in de groep van technische experts van EFRAG.

8.8 Jaarrekeningvoorschriften voor niet-beursgenoteerde ondernemingen

De Europese Commissie heeft voorstellen voor aanpassing van de Europese regels voor de jaarrekening van ondernemingen (Vierde en Zevende EU-richtlijn) in discussie. Daarbij wordt bezien hoe modernisering van de Vierde en Zevende EU-richtlijn verder gestalte kan krijgen. Onderdeel daarvan is een voorstel om lidstaten de mogelijkheid te geven zeer kleine bedrijven, die via hun rechtsvorm beperkt aansprakelijkheid zijn, vrij te stellen van de verplichting een jaarrekening op te stellen en te publiceren. Daarnaast is aan de orde of, en zo ja hoe, IFRS for SME in Europa kan worden toegepast.

oordeel VNO-NCW en MKB-NEDERLAND

VNO-NCW, MKB-Nederland, *BUSINESSEUROPE* en *UEAPME* zijn voorstander van het bewerkstelligen van lastenreductie via de vereenvoudiging van vereisten in de Vierde en Zevende

EU-richtlijnen, bijvoorbeeld door toe te staan dat informatie op basis van fiscale in plaats van commerciële grondslagen wordt gepubliceerd. Voor wat betreft de in discussie zijnde voorstellen voor aanpassing van de Vierde en Zevende EU-richtlijnen zijn VNO-NCW en MKB-Nederland van mening dat modernisering bijvoorbeeld op het gebied van de nu voorgeschreven indeling van de jaarrekening wenselijk is en dat bestaande vrijstellingen en sommige verwerkingswijzen (bijvoorbeeld het afboeken van goodwill van het eigen vermogen) gehandhaafd moeten worden. Niet wenselijk is het zonder meer volgen van IFRS bijvoorbeeld met regels over de toepassing van fair-value.

Voor wat betreft IFRS is het uitgangspunt van MKB-Nederland en VNO-NCW dat niet-beursgenoteerde ondernemingen, waaronder vele familiebedrijven, niet aan IFRS of aan de IFRS for SME behoeven te voldoen; voor hen gelden de desbetreffende bepalingen uit de Nederlandse wet (Burgerlijk Wetboek) en in aanvulling daarop kunnen zij de richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) toepassen. De Nederlandse wet laat overigens (vrijwillige) toepassing van IFRS toe. Hetzelfde zou voor IFRS for SME in alle lidstaten moeten gelden, zodat ondernemingen met vestigingen in verschillende lidstaten kunnen volstaan met één set van normen op basis waarvan zij hun jaarrekening opstellen.

Inlichtingen:

Suzanne Drion (070 349 04 09; drion@vno-ncw.nl), paragraaf 8.1-8.6

Martin Noordzij (070 349 04 24; noordzij@vno-ncw.nl), paragraaf 8.7-8.8

9. Energie en klimaatverandering

9.1 Roadmap naar een koolstofarme economie in 2050

In 2008 stelde de Europese regeringsleiders Europese klimaatdoelstellingen vast (ook wel de 3x20-doelstellingen). De lidstaten hebben zich daarna voor de periode tot 2020 verplicht tot een gezamenlijke reductie van de uitstoot van broeikasgassen met tenminste 20 procent (bij een mondiale aanpak van klimaatverandering wordt dit verhoogd tot 30 procent). Ook zullen lidstaten gezamenlijk in 2020 20 procent van hun energiegebruik duurzaam moeten opwekken. Tenslotte streeft de EU naar een energiebesparing van 20 procent in 2020 ten opzichte van 1990. Om de opwarming van de aarde niet verder te laten oplopen dan 2°C, zullen volgens de Europese Commissie de ontwikkelde landen in 2050 zo'n 80-95 procent CO₂-reductie moeten realiseren.

De Commissie heeft op 8 maart 'Een Routekaart voor een koolstofarme economie in 2050' uitgebracht. Uitgaande van een reductie van 80 procent in 2050 in de EU, zal volgens de Europese Commissie in 2020 de CO₂-uitstoot in de EU met 25 procent CO₂ gereduceerd moeten worden. Ook voorziet de Europese Commissie mijlpalen voor 2030 (-40 procent) en 2040 (-60 procent).

OORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden het een goede zaak dat de Commissie een visie en een beeld geeft van de maatschappelijke transitie naar een koolstofarme economie in 2050. Jammer genoeg focust de Routekaart voornamelijk op klimaatdoelstellingen in de EU. Enkele kritische kanttekeningen heeft VNO-NCW ook per brief aan staatssecretaris Atsma kenbaar gemaakt: de reductievoorstellen gaan uit van een eenzijdige aanpak in de EU die niet mondiaal is afgestemd. 95 procent van de toekomstige CO₂-uitstoot vindt buiten Europa plaats, door de sterke groei aldaar. Het zou beter zijn via een goed innovatie en industriebeleid in te zetten op een effectief energie- en klimaatbeleid.

Het Nederlandse bedrijfsleven heeft zich gecommitteerd aan de Europese klimaatdoelstellingen voor 2020. Veel bedrijven werken aan innovatieve klimaatoplossingen, omdat dat kansen biedt op de Europese en mondiale markt. Investerings- en ontwikkelings- en toepassing van efficiënte en schone technologie zijn mogelijk. Hiervoor is het nodig dat

het investeringsklimaat voor bedrijven in Nederland en Europa daarvoor de ruimte biedt. Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat er:

- meer wordt ingezet op het stimuleren van innovaties waarmee klimaatoplossingen goedkoper en effectiever worden en daarmee ook concurrerend in de groeiende wereldmarkt voor klimaatoplossingen;
- bij kostentoedeling rekening wordt gehouden met de positie van de internationaal concurrerende energie-intensieve industrie;
- de doelstellingen op een kosteneffectieve wijze gerealiseerd worden, door gebruik te maken van de goedkoopste oplossingen waarbij gekeken moet worden naar de gehele productieketen;
- het beleidskader toekomstvast en consistent is zodat bedrijven op grond daarvan lange termijn investeringsbeslissingen kunnen nemen;
- inkomsten voor de overheid uit belastingen of veilingen teruggesluisd worden naar het bedrijfsleven, om investeringen in klimaatoplossingen te stimuleren via financieringsarrangementen, fondsen voor innovaties etc.;
- meer gebruik te maken van de overheid als inkoper van producten en diensten die klimaatvriendelijk en duurzaam zijn, zowel op het niveau van decentrale overheid, lidstaten en de EU.

De focus in de discussies op numerieke doelstellingen neemt het zicht weg op waar het werkelijk om moet gaan: een integraal Europees beleid voor de industrie. In dit beleid moet een integrale low-carbon-strategie worden uitgezet die er toe leidt dat de industrie in Europa blijft en hier kan innoveren en vernieuwen. Het is daarvoor noodzakelijk om nu nog grotendeels gescheiden beleidsthema's samen te voegen en te integreren. Het gaat hierbij vooral om beleid ten aanzien van innovatie, energie-efficiency en productie-efficiency, interne markt en voorzieningszekerheid. Hiervoor is verdere uitwerking en invoering nodig van het geïntegreerde industriebeleid, zoals eind 2010 door de Europese Commissie is gepresenteerd.

Om het mondiale klimaatprobleem adequaat aan te kunnen pakken is het noodzakelijk dat belangrijke economieën zoals de Verenigde Staten, China en India volwaardig meedoen aan een bindend mondiaal klimaatverdrag. Het draagvlak bij het bedrijfsleven voor scherpe reducties van de uitstoot van

broeikasgassen brokkelt sterk af als belangrijke concurrerende economieën zoals de vs, China en India niet meedoen aan een dergelijk mondiale aanpak. Bij de ambitie van de EU en individuele lidstaten om een scherp (unilateraal) klimaatbeleid te voeren, ontbreekt vaak de aandacht voor de economische gevolgen van een solistisch en geïsoleerd klimaatbeleid en vindt er in de ogen van het bedrijfsleven niet of nauwelijks een afweging plaats van economische en sociale effecten. Er is te weinig aandacht voor het feit dat Europa verantwoordelijk is voor slechts 12,5 procent van de mondiale uitstoot van broeikasgassen. Door de groei van de energievraag, met name in Azië, zal het aandeel van Europa op termijn teruglopen naar 5 procent. Om klimaatverandering effectief en efficiënt aan te kunnen pakken, moeten de landen die verantwoordelijk zijn voor het overgrote deel van de uitstoot actief worden betrokken bij een mondiale afspraak over de reductie van de uitstoot van broeikasgassen.

9.2 CO₂-emissiehandel (ETS)

Begin 2009 is de richtlijn CO₂-emissiehandel voor de periode na 2012 gewijzigd. De grote industrie en elektriciteitsbedrijven zullen door een gegarandeerd plafond in 2020, een CO₂-reductie realiseren van 21 procent ten opzichte van 2005. Uitgangspunten daarbij zijn één Europese allocatie van emissierechten, het totaal aantal rechten met tenminste 20 procent reduceren in 2020 waarbij toewijzing van rechten plaatsvindt op basis van Europese benchmarks en rechten voor de elektriciteitsproductie geveild worden. Ter voorkoming van carbon leakage⁶ krijgen bedrijven die bloot staan aan internationale concurrentie de rechten grotendeels gratis toegewezen, afhankelijk van hun carbon efficiency. Voor de andere bedrijven daalt het percentage toegewezen rechten van 80 procent in 2013 naar 30 procent in 2020. Kleine bedrijven zullen buiten het systeem gaan vallen. Naar verwachting zullen de benchmarks en allocatieregels begin 2011 vastgesteld worden. Ook zal de Europese Commissie regels moeten vaststellen voor de compensatie van de indirecte kosten door lidstaten, als gevolg van de door CO₂-handel verhoogde elektriciteitsprijs.

Wat betreft de deelname aan de CO₂-emissiehandel (ETS) door de luchtvaart, moet gewaakt worden voor concurrentienadelen voor Europese carriers of bestemmingen. Dit betekent dat de emissiehandel (ETS) tot vluchten in Europa beperkt moet blijven.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Het Nederlandse bedrijfsleven is voorstander van het instrument CO₂-emissiehandel, omdat daarmee op een kostenefficiënte wijze een gegarandeerde hoeveelheid CO₂-reductie gerealiseerd kan worden. Internationale effecten zijn van groot belang bij de uitwerking van de CO₂-emissiehandel. Dit omdat alleen de EU een dergelijk handelssysteem kent voor CO₂-reductie van de industrie en de bedrijven grotendeels internationaal aan concurrentie

blootgesteld staan van bedrijven die niet deze verplichte reductiedoelstellingen kennen.

Voorkomen moet worden dat bedrijven hun productie verplaatsen naar buiten Europa waar geen CO₂-reductiesysteem bestaat (de zogenaamde carbon leakage). Door bedrijven op basis van een efficiency benchmark gratis CO₂-rechten toe te kennen en grote elektriciteitsverbruikers te compenseren voor de indirecte kosten kunnen deze effecten beperkt blijven. Daarnaast is het bij de uitwerking van de CO₂-emissiehandel van belang dat het investeringsklimaat als gevolg van CO₂-emissiehandel in de EU niet verslechtert. Nieuwkomers (nieuwe bedrijven) zouden daarom ongehinderd aanspraak moeten kunnen maken op dezelfde hoeveelheid CO₂-rechten als bestaande installaties. Deze rechten zouden dan in mindering moeten worden gebracht van de te veilen rechten, zodat wel het beoogde reductieplafond van -21 procent CO₂-uitstoot (ten opzichte van 2005) ongewijzigd zal blijven.

Ook is van belang dat lidstaten de opbrengsten van de veiling van CO₂-rechten terugsluizen naar het bedrijfsleven. Hiermee kunnen initiatieven voor de verduurzaming van de economie gestimuleerd worden, zoals energiebesparing en duurzame energie. Daarnaast zou een deel gebruikt moeten worden om de indirecte kosten van CO₂-handel (hogere elektriciteitsprijzen) bij carbon-leakage-sectoren te compenseren.

9.3 Duurzame energie

Onderdeel van de klimaatdoelstellingen uit 2008 vormt de 20 procent hernieuwbare energiegebruik van hernieuwbare energiebronnen. In 2009 is in de Richtlijn voor hernieuwbare energie per land een aparte bindende doelstelling vastgelegd om dit doel te kunnen realiseren. In Nederland is de doelstelling vastgesteld op 14 procent.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Voor de verdeling van de doelstelling voor hernieuwbare energie geldt dat er tussen de lidstaten enorme verschillen zijn in de 'natuurlijke' mogelijkheden voor het produceren van duurzame of hernieuwbare energie. Zonne-energie is bijvoorbeeld goedkoper in Zuid-Europa dan in Nederland. VNO-NCW en MKB-Nederland pleiten er daarom voor dat er mogelijkheid wordt geboden voor het verhandelen van hernieuwbare energie. Een middel daarvoor is bijvoorbeeld een systeem van handel in certificates of origin. Op deze wijze kunnen de totale kosten voor het realiseren van 20 procent hernieuwbare energie in de EU sterk gereduceerd worden: op een kostenefficiënte manier kunnen dan de 20 procent hernieuwbare energiedoelstellingen behaald worden.

Daarnaast is van belang dat energie uit hernieuwbare bronnen ook daadwerkelijk duurzaam is. Langdurige grootschalige exploitatiesubsidies zijn niet duurzaam, wanneer er geen perspectief is dat een technologie concurrerend wordt. Aandacht voor innovatie om hernieuwbare energie goedkoper te maken is daarom cruciaal. Daarnaast zijn de duurzaamheidscriteria voor biomassa van belang. Eerste generatie biomassa blijkt niet altijd duurzaam te zijn. De totale impact

⁶ Bedrijven die blootgesteld zijn aan internationale concurrentie kunnen als gevolg van de hoge kosten van veilen hun productie verplaatsen naar het buitenland, waardoor koolstofemissie 'weglekt'.

op het milieu is soms zelfs groter dan fossiele energie en er speelt specifiek het bedreigen van de voedselsituatie in ontwikkelingslanden. Er kan beter ingezet worden op de ontwikkeling van werkelijk duurzame energie, dan op het overhaast realiseren van doelen voor hernieuwbare energie op een wijze die op termijn niet vol te houden is.

9.4 Energie Infrastructuurpakket

Op 17 november 2010 publiceerde de Europese Commissie haar energie infrastructuurprioriteiten voor 2020. In de komende 10 jaar zal volgens de Europese Commissie 200 miljard euro geïnvesteerd moeten worden in gas- en elektriciteitsnetwerken. Zij benoemt hierin vier Europese prioriteiten voor het elektriciteitsnetwerk en drie voor de gassector en benoemt enkele bottlenecks voor investeringen in infrastructuur.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn voorstander van het creëren van één Europese energiemarkt. Om dit te bereiken zal ook geïnvesteerd moeten worden in infrastructuur. Een groot probleem bij het aanleggen van infrastructuur is de vergunningverlening. Het is nodig dit aan te pakken om projecten te versnellen, de Europese Commissie vraagt hier dan ook terecht aandacht voor.

VNO-NCW en MKB-Nederland dringen er echter wel op aan dat Europese prioriteiten zouden moeten bijdragen aan het vervolmaken van de Europese energie markt: het verbinden van verschillende nationale energie markten. De prioriteit uit het Commissiedocument voor onze regio (Noordwest Europa) is daarom opvallend te noemen. Het voorgestelde netwerk op zee ten behoeve van windenergie draagt niet noodzakelijk bij aan het creëren van een Europese markt en het oplossen de opstoppingen in de elektriciteitstoevoer in Noordwest Europa tussen de verschillende landen. Op dit moment is er nog sprake van nationale energiemarkten, waarbij meer interconnectiecapaciteit zichzelf zou terugverdienen via het prijsverschil. Dat zou prioriteit moeten krijgen in het Europese energie-infrastructuur pakket. Een supergrid op zee is zeer kostbaar, terwijl het maar de vraag is of het daadwerkelijk intensief gebruikt gaat worden en of het terugverdiend kan worden met de resulterende transportdiensten.

Tariefregulering is een nationale aangelegenheid, maar Transmission System Operators (TSOs) moeten wel steeds beter gaan samenwerken via de netwerken ENTSOE en ENTSG (Europeas Network Transmission System Operators voor respectievelijk elektriciteit en gas). Die samenwerking moet versneld en verstrekt worden. Transporttarieven moeten blijvend door lidstaten zelf vastgesteld worden. Het kan niet zo zijn dat Nederland moet gaan betalen voor netwerk-investeringen in Duitsland, waar nog zeer veel achterstallig onderhoud is, zo bleek na de overname door TenneT in 2009. Wel kan de EU randvoorwaarden stellen, zoals het principe dat degenen die gebruik maken van de transportdiensten hiervoor ook betalen.

9.5 Europees energie-efficiëntieplan tot 2020

De Commissie zal in 2011 voor alle sectoren, waaronder de bouwsector, nutsvoorzieningen, vervoer en de industrie, nagaan welke de belangrijkste maatregelen zijn om tegen 2020 op een kostenefficiënte wijze een energiebesparing van 20 procent te realiseren. In het Energy Efficiency Plan dat de Europese Commissie op 8 maart 2011 publiceerde, wordt een pleidooi gehouden voor versnelling van de energie besparing. Volgens de meest recente raming zou in 2020 in de EU slechts een besparing van 9 procent behaald worden in plaats van het niet bindende streefgetal 20 procent. De grootste besparingsmogelijkheden liggen in de bouwsector (retrofitting) en in de transportsector (hierover publiceerde de Commissie eind maart 2011 een Witboek, zie verder onder het hoofdstuk Transport). Voor de industriesector wordt voorgesteld nieuwe productvoorwaarden te stellen en nieuwe meetsystemen te introduceren.

In navolging op dit Energie-Efficiëntieplan, wil de Europese Commissie het derde kwartaal van 2011 een richtlijn presenteren. Uitgelekte concepten van de richtlijn bevatten maatregelen gericht op energiebesparing in de gebouwde omgeving, met name bij overheidsgebouwen waarbij lidstaten als launching customer een rol krijgen. Voor de energiesector wil de Europese Commissie lidstaten verplichten om energiebedrijven de verantwoordelijkheid te geven energiebesparing bij klanten te realiseren (witte certificaten). Ook zouden energiecentrales beter rekening moeten houden met mogelijkheden om restwarmte te benutten. Voor de industrie wil de Commissie warmtekracht-koppeling bevorderen, energy audits verplicht stellen en verplichtingen invoeren met betrekking tot restwarmte.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Energie efficiëntie is een belangrijk middel om CO₂-uitstoot te reduceren, en op langere termijn de voorzieningszekerheid van de energievoorziening te vergroten. Verbeterde energie efficiëntie is vaak een relatief goedkope manier om CO₂-uitstoot te reduceren, en er is op dit vlak nog erg veel potentieel voor verbetering. Dat geldt vooral in de sectoren gebouwde omgeving en transport. De EU kan initiatieven versnellen door de verdere ontwikkeling van standaarden voor de gebouwde omgeving, slimme financieringsmodellen waarbij investeringen worden terugbetaald uit de vermeden energiekosten.

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn van mening dat het Nederlandse systeem van convenanten goed werkt en er geen noodzaak is voor juridisch bindende verplichtingen voor de industrie of de energiesector op het gebied van energiebesparing. Nederland is geïnteresseerd aan 2 procent besparing per jaar voor de niet-ETS-sector en dit wordt jaarlijks onafhankelijk geregistreerd. Ook voor de ETS-sector en de brancheorganisaties voor bier, chemicaliën, glas, papier, olie, staal en suiker is een Energie Efficiency Convenant getekend. Verplichtende energie-audits zijn contra productief omdat het initiatieven vanuit het bedrijfsleven zelf ontmoedigt. Wel zou gekeken kunnen worden naar slimme manieren om warmte-kracht-koppeling te stimuleren en de overheid als launching customer te laten optreden. Hier moet

dan wel een duidelijk meerwaarde liggen voor Europese regelgeving in plaats van nationale regelgeving.

Het voorstel van het Europees Parlement om ook voor energiebesparing een bindende doelstelling vast te leggen is volgens VNO-NCW en MKB-Nederland weinig effectief, omdat dit tot een stapeling van doelstellingen leidt. De EU heeft al ambitieuze doelen voor CO₂-reductie en hernieuwbare energie. Bovendien moet ook gekeken worden naar energie efficiëntie in de gehele productieketen. Daarnaast moet voorkomen worden dat Europese regels voor energiebesparing tot onnodige beperkingen leiden bij het meten, vastleggen en certificeren van energiebesparing. Europese afspraken bovenop de goed lopende nationale afspraken leiden tot extra administratieve lasten, en kan zelfs besparingsinitiatieven frustreren.

9.6 Energiebelasting

Op 13 april heeft Europese Commissie voorgesteld om de Energy Taxation Directive (uit 2003) te herzien. In de huidige richtlijn zijn minimumtarieven vastgesteld voor de belasting van energieproducten. De Europese Commissie stelt nu voor om lidstaten te verplichten om de bestaande belasting op energieproducten voor de energie-inhoud aan te vullen met een apart deel CO₂-belasting. Lidstaten zijn vrij om dit CO₂-deel in te bouwen in de bestaande energiebelasting, of deze apart te heffen. Deze CO₂-belasting is gebaseerd op de CO₂-emissie van het energieproduct (voor alle non-ETS sectoren), dat zou worden vastgesteld op een minimum van 20 euro per ton CO₂. De minimumtarieven voor de belasting op de energie-inhoud [de door het product voortgebrachte energie in gigajoule (GJ)] lopen op tot 9,6 euro per GJ in 2018 voor motorbrandstoffen en 0,15 euro per GJ voor verwarmingsbrandstoffen vanaf 2013. De minimumtarieven zouden op reguliere basis verhoogd moeten worden op basis van de inflatie. Wanneer lidstaten een hogere belasting willen heffen dan het minimumtarief, moeten ze evenveel belasting per GJ energie of per ton CO₂ heffen op producten die voor hetzelfde doel gebruikt worden.

De Europese Commissie wil hiermee de ongelijke behandeling van verschillende brandstoffen opheffen en het gebruik van energiebronnen die minder CO₂ uitstoten stimuleren. Biobrandstoffen die relatief weinig energie per liter brandstof hebben, en een lagere CO₂-uitstoot hebben zullen met dit voorstel relatief goedkoper worden. Het voorstel zal ook betekenen dat de belasting op aardgas in Nederland voor veel bedrijven fors omhoog gaat. Ook zal de belasting op diesel sterk stijgen.

De richtlijn is gericht op sectoren die nu buiten het toepassingsgebied van de ETS-richtlijn vallen (o.a. vervoer, landbouw, gezinnen). Hier valt ongeveer 50 procent van de CO₂-uitstoot onder. Hoewel volgens de Commissie de meeste non-ETS sectoren over het algemeen kleiner zijn en minder blootgesteld aan internationale concurrentie zullen er toch installaties zijn die het risico lopen op carbon leakage. Deze zullen een tax credit ontvangen voor het CO₂-element op basis van historisch verbruik.

Op dit moment zijn er enkele lidstaten die zelf een CO₂-belasting hebben ingesteld (Denemarken, Ierland, Finland en Zweden). De Commissie wil voorkomen dat er allerlei verschillende nationale plannen komen en concurrentievervalsing voorkomen.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Hoewel VNO-NCW en MKB-Nederland erkennen dat de CO₂-uitstoot (en niet langer de energie-inhoud van) van brandstoftypen een grondslag zou kunnen worden om in Europa de minimumtarieven voor energiebelasting vast te stellen, zijn zij tegen een aparte CO₂-belasting bovenop de bestaande energiebelasting. Ook indien de CO₂-belasting onderdeel wordt van een energiebelasting, kan dit leiden tot forse verhogingen. Het bedrijfsleven verzet zich tegen een lastenverzwaring of extra uitvoeringslasten. Wel kan gekeken worden naar mogelijkheden om het gelijke speelveld te bevorderen. Door bijvoorbeeld bepaalde minimumtarieven te verhogen, komen de relatief hoge tarieven in Nederland beter overeen met de tarieven elders in de EU.

9.7 Regulatie energiehandel

De Europese Commissie heeft in december 2010 een nieuwe verordening gepresenteerd die aanscherping van de regels voor de aanpak van marktmanipulatie en handel met voorkennis bij de handel in energie beoogt. De markt waar gas en elektriciteit worden verhandeld tussen producenten en handelaren, is doorslaggevend voor de prijs die de consument, en ook het bedrijfsleven, uiteindelijk voor de energie betalen. Volgens de Europese Commissie volstaan de huidige regels voor financiële markten, die ook bij de handel in energiecontracten gelden, niet voldoende. Die regels hebben alleen betrekking op afgeleide producten, en niet op doorsnee energiecontracten. De afgeleide producten beslaan niet meer dan 16 procent van het handelsvolume. Driekwart van de EU-handel in stroom en gas vindt nu niet op een beurs plaats, maar via contracten tussen energiebedrijf en afnemer. Deze markt is volgens de Commissie weinig transparant. De nieuwe regels beogen handel met voorkennis op de energiemarkt te verbieden en zijn er op gericht om het manipuleren van de markt door het kunstmatig opdrijven van de prijs te voorkomen. Eurocommissaris voor energie Oettinger, stelt dat het gebrek aan transparantie leidt tot onvoldoende zicht op de vraag of energiebedrijven moedwillig hun centrales sluiten om de stroomprijzen op te drijven. Oettinger wil het Europese agentschap voor energietoezichthouders (ACER) nu de taak geven marktmisbruik op te sporen. De instantie moet daarbij nauw samenwerken met nationale instanties.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND:

Een goed functionerende Europese energiemarkt is van groot belang voor een betaalbare en betrouwbare energievoorziening. VNO-NCW en MKB-Nederland steunen dan ook de intenties van Commissaris Oettinger om de marktwerking te verbeteren. Meer transparantie en krachtiger toezicht op Europees niveau zijn hierbij van belang, en maken ook onderdeel uit van de plannen. Nadere analyse moet uitwijzen of de gewenste effecten ook daadwerkelijk met deze voor-

stellen gerealiseerd worden, en niet leiden tot onnodige administratieve lasten voor energiebedrijven.

Inlichtingen:

Erik te Brake (070 349 03 21; brake@vno-ncw.nl)

10. Milieu

10.1 Milieuagenda

De Europese Commissie zal voor de periode 2010-2020 een milieuagenda opstellen. Deze zal naar verwachting in 2012 worden gepubliceerd. De Commissie wil in ieder geval aandacht geven aan biodiversiteit, resource efficiency en klimaat. Ook staat betere uitvoering van het huidige milieubeleid op het lijstje.

oordeel VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden de volgende punten van belang en zullen deze inbrengen:

- meer accent op harmonisatie van uitvoering in Europa van de bestaande milieuregelgeving dan op het opstellen van nieuwe milieudoelen;
- meer harmonisatie van toezicht en handhaving van bestaande milieuregels;
- verdere integratie van milieuregels;
- erkenning dat milieuregelgeving een koppeling moet bevatten met gebiedskwaliteiten en dat het bevoegd gezag de afweging moet kunnen maken tussen verschillende milieudoelen, ruimtelijke ontwikkeling en verhoging van gebiedskwaliteiten;
- onderzoek naar mogelijkheden om marktinstrumenten meer in te zetten;
- sterkere nadruk op de kansen die het duurzaamheidsbeleid biedt voor bedrijven;
- voorkomen van directe koppeling tussen Europese milieurichtlijnen en vergunningen.

10.2 Voorzieningszekerheid en resource efficiency van grondstoffen

De Commissie heeft in februari 2011 een mededeling gepubliceerd over verbetering van de voorzieningszekerheid van grondstoffen in Europa. In deze mededeling wordt ook aandacht gegeven aan marktverstoringen. Europees Commissaris Potocnik heeft aangekondigd werk te willen maken van efficiënter gebruik van grondstoffen met als doel het milieu minder te belasten en hergebruik te bevorderen. Naar verwachting komt hij in september 2011 met een Roadmap resource efficiency.

oordeel VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Het bedrijfsleven is in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor de beschikbaarheid van grondstoffen. Om echter marktverstoringen op te lossen, is een aanpak in EU-verband en in internationale kaders nodig. Een efficiënter gebruik, hergebruik en recycling en zoeken naar alternatieven zijn belangrijke middelen om minder afhankelijk te worden van de mondiale grondstoffenmarkt. Innovatie biedt hierbij een belangrijke ondersteuning om de afhankelijkheid van ruwe grondstoffen te verminderen. Europa heeft innovatieprogramma's die bedrijven hiermee kunnen helpen. Tevens zal de overheid daar waar nodig wettelijke belemmeringen moeten opruimen. Hierover wil het bedrijfsleven graag overleg met de Commissie.

Het Europese beleid schenkt ook aandacht aan vermindering van de milieudruk en goede sociale omstandigheden bij de winning van grondstoffen. Een duurzame winning bevordert een stabiele grondstoffenmarkt en is daarom ook in het belang van het bedrijfsleven. Er zijn inmiddels in internationaal verband afspraken gemaakt over duurzame winning van grondstoffen⁷. In Nederland werken bijvoorbeeld bedrijven in de voedingsmiddelenindustrie via het Initiatief Duurzame Handel mee aan de vermindering van de druk op biodiversiteit. VNO-NCW wil met name door bevordering van deze (vrijwillige) aanpak tot duurzame winning van grondstoffen komen.

Met de huidige discussie in Europa over de inzet van marktinstrumenten, zoals bijvoorbeeld importheffingen om het gebruik van niet-duurzaam gewonnen grondstoffen te ontmoedigen, moet uiterst terughoudend omgegaan worden. Dit zou wel eens tot een averechts effect op de beschikbaarheid van de grondstoffen voor het Europese bedrijfsleven kunnen leiden. VNO-NCW en MKB-Nederland vinden dat voorkomen moet worden dat in Europa ingewikkelde criteria aan producten gesteld worden om de resource efficiency te meten. Zij zijn voorstander om in overleg met bedrijven te komen tot goede strategieën om minder gebruik van grondstoffen te stimuleren waarbij de productieketen bezien moet worden.

⁷ De OECD guidelines voor Due Diligence for Responsible Supply Chain of Materials from Conflict Affected and High Risk Areas en de VN-richtlijnen van Ruggie over Business and human rights.

10.3 Biodiversiteit en ecosystemen

Biodiversiteit en ecosystemen zijn van belang voor het behoud van ecosysteemdiensten. Dat zijn de diensten die moeder natuur ons 'gratis' levert, zoals een vruchtbare bodem, tal van dieren- en plantensoorten en micro-organismen, water en zuivering van gebruikt water, klimaatregulatie en vegetatie die beschermt tegen erosie, enzovoort. Biodiversiteit is in het bijzonder van belang als bron van genetisch materiaal en als zodanig voor toekomstige robuustheid van productie van biotische grondstoffen (voor voedsel, veevoer, producten voor lichamelijke verzorging, hout en plantaardige vezels, biobrandstof, grondstoffen voor chemie en farmacie). Probleem is dat met een toenemende bevolking en economische groei die ecosysteemdiensten niet langer onuitputtelijk blijken maar schaars worden. Dat vormt temeer een uitdaging omdat we voor een transitie staan van een economie die leunt op fossiele grondstoffen naar een economie op basis van hernieuwbare energie en biograndstoffen.

In het kader van het VN-verdrag over biodiversiteit zijn afspraken gemaakt over doelen voor 2020 en over maatregelen om die doelen te behalen. Als globaal doel geldt stopzetting van het uitsterven van bedreigde soorten. Subdoelen als het reserveren van 17 procent van het aardoppervlak en 10 procent van de zee voor beschermde natuur. Ook is uitdrukkelijk als doel gesteld dat visserij, landbouw en bosbouw tegen 2020 overal duurzaam zijn, dus kwantitatief en kwalitatief houdbaar. Een systeem voor monitoren is afgesproken. De Europese Unie heeft gepleit om voor de financiering van maatregelen ook gebruik te maken van een door Nederland voorgesteld Green Development Mechanism, waarbij landen en/of bedrijven een tegoed (credits) kunnen krijgen voor maatregelen die biodiversiteit, bossen en klimaat beschermen, vergelijkbaar met een emissiehandelssysteem.

De Europese Commissie heeft op 4 mei 2011 een Mededeling gepubliceerd over het beleid voor biodiversiteit in de EU en voor de bijdrage van Europa in een mondiale strategie. Het streven is om biodiversiteit en behoud van ecosystemen onderdeel te maken van al het economisch beleid, in het bijzonder voor productie van voedsel en grondstoffen in Europa en van Europees beleid voor internationale handel en economische samenwerking.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Ook VNO-NCW en MKB-Nederland vinden het behoud van biodiversiteit en ecosysteemdiensten belangrijk. VNO-NCW en MKB-Nederland achten het van strategisch belang dat er wereldwijde afspraken komen om biodiversiteitsverlies en degradatie van ecosystemen tegen te gaan. Budgetten voor Ontwikkelingssamenwerking zouden expliciet kunnen worden ingezet voor dit doel; dit past in een beleid van internationale samenwerking gericht op economische ontwikkeling en ook bij de door het kabinet gekozen focus op voedselzekerheid en water. Het concept van het Nederlandse Initiatief Duurzame Handel (IDH) voor duurzame ketens van productie kan als voorbeeld dienen. Het concept dat de kosten van (het behoud van) biodiversiteit en ecosystemen verrekenend en uiteindelijk betaald moeten worden, vergt wel zorgvuldige

uitwerking, gericht op beperking van administratieve lasten en behoud van gelijke concurrentievoorwaarden.

Met het oog op het belang van voedselzekerheid en duurzame beschikbaarheid van biotische grondstoffen proberen VNO-NCW en MKB-Nederland in goede dialoog met LTO-Nederland, de rijksoverheid en milieuorganisaties tot een gedeelde visie te komen op de problematiek van ecosystemen en biodiversiteit en op de hoofdlijnen van een doelmatige aanpak, mondiaal, Europees en nationaal beleid voor natuur- en soortenbescherming (Natura 2000). Wij bepleiten ook een Europese rol in de aanpak van de mondiale problematiek.

10.4 NO_x / SO₂-handel

De Europese Commissie heeft het Brits onderzoeksbureau ENTEC opdracht gegeven te onderzoeken of NO_x/SO₂-handel als instrument in de EU ingezet kan worden. Geconcludeerd werd dat NO_x/SO₂-handel een interessant instrument is voor bedrijven in Europa. Inmiddels is een vervolgonderzoek verricht om te kijken hoe zo'n instrument er uit moet zien. Aan de hand daarvan wil de Commissie bezien of een richtlijn NO_x/SO₂-handel gemaakt moet worden.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn geen voorstander van een EU-richtlijn voor NO_x/SO₂. De EU hanteert het Cap and Trade beginsel, terwijl Nederland een systeem heeft gebaseerd op de Performance Standard Rate van een installatie. Het is naar de mening van het bedrijfsleven vooral belangrijk dat een lidstaat de ruimte krijgt om in plaats van Best Beschikbare Technieken (BBT) per installatie een instrument als NO_x/SO₂-handel in te zetten (zoals in Nederland het geval is). In Nederland is de milieugebruiksruimte vrij beperkt, waardoor een flexibel instrument een waardevolle aanvulling kan zijn om de milieudoelen op een kosteneffectieve manier te bereiken. Of NO_x-handel in Nederland wordt gecontinueerd, hangt vooral af van de National Emission Ceilings (NEC) 2020-doelen. Zijn deze ambitieus, dan is handel interessant, zo niet, dan zullen de kosten niet tegen de baten opwegen.

10.5 REACH

De REACH-verordening (Registratie, Evaluatie en Autorisatie van Chemische stoffen) is op 1 juni 2007 in werking getreden. In de loop van 2008 is begonnen met de zogenoemde 'preregistratie' bij het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) Helsinki. Met deze preregistratie maakten bedrijven hun voornemen kenbaar om stoffen te registreren. Preregistratie is een voorwaarde voor bedrijven om gebruik te kunnen maken van de overgangsregeling (registratie van stoffen in 2010, 2013 of 2018) voor de registratie van zogenaamde geleidelijk geïntegreerde stoffen. Voor 1 december 2010 moesten voor de grote bulkstoffen en gevaarlijke stoffen de gegevens ingeleverd zijn in Helsinki. Bij de uitvoering van dit proces zijn een reeks vragen gerezen die een goede uitvoering van deze complexe wetgeving vertragen. Een speciale high-level contact group (met daarin o.a. vertegenwoordigers van de Europese Commissie, het European Chemicals Agency, REACH Alliance, en Europese koepel-

organisaties zoals Eurométaux, CEFIC en UEAPME) heeft de vraagstukken geanalyseerd en daarop antwoord gegeven. Hierdoor zullen de grootste problemen uit de lucht zijn.

OORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Een succesvolle uitvoering van REACH is erg belangrijk om draagvlak bij bedrijven, NGO's en politiek te houden. Daarom vindt het bedrijfsleven dat veel aandacht aan een goede invoering wordt gegeven. Ook moeten de opgekomen vragen over de uitvoering zo goed en snel mogelijk opgelost worden. Van belang is dat handhavers, het ECHA en het bedrijfsleven in goed onderling contact blijven. Ook voor het mkb is het immers van belang dat REACH werkbaar blijft.

Inlichtingen:

Willem-Henk Streekstra (070 349 03 59; streekstra@vno-ncw.nl)

August Mesker (070 349 03 33; mesker@vno-ncw.nl), paragraaf 10.3

11. Transport

11.1 EU-transportbeleid in het Witboek Transport

In het Witboek 'Towards a competitive and resource efficient transport system' geeft de Commissie haar visie op hoe het vervoersysteem er in 2030 en 2050 uit zou moeten zien. Het realiseren van de vrije liberale vervoersmarkt staat daarbij voor de Commissie voorop. De Commissie wil de uitstoot van broeikasgassen in de transportsector in 2050 met 60 procent verminderd zien. Dat zal niet lukken met alleen technische verbeteringen aan voer-, vaar- en vliegtuigen. Er zijn ook alternatieve, duurzame energiebronnen nodig, niet alleen voor het wegvervoer maar ook voor scheepvaart en luchtvaart. De logistieke ketens zullen optimaal efficiënt moeten worden, en daarom moeten de verschillende modaliteiten optimaal ingezet kunnen worden, in naadloze intermodale ketens. De Commissie wil innovatie ondersteunen, onder andere door toepassing van ICT voor meer efficiency in het transport. De Commissie wil financieel steun geven aan infrastructuur die bijdraagt aan het tot stand komen van Trans-Europese, intermodaal verbonden netwerken (hoofdwegen, vaar- en spoorwegen, belangrijke zee- en luchthavens). De Commissie zegt daarbij 'marktconforme' instrumenten te willen gebruiken zoals het zorgen voor de juiste prijsprikkels ('de gebruiker en de vervuiler betaalt'), maar lijkt daarvan af te wijken als ze ook doelstellingen formuleert voor het aandeel van verschillende vervoer-technieken in de vervoersmarkt. Bijvoorbeeld boven de 300 km een forse verschuiving naar vervoer via spoor of water en in de steden naar elektrisch vervoer.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Het is verheugend dat de Commissie uitdrukkelijk de betekenis onderkent van efficiënt transport als hoeksteen van de interne markt en de concurrentiekracht van Europa en wil meewerken aan de realisatie daarvan. Het Witboek bevat veel goede elementen zoals voltooiing van de interne markt door liberalisatie, steun voor innovatieprogramma's, het bevorderen van open standaarden voor ICT-toepassingen en steun voor grensoverschrijdende infrastructuur. Duidelijk is tegelijk dat ook de transportsector mee moet doen met het terugdringen van CO₂-uitstoot en de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, met name olie. De Commissie moet wel consequent zijn in de benadering dat de politiek doelen formuleert, in casu voor klimaat en CO₂, en niet de technische middelen. Het dicteren van marktaandeelen voor vervoerwijzen kan niet de bedoeling zijn; het zou verspilling in de

hand werken. De Commissie moet ook meewerken aan efficiënte oplossingen zoals het toelaten op hoofdwegen van grotere voertuigen die efficiënter zijn met energie. Ook het creëren van een Single European Sky (één Europees luchtruim) en de Maritime Blue Belt (Europese kustvaart zonder douanecontrole) zijn goede voorbeelden waar de Europese Unie kan helpen het vervoer efficiënter en de EU meer concurrerend te maken.

11.2 Prijsbeleid, infrastructuurheffing

De Europese Commissie wil het mogelijk maken voor lidstaten om milieukosten van transport te internaliseren via een toeslag op heffingen voor infrastructuur ('vervuiler betaalt'), te beginnen met wegvervoer. Tot op heden mochten lidstaten slechts de kosten van aanleg en onderhoud van wegen via tolheffing doorberekenen. Men beoogt met kaderstelling onredelijke heffingen te vermijden en duidelijkheid te brengen in de geaccepteerde methoden van kostenberekening en de doelen waarvoor geheven mag worden. De Transportraad en het Europees Parlement zijn het uiteindelijk eens kunnen worden over de voorwaarden, waaronder een beperking van spitstarieven. Lidstaten blijven vrij om dit prijsinstrument al of niet in te voeren en vrij in de aanwending van eventuele opbrengsten.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Het bedrijfsleven steunt de intentie van de Commissie om grenzen te stellen aan lasten die lidstaten op het vervoer mogen leggen. Het nu voorliggende besluit van de transportraad komt grotendeels tegemoet aan de voorwaarden die VNO-NCW, MKB-Nederland, BUSINESSEUROPE en UEAPME hebben gesteld, maar niet aan de voorwaarde dat alle vervoersectoren gelijk moeten worden behandeld en er is dus geen garantie dat lidstaten de opbrengsten aanwenden voor de infrastructuur waarvoor betaald wordt of voor het duurzamer maken van transport.

11.3 Luchtvaart

De Europese Unie is succesvol geweest met liberalisering van de luchtvaart. De ervaringen met de aswolk uit IJsland hebben het gebrek aan coördinatie in de Europese luchtvaart blootgelegd. De Transportraad heeft een serie verbeteringen

aanvaard die door de Europese Commissie werden voorgesteld, waaronder betere besluitvorming in geval van calamiteiten en versnelling naar één gemeenschappelijk Europees luchtruim en gecoördineerde luchtverkeersleiding (Single European Sky). Ook een herziening van de richtlijn voor passagiersrechten in deze sector is aangekondigd omdat de huidige richtlijn geen rekening houdt met extreme omstandigheden buiten de schuld van de luchtvaartmaatschappijen.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Het bedrijfsleven steunt de voorstellen van de Commissie voor verbetering van de luchtvaart. De Single European Sky en een geharmoniseerd luchtverkeersbegeleidingssysteem zullen de Europese luchtvaart efficiënter maken en energieverpilling terugdringen. Herziening van de passagiersrechten is terecht omdat bij de bestaande regeling de schade ten gevolge van calamiteiten onevenredig bij de vervoerder terecht komt. Wat betreft deelname aan de emissiehandel (ETS) door de luchtvaart steunen VNO-NCW en MKB-Nederland de sector in de opvatting dat moet worden gewaakt voor concurrentienadelen voor Europese carriers of bestemmingen. Waarschijnlijk betekent dit beperking van het ETS tot vluchten binnen Europa.

11.4 Zeescheepvaart, havens

De Commissie heeft een maritieme strategie gepubliceerd die moet leiden tot één Europese maritieme ruimte om het intra-Europese vervoer over zee te faciliteren.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en het belanghebbende bedrijfsleven verwelkomen de initiatieven van de Commissie omdat die de kustvaart efficiënter kunnen maken. Wat betreft milieu en klimaat benadrukken wij het belang van mondiale afspraken voor brandstoffen en emissies in de zeevaart. Er blijft behoefte aan richtlijnen voor de publieke financiering van havens om eerlijke concurrentie te waarborgen.

Inlichtingen:

August Mesker (070 349 03 33; mesker@vno-ncw.nl)

12. Arbeidsmarkt, arbeidsrecht en sociale dialoog

12.1 Belangrijkste ontwikkelingen

In de afgelopen maanden heeft de discussie zich geconcentreerd rond de versterking van de sociaaleconomische besturing van Europa. Dit, om de crisis in sommige lidstaten het hoofd te bieden en problemen in de toekomst te voorkómen. Daarbij zal bijvoorbeeld ook worden gekeken naar de ontwikkeling van de lonen in relatie tot de productiviteit en de pensioenvoorziening en –leeftijd. Vooral de Europese vakbeweging heeft hier tegen geprotesteerd omdat dit in strijd zou zijn met de vrijheid van onderhandelen. Naar het oordeel van VNO-NCW en MKB-Nederland is dat niet het geval omdat aan lidstaten de ruimte wordt gelaten om zelf te besluiten over noodzakelijke hervormingen. Als lidstaten niettemin verzuimen om maatregelen te nemen dan worden de duimschroeven vanuit Brussel steeds verder aangedraaid. Een steviger sociaaleconomische coördinatie in de EU, en vooral in de Eurozone, is essentieel om toekomstige crises te voorkomen.

In haar voorstellen voor de Single Market Act d.d. 13 april 2011, heeft de Europese Commissie – onder meer – aangekondigd met wetgevende voorstellen te komen om pensioenrechten te beschermen en om solvency-eisen te stellen aan pensioenregelingen. De Commissie loopt hiermee vooruit op de publicatie van het Witboek Pensioenen dat na de zomer wordt verwacht. VNO-NCW en MKB-Nederland zijn bezorgd over de plannen van de Europese Commissie. Terwijl we met man en macht bezig zijn betere afspraken te maken over pensioenen om deze toekomstbestendig te maken, dreigen er nieuwe verplichtingen uit Brussel te komen. Daarnaast heeft de Commissie wetgeving aangekondigd ter verbetering van de implementatie van de Detacheringsrichtlijn en ter verduidelijking van de relatie tussen fundamentele sociale rechten (zoals stakingsrecht) en de interne markt (vrij verkeer van diensten en vestiging). Ten aanzien van laatstgenoemd punt is van belang dat de evenwichtige benadering van het Europese Hof van Justitie niet wordt doorkruist. VNO-NCW en MKB-Nederland zijn ook voorstanders van een verbetering van de implementatie van de Detacheringsrichtlijn, maar voorkomen moet worden dat dit leidt tot grotere administratieve of financiële lasten voor bedrijven die grensoverschrijdende diensten verlenen.

De Europese Commissie heeft de Europese sociale partners geconsulteerd over een herziening van de arbeidstijden-

richtlijn. BUSINESSEUROPE en UEAPME zijn met voorstellen gekomen om daarover met de Europese vakbeweging te gaan onderhandelen. Doel is om de praktische problemen die zijn ontstaan door twee uitspraken van het Europese Hof van Justitie te repareren.

Tenslotte wordt binnenkort een consultatie verwacht van de Europese sociale partners over herstructurering van bedrijven. De Commissie wil daarmee bereiken dat de nodige zorgvuldigheid in acht genomen wordt bij herstructureringen. Naar het oordeel van VNO-NCW en MKB-Nederland hebben diverse projecten aangetoond dat herstructureringen aan de orde van de dag zijn en deze doorgaans zorgvuldig worden uitgevoerd.

12.2 Europese sociale dialoog

In de Europese sociale dialoog is een drietal projecten afgerond die de Europese sociale partners hebben laten uitvoeren over de implementatie van flexicurityprincipes in lidstaten, de werkgelegenheidseffecten van beleid op het gebied van klimaatverandering en versterking van de sociale dialoog (capacity building) in nieuwe lidstaten.

Onderhandelingen over een nieuw werkprogramma voor de Europese sociale dialoog zullen binnenkort van start gaan. Dit heeft even op zich laten wachten vanwege de bestuurswisseling in het Europees Verbond van Vakverenigingen in mei 2011.

12.3 Werkgelegenheidsbeleid en flexicurity

Op voorstel van de Europese Commissie werd in maart 2010 de Europa 2020-strategie vastgesteld als opvolger van de zogenoemde Lissabonstrategie. Naast nadruk op duurzame economische groei wordt hierin ook nadruk gelegd op hoge arbeidsparticipatie en sociale cohesie. Op laatstgenoemde terreinen zijn voor de EU de volgende kwantitatieve doelen gesteld: verhoging arbeidsparticipatie naar 75 procent en vermindering armoede met twintig miljoen mensen. Op voorstel van de Commissie zijn ook richtsnoeren voor het economische en werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten vastgesteld. Van de tien richtsnoeren, zijn er vier ‘sociale’ richtsnoeren die betrekking hebben op: verhoging arbeids-

participatie mede op basis van flexicurity-uitgangspunten; ontwikkeling human resources onder andere via levenslang leren; verbetering van onderwijs- en schoolsystemen ter vergroting van het aantal afgestudeerden tertiair onderwijs en het bestrijden van armoede, primair via de weg van arbeidsdeelname. Lidstaten moeten deze richtsnoeren in acht nemen bij de opstelling van nationale hervormingsprogramma's.

In april 2011 heeft Nederland, na consultatie van de sociale partners, het Nationaal Hervormingsprogramma bij de Europese Commissie ingediend. Aan dit hervormingsprogramma is ook een bijdrage van de Nederlandse sociale partners toegevoegd. Op grond hiervan heeft de Europese Commissie op 7 juni 2011 aanbevelingen gedaan die specifiek op Nederland zijn gericht. Op sociaal terrein hebben deze aanbevelingen betrekking op: [1] verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd, [2] hervorming van de langdurige zorg met het oog op de vergrijzing en [3] vergroting arbeidsdeelname door negatieve financiële prikkels (overdraagbaarheid heffingskorting) te verminderen en kwetsbare groepen te ondersteunen. De Europese Raad heeft deze aanbevelingen richting Nederland bekrachtigd.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Beide organisaties zijn op hoofdlijnen positief over de door de Commissie en de Raad ingenomen standpunten.

12.4 Vrij verkeer van werknemers

De Europese regelgeving staat toe dat lidstaten overgangsmaatregelen nemen ten aanzien van het vrij verkeer van werknemers voor de per 1 mei 2004 toegetreden Midden- en Oost-Europese lidstaten (met uitzondering van Malta en Cyprus) en voor Roemenië en Bulgarije die per 1 januari 2007 zijn toegetreden.

De Europese afspraken zijn als volgt:

- Gedurende de eerste twee jaar na toetreding wordt de toegang geregeld door de lidstaten zelf. Zij kunnen derhalve nog een werkvergunning eisen.
- Gedurende de volgende drie jaar kunnen lidstaten de nationale, belemmerende, wetgeving handhaven, maar dienen dit dan wel aan de Europese Commissie te melden; in beginsel wordt hiermee de overgangstermijn beëindigd.
- Alleen als er zich in een lidstaat een ernstige verstoring van de arbeidsmarkt voordoet, kan deze lidstaat de Commissie verzoeken om opnieuw voor een periode van maximaal twee jaar de nationale maatregelen te laten gelden.

Tot 1 mei 2007 heeft Nederland gebruik gemaakt van de mogelijkheid om overgangsmaatregelen te treffen voor werknemers uit Polen, Slowakije, Hongarije, Tsjechië, Slovenië, Estland, Letland en Litouwen. Daarna is het vrij verkeer van werknemers voor deze acht nieuwe lidstaten volledig ingevoerd en is dus geen tewerkstellingsvergunning meer nodig. Voor werknemers uit Roemenië en Bulgarije geldt in Nederland nog geen vrij verkeer. Dit kabinet heeft aangekondigd ook de hiervoor vermelde derde fase te willen

benutten en tot 1 januari 2014 geen vrij verkeer van werknemers toe te staan voor Roemenen en Bulgaren.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Wij zijn voorstander van een volledig vrij verkeer van personen om zowel principiële als arbeidsmarkttechnische en economische redenen. Zowel de Stichting van de Arbeid als de SER hebben zich uitgesproken voor het opheffen van de bestaande belemmeringen voor onderdanen uit Roemenië en Bulgarije.

12.5 Detachering van werknemers

Detachering van werknemers, via tijdelijke tewerkstelling in een andere lidstaat voor het verrichten van diensten, is geregeld in de Europese Detacheringsrichtlijn (in Nederland geïmplementeerd in de Wet arbeidsvoorwaarden grensoverschrijdende arbeid WAGA). Zowel de discussie over de totstandkoming van de dienstenrichtlijn als de toetreding van nieuwe lidstaten, heeft geleid tot toenemende discussie over de reikwijdte van bepalingen in de Detacheringsrichtlijn in relatie tot het vrij verkeer van diensten. Deze discussie werd verder aangewakkerd door het Europees Verbond van Vakverenigingen (EVV) naar aanleiding van een aantal uitspraken van het Europese Hof van Justitie (EHVJ) die op deze relatie betrekking hadden. Naar aanleiding van deze discussie heeft de Europese Commissie besloten eind 2011 met een wetgevend voorstel te komen om de implementatie en naleving van de Detacheringsrichtlijn te verbeteren. Een wijziging van de Detacheringsrichtlijn zelf is daarbij niet aan de orde. Wat het voorstel van de Commissie precies zal bevatten is nog onduidelijk, maar naar verwachting gaat het onder meer om een verbetering van de samenwerking tussen overheden en voorkoming van misbruik.

Daarnaast heeft de Commissie onlangs aangekondigd ook met een wetgevend initiatief te zullen komen dat verduidelijking moet geven over de relatie tussen uitoefening van het recht op vrijheid van vestiging en van diensten ten opzichte van fundamentele sociale rechten, zoals het recht op collectieve actie.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Het is van groot belang dat de Europese Commissie kritisch blijft op de neiging van lidstaten om onnodige belemmeringen op te werpen voor het vrij verkeer van diensten. VNO-NCW en MKB-Nederland krijgen daarover regelmatig klachten van hun leden die ook bij de Nederlandse overheid worden aangekaart.

Wij stemmen in met een verbetering van de implementatie en uitvoering van de Detacheringsrichtlijn, mits dit niet leidt tot verhoging van de administratieve en financiële lasten van bedrijven.

Zeer kritisch staan wij tegenover het voornemen van de Commissie om de verhouding tussen de vrijheden van de interne markt en de fundamentele sociale rechten in wetgeving vast te leggen. Het Europese Hof van Justitie heeft hierover duidelijke uitspraken gedaan. Deze geven voldoende houvast voor een evenwichtige afweging van belangen.

12.6 Migratie

In juli 2010 heeft de Europese Commissie twee richtlijnvoorstellen ingediend bij de Raad en het Europees Parlement: voor de toelating van werknemers uit derde landen die binnen een concern worden overgeplaatst en voor toelating van seizoensarbeiders.

De besluitvorming over het in 2007 ingediende voorstel voor een kaderrichtlijn gericht op de vereenvoudiging van procedures voor het aanvragen en verkrijgen van één vergunning voor werk en verblijf voor arbeidsmigranten uit derde landen (Single permit) is nog steeds niet afgerond.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden het van belang dat er EU-regels komen die het mogelijk maken dat nationale overheden snel kunnen reageren op behoeften van bedrijven om werknemers van buiten de EU aan te trekken. De Europese regelgeving moet gericht zijn op onbureaucratische, snelle en transparante procedures op nationaal niveau waarbij één loket wordt gecreëerd voor het verkrijgen van vergunningen om het land binnen te komen, te verblijven en te werken. Tegen deze achtergrond zijn de voorstellen van de Commissie welkom, maar moeten daarin nog wel wat verbeteringen worden aangebracht om in de praktijk hanteerbaar te zijn.

12.7 Herstructurering van bedrijven en informatie en consultatie van werknemers

De Europese Commissie heeft in oktober 2010 een mededeling uitgebracht over industriebeleid. Daarin wordt aangekondigd dat zij de Europese sociale partners opnieuw zal consulteren over de herstructurering van bedrijven. Deze consultatie wordt rond de zomer 2011 verwacht.

In 2003 hebben de sociale partners een gezamenlijke nota opgesteld: 'Orientations for reference in managing change and its social consequences'. Vervolgens hebben de Europese sociale partners een gezamenlijk project uitgevoerd naar de wijze waarop herstructureringen in de EU-lidstaten plaatsvinden. In januari 2010 is daarover het eindrapport verschenen. Daaruit kan geconcludeerd worden dat deze in het overgrote deel van de gevallen op verantwoorde wijze worden uitgevoerd. De Commissie heeft ook een studie uitgevoerd naar herstructurering in lidstaten. Hierover is in 2010 een rapport verschenen. Naar verwachting zullen de onderzoeksresultaten verwerkt worden in het consultatiedocument dat binnenkort aan de sociale partners wordt voorgelegd. Deze consultatie zal mogelijk leiden tot een update van de hiervoor vermelde, door de sociale partners opgestelde, richtsnoeren voor herstructurering.

Ook overweegt de Commissie met voorstellen te komen voor een zogenoemde fitness check op het terrein van informatie en raadpleging van werknemers. Het gaat daarbij om een drietal bestaande richtlijnen: collectief ontslag; overgang van onderneming en informatie en raadpleging van werknemers op nationaal niveau.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn van oordeel dat herstructureringen aan de orde van de dag zijn en zo snel mogelijk doorgevoerd moeten worden; dit is van essentieel belang voor de concurrentiepositie van het Europese bedrijfsleven en voor behoud en creëren van werkgelegenheid. Dit zou ook het uitgangspunt moeten zijn in het consultatiedocument dat de Europese Commissie voorbereidt.

VNO-NCW en MKB-Nederland hebben een positieve grondhouding ten aanzien van het updaten van het hiervoor vermelde document van de Europese sociale partners. Wij zien echter geen aanleiding om in het kader van een fitness check over te gaan tot herziening van de regelgeving over informatie en raadpleging van werknemers in de drie genoemde richtlijnen.

12.8 Arbeidstijdenrichtlijn

In het voorjaar van 2009 is een herziening van de arbeidstijdenrichtlijn gestrand omdat Raad en Europees Parlement geen overeenstemming konden bereiken. Twee onderwerpen stonden daarbij centraal:

- Hoe om te gaan met aanwezigheidsdiensten. Eerder had het Europese Hof van Justitie aangegeven dat aanwezigheidsdiensten moeten worden aangemerkt als werktijd, ook als er niet hoeft te worden gewerkt. Een herziening van de richtlijn beoogde deze uitspraak te repareren.
- Het wel of niet handhaven van de zogenoemde opt-out. De opt-out maakt het mogelijk om in individuele gevallen af te wijken van het maximum van (gemiddeld) 48 uur werken per week.

In maart 2010 heeft de Europese Commissie een nieuw wetgevingstraject in gang gezet via een consultatie van de Europese sociale partners. De Commissie kiest in haar consultatiedocument een brede invalshoek door te schetsen hoe de wereld van de arbeid is veranderd sinds de totstandkoming van de richtlijn in 1993. De vraag is wat de betekenis moet zijn van deze veranderingen voor de inhoud van de richtlijn. De sociale partners hebben daarop in juni gereageerd. In december 2010 is de tweede consultatie fase ingegaan. Daarbij heeft de Commissie aangegeven dat er twee opties zijn: een beperkte of een veelomvattende herziening. De sociale partners is om hun oordeel gevraagd. Tevens is hen de vraag voorgelegd of zij over wijziging van de richtlijn willen onderhandelen. Het ziet er naar uit dat de Europese werkgevers zullen voorstellen om via onderhandelingen met het evv te proberen om tot wijziging van de richtlijn te komen. Doel daarvan zou moeten zijn om de praktische problemen op te lossen die zijn ontstaan door uitspraken van het Europese Hof over aanwezigheidsdiensten en over vakantieopbouw tijdens ziekte.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Wij delen de voorgenomen inzet van de Europese werkgevers om via onderhandelingen tot praktische oplossingen te komen voor de gerezen problemen. Het is van belang dat het doel van de richtlijn, namelijk bescherming van de veiligheid en gezondheid van werknemers, wordt gehandhaafd en niet

wordt uitgebreid met bijvoorbeeld voorstellen over de combinatie van arbeid en zorg. **BUSINESSEUROPE** en **UEAPME** hebben op vergelijkbare wijze gereageerd in reactie op de eerste en de tweede consultatie.

12.9 Transnationale collectieve onderhandelingen

In de Sociale Agenda 2005-2010 heeft de toenmalige Europese Commissie aangegeven een optioneel kader te willen ontwikkelen voor grensoverschrijdende collectieve onderhandelingen op ondernemings- of sectoraal niveau. Hiermee kunnen de aard en de resultaten van dit overleg in juridische zin worden geformaliseerd, aldus de Commissie. Het Europese bedrijfsleven heeft aangegeven hieraan geen behoefte te hebben. Mede daarom heeft de Commissie in 2009 een Expert Group on transnational company agreements ingesteld om de ontwikkelingen op dit terrein te volgen en informatie uit te wisselen. Leden van de groep zijn vertegenwoordigers van overheden, wetenschappers en sociale partners. In het najaar van 2011 worden de werkzaamheden van deze groep afgerond en zal de Commissie hierover een verslag opstellen.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland wijzen de totstandkoming van een Europees wettelijk kader voor grensoverschrijdende collectieve onderhandelingen af. Het signaal zou volstrekt verkeerd zijn: collectieve onderhandelingen worden in de praktijk steeds verder gedecentraliseerd om meer maatwerk mogelijk te maken. Voor zover overleg een grensoverschrijdend Europees karakter heeft, wordt in de praktijk gewoonlijk niet beoogd een juridisch afdwingbaar kader te creëren. Uitvoering van afspraken moet immers altijd passen binnen de arbeidsverhoudingen en binnen de wetgeving van een lidstaat.

12.10 Coördinatie sociale zekerheid

Via een Verordening wordt bepaald waar een EU-onderdaan sociaal verzekerd is wanneer hij grensoverschrijdend werkt. Sinds 1 mei 2010 is deze regelgeving opgenomen in Verordening 883/04 en de toepassingsverordening 987/09.

In de nieuwe situatie blijft de hoofdregel dat een werknemer verzekerd is in het werkland, ook al woont hij in een andere lidstaat. Werkt de werknemer echter ook 25 procent of meer in zijn woonland dan moet hij verzekerd worden in het woonland. Onder de 'oude' verordening hoefde een werknemer slechts één dag in de maand in zijn woonland te werken om daar verzekerd te zijn. Er is een overgangsrecht van 10 jaar afgesproken waardoor een werknemer er voor kan kiezen nog onder de oude regeling te blijven.

Een tweede belangrijke wijziging heeft betrekking op de situatie van detachering. Een werknemer die door zijn werkgever (tijdelijk) wordt uitgezonden naar een andere lidstaat kan dan maximaal 24 maanden in zijn oorspronkelijke lidstaat verzekerd blijven. Deze termijn was 12 maanden met een mogelijkheid tot verlenging naar 24 maanden.

Tenslotte heeft de nieuwe verordening wezenlijke consequenties voor de transportsector, waarvoor onder de oude verordening aparte regels golden. Deze zijn per 1 mei 2010 vervallen. Gevolg kan zijn dat een werknemer, afhankelijk van de routes die hij rijdt, vaart of vliegt, in een andere EU-lidstaat verzekerd is. Het gaat dan wel om werknemers die in een ander land wonen dan waar hun werkgever gevestigd is. Om praktische problemen, waaronder extra administratieve lasten, voor bedrijven te voorkomen vindt er mede dankzij de inzet van het Nederlandse Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid overleg plaats met de Europese Commissie over de toepassing van de nieuwe regels in de praktijk. Het ziet er naar uit dat dit tot resultaten leidt en dat praktische knelpunten worden opgelost.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Wij zijn voorstander van modernisering en vereenvoudiging van procedures. De vraag is echter of de nieuwe verordeningen voldoende rekening houden met de toenemende dynamiek in het grensoverschrijdend werken en met de situatie in de vervoerssector in het bijzonder. De ervaring zal leren of de toepassing van de nieuwe regels in de praktijk werkbaar zijn. Zou dat niet het geval zijn, dan zullen we aandringen op wijziging van de Verordening(en).

12.11 Combinatie van arbeid en zorg

De Europese Commissie heeft in oktober 2008 een voorstel ingediend tot wijziging van de Richtlijn inzake de bescherming van zwangere werkneemsters. De belangrijkste elementen uit dit voorstel zijn:

- een uitbreiding van het minimale zwangerschaps- en bevallingsverlof van veertien naar achttien weken (thans in Nederland: zestien weken);
- een verhoging van de betaling van dit verlof tot in beginsel 100 procent van het loon;
- een uitbreiding van de ontslagbescherming om redenen van zwangerschap of moederschap.

Eind 2010 heeft het Europees Parlement zijn standpunt vastgesteld. De belangrijkste elementen daarin zijn: twintig weken betaald zwangerschaps- en bevallingsverlof en twee weken betaald vaderschapsverlof. Nu zal de Raad zijn standpunt moeten bepalen. Duidelijk is dat de Raad zich niet te kan vinden in het standpunt van het Europees Parlement. De Raad is bezorgd over de kosten en veel ministers zijn ook tegen de wens van het EP om een recht op vaderschapsverlof in deze richtlijn op te nemen. De Raad benadrukte daarbij dat de richtlijn beoogt zwangere en pas bevallen vrouwen bescherming te bieden alvorens naar het werk terug te keren; niet om arbeid en zorg te combineren. Onderling is de Raad overigens wel verdeeld wat deels veroorzaakt wordt door de verschillende regelingen in de lidstaten. Grofweg kunnen lidstaten worden verdeeld in landen die een erg lang verlof hebben tegen een lage(re) vergoeding en landen met een korter verlof en een hoge vergoeding. Overeenstemming tussen de instellingen lijkt dus nog ver te zoeken.

Verder heeft de Europese Commissie aangekondigd om nog in 2011 de Europese sociale partners te willen consulteren

over maatregelen gericht op een verbetering van de combinatie werk, gezin en privéleven. Daarbij worden wetgevende voorstellen voor vaderschapsverlof en zorgverlof voor naasten niet uitgesloten.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Wij hebben groot bezwaar tegen het voorstel voor een generieke uitbreiding van het zwangerschaps- en bevallingsverlof. Dit is niet nodig voor de bescherming van de gezondheid van moeder en/of kind. De Commissie heeft daarvoor ook geen enkele onderbouwing gegeven. Onbegrijpelijk is het standpunt van het Europees Parlement dat voor Nederland zou leiden tot extra uitgaven van 515 miljoen euro per jaar. Een dergelijke lastenverzwaring is onacceptabel. Combinatie van arbeid en zorg is van essentieel belang voor een hoge arbeidsparticipatie en tegen de achtergrond van de demografische ontwikkelingen. De wijze waarop dit moet worden vorm gegeven is echter een zaak van de lidstaten en de nationale sociale partners. Het is onacceptabel als de EU hierop inbreuk zou maken.

12.12 Gelijke behandeling

In juli 2008 heeft de Commissie een voorstel voor een richtlijn bij de Raad ingediend, gericht op gelijke behandeling van personen bij de toegang tot en de aanbidding van goederen en diensten. Het gaat daarbij om de volgende gronden: godsdienst, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid. Het overleg in de Raad verloopt zeer moeizaam, vooral waar het gaat om de bepaling inzake gelijke behandeling op grond van handicap. De door de Commissie voorgestelde tekst leidt tot grote juridische onzekerheid en potentieel hoge kosten voor overheid en bedrijfsleven. Op basis van een Nederlandse impact assessment is vastgesteld dat afhankelijk van het gekozen scenario de kosten voor Nederland tussen de 9 en 54 miljard euro zullen bedragen. Voor de Nederlandse regering is dat niet acceptabel. Ingezet wordt op een expliciete en duidelijke afbakening van de werkingssfeer van de richtlijn en verduidelijking van de financiële en administratieve gevolgen. Tevens moet een eventuele richtlijn voldoende ruimte bieden voor specifieke voorzieningenwetgeving, bijvoorbeeld voor de toegankelijkheid van het vervoer of gebouwen. Door de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon is de besluitvormingsprocedure voor deze richtlijn gewijzigd. Er is nog steeds unanimiteit in de Raad vereist, maar het Europees Parlement heeft nu goedkeuringsrecht in plaats van adviesrecht. Het overleg in de Raad gaat gestaag door maar heeft tot weinig vooruitgang in de besluitvorming geleid.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Hoewel wij uiteraard voorstander zijn van gelijke kansen en gelijke behandeling van personen, ongeacht godsdienst, handicap enz., stuit het voorstel van de Commissie op grote bezwaren. De bezwaren spitsen zich toe op de bepalingen die gericht zijn op gelijke toegang voor gehandicapten en gelijke behandeling op grond van leeftijd. De verplichtingen voor bedrijven en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties, vooral waar het gaat om aanpassingen voor gehandicapten, brengen onaanvaardbaar grote onzekerheden

met zich mee. Het verbod op ongelijke behandeling naar leeftijd gaat zover dat allerlei in de samenleving geaccepteerde vormen van leeftijdsonderscheid er ook onder (dreigen te) vallen. Ook dat is onwenselijk. Wij juichen het toe dat de Nederlandse overheid de negatieve consequenties van deze richtlijn serieus neemt en deze zwaar laat meewegen bij zijn opstelling in de onderhandelingen.

12.13 Gelijke behandeling m/v

In september 2010 heeft de Europese Commissie haar nieuwe strategie voor de gelijkheid tussen mannen en vrouwen 2010-2015 gepubliceerd. Doel van deze strategie is om beter gebruik te maken van de capaciteiten van vrouwen. De volgende thema's worden – onder meer – aan de orde gesteld: economische onafhankelijkheid, gelijke beloning en gelijkheid in de besluitvorming. In dat kader heeft de Commissie aangekondigd verschillen in het recht op verlof, met name vaderschap- en zorgverlof, te willen onderzoeken en bestrijden. Om de gelijke beloning m/v te bevorderen wijst de Commissie op het belang van loontransparantie, de invloed op loonverschillen van deeltijdarbeid en contracten voor bepaalde tijd en de keuze van vrouwen om ook voor zogenoemde mannenberoepen te kiezen.

In het onlangs gepubliceerde Groenboek EU Corporate Governance framework vraagt de Europese Commissie ook aandacht voor de diversiteit van het bestuur van ondernemingen. Het gaat daarbij in het bijzonder om diversiteit naar geslacht. De Commissie geeft aan in de komende jaren te zullen overwegen of zij met gerichte initiatieven zal komen om de genderbalans in besturen te verbeteren. Ook vragen ze hierover het oordeel van de stakeholders. Het Europees Parlement heeft recent een niet-wetgevende resolutie aangenomen waarin gesteld wordt dat in 2015 vrouwen dertig procent van het topmanagement van de grootste beursgenoteerde EU-ondernemingen moeten uitmaken en in 2020 veertig procent. Nu is dat tien procent. Als vrijwillige maatregelen geen effect hebben, moet er EU-wetgeving komen, aldus het Europees Parlement.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Op hoofdlijnen kunnen wij instemmen met de door de Commissie voorgestelde strategie. Het is ons aller belang om de capaciteiten van vrouwen en mannen optimaal te benutten, hen gelijk te behandelen en gelijke kansen te bieden. Wij zijn echter geen voorstander van de uitbreiding van verloffaciliteiten op Europees niveau. Het is beter om op nationaal niveau te bezien of de bestaande arrangementen voor het combineren van arbeid en zorg voldoende zijn. Loontransparantie kan bijdragen aan het verkleinen van beloningsverschillen tussen mannen en vrouwen, maar deze zou zich moeten richten op beloningssystemen en niet op de individuele beloning. Wij delen de opvatting van de Commissie dat bevorderd moet worden dat meer vrouwen doordringen tot topposities. Geschiktheid voor het vervullen van de functie moet echter voorop staan. Daarom wijzen wij een van buiten opgelegde quotaregeling af.

12.14 Arbeidsomstandigheden

Strategie gezondheid en veiligheid op de arbeidsplaats 2007-2012

De Europese Strategie voor veiligheid en gezondheid op het werk 2007-2012 is gericht op een vermindering van het aantal beroepsgelateerde ongevallen en beroepsziekten met 25 procent. Daarbij moet rekening worden gehouden met grote verschillen tussen lidstaten, sectoren, bedrijven en categorieën werknemers. Ongevallen en beroepsziekten komen vooral voor in kleine en middelgrote ondernemingen. De bouw, de agrarische sector, transport en de gezondheidssector vertonen bovengemiddelde arbeidsrisico's. Jonge en oudere werknemers, migranten en flexwerkers lopen volgens de Europese Commissie de hoogste risico's. De Commissie wil de bestaande regelgeving vereenvoudigen en implementatie bevorderen via de uitwisseling van goede praktijken, het bevorderen van risicobewustzijn en scholing en training. Daarnaast wil zij dat de lidstaten nationale doelstellingen formuleren, gericht op de meest risicovolle sectoren. Ook wil zij dat arbo-beleid geïntegreerd wordt in andere beleidsterreinen als onderwijs, volksgezondheid en onderzoek. Tot slot wil zij nieuwe risico's tijdig signaleren en beoordelen.

Richtlijnen en richtsnoeren in voorbereiding

De Europese Commissie bereidt een nieuwe richtlijn voor betreffende de bescherming van werknemers tegen de risico's van spier- en gewrichtsaandoeningen (Musculo Skeletal Disorders MSD). Deze richtlijn moet de bestaande richtlijnen betreffende Beeldschermwerk en Handmatig tillen van lasten, alsmede de helft van de richtlijn Trillingen vervangen. De Europese Commissie laat in verband hiermee een studie verrichten over opbrengsten en kosten van verschillende beleidskeuzes om MSD op de werkplek hanteerbaar te maken. Werkgevers en nationale overheden hebben aangedrongen op zorgvuldigheid boven haast.

De Europese Commissie heeft een derde lijst van Indicative Occupational Exposure Limits voor gevaarlijke stoffen aan de Raad en het Europese Parlement voorgelegd. De Raad heeft ingestemd en het EP besloot niet te reageren. Daarmee is overeenstemming over de inhoud van de lijst. Er wordt nu een richtlijn voorbereid om de lijst kracht van wet te geven.

Op 15 juni 2011 heeft de Europese Commissie een voorstel gedaan voor herziening van de richtlijn over elektromagnetische velden. Implementatie van de richtlijn uit 2004 werd uitgesteld vanwege allerlei bezwaren. De Europese Commissie verlengde de deadline voor lidstaten voor implementatie tot 2012. Tevens zette de Europese Commissie een procedure tot herziening van de richtlijn in gang. De herziene richtlijn bevat o.a. de volgende uitgangspunten: alle sectoren worden gedekt, duidelijke definities over gezondheidseffecten, opname van nieuwe grenswaarden, een zoneringssysteem, vereenvoudiging van de RIE-E, flexibiliteit in verband met omgeving, herziene voorwaarden voor medisch toezicht, geen beperkingen voor MRI, gebruik van standaarden als CENELEC. Het voorstel wordt naar het Europees Parlement en Europese Raad gezonden voor besluitvorming.

Verder zijn bij de Europese Commissie in voorbereiding:

- een methodologie voor de evaluatie van de bestaande richtlijnen op het gebied van veiligheid en gezondheid op het werk;
- een aanpassing van de richtlijn voor kankerverwekkende stoffen;
- een publicatie van voorbeelden van goede praktijken bij de bescherming van werknemers in de zorgsector tegen de risico's van beroepsmatige blootstelling aan fysieke belasting, chemische en biologische agentia, psychosociale risico's;
- voorbeelden van goede praktijken bij de bescherming van werknemers tegen de risico's van beroepsmatige blootstelling aan EMV (deze gids voor goede praktijken zal waarschijnlijk pas worden gepubliceerd nadat de gewijzigde richtlijn is vastgesteld).

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn voorstander van een Europees gelijk speelveld, zowel op het gebied van de arbowetgeving als op het gebied van de handhaving. VNO-NCW en MKB-Nederland onderschrijven het streven naar harmonisatie bij de uitvoering en handhaving van de in de Unie reeds aanvaarde normen. In dit verband bepleiten VNO-NCW en MKB-Nederland samen met de Nederlandse overheid in Europa dat de bestaande richtlijnen worden geëvalueerd op hun effectiviteit en efficiëntie en dat zij waar nodig en mogelijk worden vereenvoudigd. Daarom scharen beide ondernemings- en werkgeversorganisaties zich actief achter het initiatief van de Commissie om een methodologie voor de evaluatie van de bestaande arbo-richtlijnen te ontwikkelen. VNO-NCW en MKB-Nederland dringen er samen met BUSINESS-EUROPE en UEAPME bij de Europese Commissie op aan dat de in voorbereiding zijnde nieuwe MSD-richtlijn een echte vereenvoudiging vormt ten opzichte van de bestaande richtlijnen die erdoor worden vervangen. De nieuwe lidstaten dienen aan de geldende Europese richtlijnen te voldoen en de kandidaat-lidstaten moeten zich erop voorbereiden om hieraan te voldoen.

Inlichtingen:

Loes van Embden Andres (070 349 02 23; embdenandres@vno-ncw.nl), paragraaf 12.1-12.13

Mario van Mierlo (015 219 12 24; M.vanMierlo@mkb.nl), paragraaf 12.14

13. Pensioenen

13.1 Groenboek Pensioenen

In juli 2010 heeft de Europese Commissie een Groenboek Pensioenen gepubliceerd onder de titel *Towards adequate, sustainable and safe European pension systems*. In de inleiding van dit Groenboek wordt een schets gegeven van de demografische ontwikkelingen in Europa en de invloed van de financieel-economische crisis. Dit noodzaakt tot hervormingen in lidstaten en wellicht ook tot nadere regelgeving in de EU, aldus de Commissie. Om het oordeel van lidstaten en andere betrokkenen hierover te horen, stelde de Commissie veertien vragen. Tot half november 2010 werd iedereen in de gelegenheid gesteld deze vragen te beantwoorden en ter kennis van de Commissie te brengen. De vragen hadden betrekking op: de kwaliteit en houdbaarheid van pensioensystemen, verhoging van de pensioenleeftijd, invoering van automatische aanpassingsmechanismen, wijziging van de Europese pensioenrichtlijn, het opheffen van belemmeringen voor grensoverschrijdende mobiliteit, verbetering van de solvabiliteitsregels voor pensioenfondsen en het verbeteren van informatie over pensioenproducten. De Commissie heeft aangekondigd in 2011 met een Witboek te komen waarin zij, rekening houdend met de ingezonden antwoorden op het Groenboek, met nadere voorstellen zal komen.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Beide organisaties, alsmede *BUSINESSEUROPE* en *UEAPME*, onderschrijven de EU-doelstellingen om aan te sturen op financieel gezonde en ook op de langere termijn houdbare pensioensystemen. Ook vinden zij het belangrijk dat de Commissie erkent dat de lidstaten zelf verantwoordelijk zijn voor de vormgeving van hun pensioenstelsel. Tegelijkertijd verzetten zij zich tegen dreigende plannen om via wijziging van bestaande of invoering van nieuwe Europese regelgeving nieuwe verplichtingen op te leggen aan lidstaten en hun pensioenregelingen. Zowel *BUSINESSEUROPE*, *UEAPME* en de Stichting van de Arbeid hebben hun reactie op het Groenboek ter kennis gebracht van de Commissie. Dit geldt ook voor de Nederlandse regering en de gezamenlijke pensioenkoepels.

13.2 Arbeidsmobiliteit en aanvullend pensioen

Naarmate de grensoverschrijdende mobiliteit van werkenden toeneemt, wordt de behoefte om eventuele knelpunten weg

te nemen groter. Voor staatspensioenen (1ste pijler) geldt de Verordening die de sociale zekerheid in de EU coördineert (sinds 1 mei 2010: Verordening 883/2004). Een vergelijkbaar systeem voor aanvullende pensioenen (2de pijler) bestaat niet. Daarom heeft de Europese Commissie in 2005 een voorstel voor een richtlijn ingediend om de 'overdraagbaarheid van aanvullende pensioenen' op Europees niveau te regelen. De belangrijkste elementen uit dit voorstel waren:

- minimumvoorwaarden voor verwerving van een aanvullend pensioen;
- behoud van slapersrechten;
- recht op overdraagbaarheid van pensioenrechten en
- recht op informatie over pensioenrechten.

Al snel bleek dat de bepalingen over het recht op overdraagbaarheid op grote technische en politieke bezwaren stuitte in zowel de Raad van ministers als het Europees Parlement (EP). Ook de Nederlandse sociale partners en pensioenuitvoerders hebben grote bezwaren tegen de ontwerprichtlijn. Vrees bestaat, onder andere, dat de Nederlandse pensioenregelingen dreigen te 'verwateren' door waardeoverdrachten uit andere landen met minder goede regelingen. Sinds 2008 zit het overleg in de Raad over dit dossier muurvast. Naar verwachting zal de Commissie in 2011, bij de publicatie van het Witboek, aangeven hoe zij met dit dossier verder wil gaan.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Gezien de grote verschillen in gebruik en ontwikkeling van aanvullende pensioenen in de EU geven de beide verenigingen de voorkeur aan de totstandkoming van een vrijwillig instrument, zoals een aanbeveling, om convergentie tussen aanvullende pensioenregelingen en daarmee mobiliteit te bevorderen. Bovendien lost een EU-richtlijn het belangrijkste knelpunt voor grensoverschrijdende mobiliteit niet op, namelijk de verschillende fiscale behandeling in de lidstaten van aanvullende pensioenen.

Daar komt bij dat het Nederlandse systeem van een (nationaal) wettelijk recht op waardeoverdracht de laatste tijd onder druk staat. Ten eerste is er op tamelijk grote schaal sprake van een bijstortingsproblematiek bij werkgevers met een verzekerde regeling. Indien een werknemer van baan wisselt en gebruik maakt van zijn wettelijk recht op waardeoverdracht, kan het gebeuren dat betrokken werkgever (in de meeste gevallen de 'ontvangende' werkgever, maar

soms ook de 'vertrekkende' geconfronteerd wordt met een aanzienlijke bijstortverplichting (in sommige gevallen, vooral bij de overgang van oudere werknemers, met een aanzienlijke pensioenopbouw, oplopend tot meer dan een jaarsalaris). Dit hangt samen met het gegeven dat wettelijk is vastgelegd hoeveel opgebouwd pensioen er in een specifieke situatie moet worden overgedragen en ook hoeveel geld daarmee gemoeid is. En indien de overeenkomst die werkgever en pensioenuitvoerder hebben afgesloten uitgaat van een ander 'prijkaartje' voor het betreffende pensioenrecht (en dat zal eerder regel zijn dan uitzondering), is er dus sprake van een surplus of een tekort. In dat laatste geval zal de werkgever moeten bijstorten. Pensioenfondsen hanteren dit systeem van bijstorten niet, omdat ze vanwege hun omvang in staat zijn om plussen en minnen tegen elkaar weg te strepen. Maar bij pensioenregelingen die via een verzekeraar lopen, zijn niet zelden aanzienlijk lagere aantallen werknemers betrokken. Daardoor is het probleem van bijstorting bij waardeoverdracht, vooral in het midden- en kleinbedrijf zeer aanzienlijk. Een ander probleem is de in het kader van het Pensioenakkoord afgesproken overgang van onvoorwaardelijke nominale pensioenrechten naar voorwaardelijke 'zachte' rechten. In het algemeen wordt verondersteld dat het erg moeilijk zal blijken te zijn om voor dat soort rechten een 'faire' overdrachtswaarde te bepalen.

Tot slot is het zó, dat het Nederlandse recht op waardeoverdracht destijds vooral is ingevoerd om zogenaamde pensioenbreuken tegen te gaan. Deze breuken in de pensioenopbouw ten gevolge van een baanovergang ontstonden destijds vooral door het gehanteerde eindloonstelsel. Door de massale overgang in Nederland naar middelloonregelingen de afgelopen jaren, behoren deze pensioenbreuken tot het verleden en is deze reden voor waardeoverdracht daarmee komen te vervallen (en voor de in Europa in toenemende mate gebruikelijke defined contribution (DC)-regelingen, geldt overigens hetzelfde). Een tweede reden voor waardeoverdracht is dat daardoor alle pensioenrechten onder één zelfde pensioenregeling vallen, waardoor de inzichtelijkheid sterk verbetert. Maar sinds de invoering in Nederland per 1 januari 2011 van een voor iedereen toegankelijke landelijke pensioendatabank, is ook deze reden feitelijk weggevallen.

Daarnaast lijkt het zó te zijn, dat een belangrijk argument om binnen Europa waardeoverdracht aan te zwengelen, is gelegen in de imperfectie van veel nationale pensioenregelingen. Zo zijn er landen die zogenaamde vesting-periods hanteren: hierbij worden pensioenrechten in eerste instantie voorwaardelijk toegekend en worden ze pas definitief, wanneer men een (vaak langdurige) minimale periode bij de betrokken werkgever in dienst is geweest. Bij een (voortijdige) baanovergang vervallen deze rechten dan en daarvoor tracht men via een systeem van gedwongen waardeoverdracht een oplossing te vinden. Maar hierbij is dan toch wel sprake van een oneigenlijk middel, veel beter zou zijn om de imperfecties binnen bepaalde pensioenregelingen in het systeem zelf te verbeteren. Onder invloed van deze ontwikkelingen is afgesproken dat er in Nederland in 2011 een fundamentele discussie gevoerd zal worden tussen overheid en sociale partners over het wettelijk recht op waardeoverdracht.

13.3 International Accounting Standards (IAS)

De invoering van nieuwe internationale accounting standards kan grote gevolgen hebben voor Nederlandse pensioenregelingen. Ongewijzigde invoering van IAS-19 in de Nederlandse situatie kan tot gevolg hebben dat de juridische en economische scheiding tussen de onderneming en het pensioenfonds – zoals die in Nederland op grond van wettelijke verplichtingen bestaat – ter discussie wordt gesteld. Dit kan er toe leiden dat tekorten en overschotten alsook de harde verplichtingen van pensioenfondsen (constructive obligations), meer dan in het verleden het geval is geweest, op de balans van de onderneming moeten worden vermeld. Dit kan tot grote schommelingen in balansposities van ondernemingen leiden. In Engeland, waar inmiddels de accounting standard FRS-17 in werking is getreden, heeft dit geleid tot een grote vlucht in defined contribution-regelingen. Het voordeel daarvan is dat de kosten voor de onderneming bekend en stabiel zijn. Het nadeel daarvan is echter dat het risico van inflatie en beleggen geheel komt te liggen bij de deelnemers in de pensioenregeling. Zonder in dit kader een oordeel uit te spreken over de voor- en nadelen van dergelijke regelingen verzetten VNO-NCW en MKB-Nederland zich ertegen dat de sociale partners op grond van gewijzigde accountingvoorschriften zouden worden gedwongen de inhoud van hun pensioenregeling aan te passen. MKB-Nederland en VNO-NCW hebben zich samen met andere organisaties enkele jaren geleden ingespannen om in goed overleg met de Nederlandse Raad voor de Jaarverslaggeving en de European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) tot voor Nederland goed werkbare oplossingen te komen. Dit heeft gestalte gekregen in de wijze waarop de standaard IAS-19 is vertaald in de Nederlandse richtlijn RJ-271 die van toepassing is op alle niet-beursgenoteerde Nederlandse ondernemingen, met uitzondering van kleine ondernemingen waarvoor een beperkt IAS-19/RJ-271-regime geldt. Ook voor ondernemingen die vallen onder een bedrijfstakpensioenregeling gelden afwijkende regels, omdat de financiële verplichting van die werkgevers zich per definitie beperkt tot de verschuldigde premie.

Op dit moment gaat de discussie over de nieuwe regels in het bijzonder over de toepassing daarvan in de praktijk. Daarbij gaat het vooral om het transparant maken van de verplichtingen van de werkgever jegens het pensioenfonds of de verzekeraar. Als in het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst of het verzekeringcontract de verplichtingen helder zijn verwoord en aan een maximumpremie zijn gebonden, dan kan de bestaande pensioenregeling – ook al heeft die voor de werknemers een defined benefit (DB)-karakter (middelloon of eindloon) – in het kader van de verslaggeving van de onderneming worden gekwalificeerd als een defined contribution (DC) regeling (beschikbare premieregeling). In dat geval zijn – voor wat betreft de pensioenverplichtingen – de gevolgen van de nieuwe verslaggevingsregels voor de onderneming beperkt. Van belang daarbij is wel dat de communicatie over pensioenen transparant is en dat het feitelijke gedrag van de werkgever of van de pensioenuitvoerder in lijn is met het reglement.

Thans bekijkt in Londen een brede internationale werkgroep de revisie van IAS-19. In mei 2010 is een zogenaamde Exposure draft gepubliceerd, waarop door betrokkenen gereageerd kan worden. In de aanloop naar deze draft was de indruk ontstaan dat er bij de IAS-Board geleidelijk aan meer begrip was voor de uniekheid van het Nederlandse pensioenstelsel, en dan met name voor het fenomeen dat de relatie onderneming versus pensioenfonds in termen van financiële risico's veel minder zwart/wit is dan door IASB werd verondersteld. In eerste instantie leek uit de draft de conclusie te moeten worden getrokken dat dit optimisme voorbarig was. Onder aanvoering van het Ministerie van szw is er vanuit Nederland een brede beweging op gang gekomen om deze negatieve ontwikkeling te keren. Op dit moment kan de conclusie worden getrokken (alhoewel er nog een beperkte slag om de arm moet worden gehouden) dat dit effect heeft gehad: er liggen een aantal concreet uitgewerkte Nederlandse voorbeelden bij de IASB, waarin wordt aangetoond wat de specifieke Nederlandse situatie feitelijk betekent. De Nederlandse minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft geëist dat vóór de IAS-Board een definitief besluit neemt (naar verwachting in de zomer van 2011) hij nog in de gelegenheid wordt gesteld dat in te zien. De voorzichtige inschatting van het ministerie is dat de IASB onder dreiging van een Nederlands veto in Europa uiteindelijk toch bereid zal zijn de Nederlandse lijn te volgen.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

MKB-Nederland en VNO-NCW zijn uiteraard voorstander van transparante verslaggeving. Maar dan wel op basis van spelregels die passen bij de stelsels waarop ze moeten worden toegepast. Op pensioenterrein kent Nederland een stelsel dat afwijkt van de stelsels in de meeste andere landen. Daarop de accountingregels vanuit de Angelsaksische wereld onverkort loslaten geeft grote problemen. Derhalve pleiten VNO-NCW en MKB-Nederland er voor dat de regelgeving in IAS-19 zodanig wordt geformuleerd dat ook de Nederlandse pensioenregelingen met een hoog DB-gehalte, met een voorwaardelijke toeslageregeling en met een van de onderneming afgescheiden vermogen daarin passen. De nieuwe Nederlandse Richtlijn RJ 271 kan daarbij als lichtend voorbeeld dienen. MKB-Nederland en VNO-NCW verzetten zich er tegen dat er een situatie gaat ontstaan waardoor onder druk van accountingregels de inhoud van Nederlandse pensioenregelingen moet worden aangepast.

13.4 Solvency II

Op dit moment geldt een nieuw financieel toezichtkader voor verzekeraars (Solvency II) dat het sterk verouderde Solvency I vervangt. De Europese Commissie heeft overwogen om Solvency II ook van toepassing te verklaren op pensioenfondsen. Vorig jaar is er in Brussel een massaal bezochte hoorzitting over dit onderwerp gehouden, waar van Nederlandse kant nog eens is benadrukt dat toepassing van Solvency II voor (met name) de Nederlandse pensioensector uiterst ongewenst is.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Na protest vanuit de pensioenwereld heeft de Commissie een

beslissing hierover dus voorlopig uitgesteld en partijen geraadpleegd over de wenselijkheid van harmonisatie van solvabiliteitsregels die van toepassing zijn op fondsen voor aanvullend pensioen. Vanuit Nederland is er een gezamenlijke reactie opgesteld door alle betrokken partijen, te weten: de regering, de Stichting van de Arbeid, de Vereniging van Bedrijfspensioenfondsen (VB), Stichting Ondernemingspensioenfondsen (Opf) en de Nederlandse Bank (DNB). Hierin wordt aangegeven dat de verplichtingen uit Solvency II niet zonder meer op pensioenfondsen van toepassing moeten worden. De verschillen tussen pensioenfondsen en verzekeraars zijn daarvoor te groot, zeker op het punt van de omvang en aard van de risico's. Pensioenfondsen hebben een langere termijn perspectief en hebben meer mechanismen om eventuele tekorten aan te vullen. De collectieve pensioenregelingen in Nederland zijn niet te vergelijken met de meer individuele (pensioen)producten van banken en verzekeraars. Wat de zekerheidsstelling betreft geldt er bijvoorbeeld in Nederland voor pensioenfondsen een zekerheidsstelling van 97,5 procent en voor verzekeraars van 99,5 procent.

Tegen deze achtergrond wijzen alle betrokken Nederlandse partijen harmonisatie van solvabiliteitsregels voor pensioenfondsen af. Bepleit wordt een degelijke analyse te maken van voor- en nadelen van het stellen van Europese regels die dan ook van toepassing moeten zijn op andere pensioenregelingen, zoals omslagstelsels of zogenaamde book reserves. Ook BUSINESSEUROPE heeft zijn afwijzende standpunt aan de Commissie kenbaar gemaakt. Ook in het Groenboek Pensioenen zijn weer vragen gesteld over wijziging van de Europese solvabiliteitsregels voor pensioenfondsen. Sindsdien lijkt er sprake van enige windstille rond dit onderwerp, die recent verbroken werd door een adviesaanvraag over een mogelijke aanpassing van de IORP richtlijn, aan de nieuwe Europese toezichthouder op pensioengebied EIOPA. Centraal in deze adviesaanvraag staan de criteria die bepalen wanneer een nationale pensioenregeling wel-of-niet onder de IORP richtlijn valt (blijkens de adviesaanvraag is het de Commissie kennelijk een doorn in het oog dat een aantal nationale overheden hun nationale pensioenregelingen met – soms – gezochte argumenten buiten de werkingssfeer van de IORP-richtlijn trachten te houden) én de invulling van het wettelijk toezicht dat op IORP's moet worden toegepast. De toonzetting van de adviesaanvraag lijkt nogal in de richting te gaan van Solvency, reden waarom de adviesaanvraag in Nederland tot enige opwinding heeft geleid. EIOPA heeft tot einde van dit jaar om op de adviesaanvraag te reageren. Naar verwachting zal de Europese Commissie bij de publicatie van het Witboek over dit onderwerp met een standpunt komen.

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn van mening dat de regels op grond van Solvency II niet onverkort kunnen worden toegepast op pensioenfondsen. Samen met de andere hiervoor vermelde partijen hebben VNO-NCW en MKB-Nederland de Commissie in overweging gegeven om eerste een degelijke analyse uit te voeren naar voor- en nadelen (inclusief kosten) van Europese regelgeving ten aanzien van solvabiliteit alvorens met voorstellen te komen tot wijziging van de Pensioenfondsenrichtlijn (IORP). Overigens is de pensioendiscussie die momenteel in Nederland gevoerd

wordt over een nieuw pensioencontract, in dit verband een belangrijke factor. Wanneer wordt overgestapt op zogenaamde 'zachte' pensioenrechten, waarbij niet langer sprake is van een wettelijke zekerheidsmaat, wordt het verschil met een per definitie 'hard' verzekeringscontract vanzelfsprekend groter.

Inlichtingen:

Ap Fraterman (070 349 02 24; fraterman@vno-ncw.nl)

14. Handelspolitiek

14.1 Nieuwe handelspolitieke strategie van de EU

Eind 2010 publiceerde de Europese Commissie een Mededeling met de nieuwe handelsstrategie Trade, Growth and World Affairs. Deze nieuwe handelspolitieke strategie betekent geen trendbreuk met het verleden, maar impliceert wel een aantal accentverschuivingen. De Commissie wil bijvoorbeeld:

- vaart maken met het afsluiten van bilaterale vrijhandelsakkoorden, speciaal ook met de buurlanden van de EU met het doel deze landen geleidelijk deel te laten uitmaken van de Interne Markt;
- meer toegang tot overheidsaansbestedingsmarkten buiten de EU (China!) realiseren;
- meer optreden tegen schending van handelsafspraken door partners van de EU;
- een groep van wijzen formeren om ideeën te ontwikkelen over de internationale handelsliberaliseringsagenda na de WTO-Doha ronde;
- een strategische economische dialoog opzetten met de grote partnerlanden: vs, China, Japan, Rusland, India en Brazilië om internationale markten beter te laten functioneren;
- een EU-beleid voor buitenlandse investeringen opzetten, het exportcontrolesysteem verbeteren, internationalisering van mkb bevorderen en naleving van intellectuele eigendomsrechten versterken.

OOORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW, MKB-Nederland en BUSINESSEUROPE hebben reeds in een vroeg stadium van het opstellen van de nieuwe handelsstrategie overleg gehad met de Commissie over de inhoud ervan; de hoofdlijnen sluiten dan ook aan bij onze wensen. Het hoofddoel van de EU-handelspolitiek moet de concurrentiepositie van de EU in de wereld versterken. Daartoe moet een organische band bestaan tussen het interne en het externe beleid van de EU. Ook de economische dimensie in het buitenlandse handelsbeleid van de EU moet versterkt worden. Dit moet ook duidelijk naar voren moet komen in de opzet van de nieuwe buitenlandse dienst van de EU.

14.2 Bilaterale Investeringsovereenkomsten

De invoering van een EU-beleid voor internationale investeringen betekent dat op den duur de bilaterale investerings-

beschermingsovereenkomsten (IBO's) die de lidstaten met derde landen hebben afgesloten zullen verdwijnen en zullen worden vervangen door EU-akkoorden. Deze ontwikkeling past in de logica van de Europese integratie. Maar het is essentieel dat dit niet tot een verlaging van het beschermingsniveau leidt. De lidstaten hebben honderden IBO's. De vervanging door EU-akkoorden kan jaren gaan duren. Sinds het Verdrag van Lissabon vallen directe buitenlandse investeringen onder de gemeenschappelijke handelspolitiek van de Europese Unie. Een overgangsregeling was daarom noodzakelijk om de juridische geldigheid van de bestaande akkoorden eenduidig vast te stellen. Het Europees Parlement stelt nu voor om de mogelijkheden voor de Commissie om bestaande akkoorden te annuleren of het afsluiten van nieuwe overeenkomsten te voorkomen in te perken. De Commissie mag bestaande akkoorden alleen annuleren als ze ingaan tegen het recht van de Unie en/of een serieus obstakel vormen voor het afsluiten van toekomstige overeenkomsten van de Europese Unie. Voor het afsluiten van nieuwe akkoorden gelden dezelfde twee eisen. Een Europees akkoord krijgt echter voorrang indien een meerderheid van de lidstaten dit verkiest.

OOORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Voor VNO-NCW en MKB-Nederland is het waarborgen van het bestaande hoge niveau van bescherming voor buitenlandse investeringen een absolute prioriteit; rechtszekerheid dient gegarandeerd te worden. Hoewel de werkgeversverenigingen positief zijn over de aanpassingen die het Europees Parlement heeft gedaan, zijn zij van mening dat intrekking van autorisatie alleen zou mogen plaatsvinden wanneer er eerst een overeenkomst door de EU is uitonderhandeld die dezelfde hoge mate van investeringsbescherming biedt. Dit doet naar de mening van VNO-NCW en MKB-Nederland recht aan de nieuwe Europese realiteit én aan de rechtszekerheid. Het is van belang dat deze punten in de dialoog tussen Europees Parlement, Raad en Commissie worden gewaarborgd.

14.3 WTO

De onderhandelingen in de WTO Doha Development Round (DDA) vorderen zeer traag. Hoewel er constant besprekingen op technisch niveau zijn, waardoor de mogelijkheden om meningsverschillen op te lossen in kaart zijn gebracht, lukt het niet om tot een politieke doorbraak te komen. Door het

uitblijven van een WTO-DDA-akkoord blijft het internationale bedrijfsleven verstoken van een majeure belastingverlaging. En bovendien blijven bestaande handelsdistorsies bestaan.

Een belangrijke positieve ontwikkeling is dat de WTO sinds het uitbreken van de economische crisis in 2008 alle protectionistische maatregelen in de wereld snel en accuraat in kaart brengt. Dit is essentieel om druk te kunnen uitoefenen om protectionisme in te tomen. Behalve door de WTO worden het opkomend protectionisme ook bijgehouden door o.a. de Europese Commissie en particuliere initiatieven als het Global Trade Alert. Deze breed gedragen waakzaamheid heeft ertoe geleid dat het stelsel van de op WTO-regels gebaseerde wereldhandel grosso modo overeind is gebleven, ondanks de ongekende teruggang van de economie en de wereldhandel in 2009. Desalniettemin zijn er nog steeds duizenden protectionistische maatregelen.

Binnen de EU en in WTO-kader wordt reeds lang gesproken over de mogelijkheid om extra tariefverlagingen overeen te komen voor zogenaamde 'milieugoederen'. Dit onderwerp is ook onderdeel van de Doha-ronde. Hoewel het idee sympathiek lijkt, is het in de praktijk vaak buitengewoon gecompliceerd om tot een praktisch hanteerbare definitie van milieugoederen te komen, die niet leidt tot ongerechtvaardigde verschillen in de behandeling van identieke of substitueerbare producten. Een eenvoudige vraag maakt dit duidelijk: gelden chemicaliën die gebruikt worden voor productie of onderhoud van windmolens, zonnepanelen of accu's nu als milieugoed of niet? De invoering van het concept milieugoed kan een van de fundamenten van de WTO, namelijk dat gelijke producten gelijk behandeld worden, op de helling zetten. Milieugoederen kunnen vaak niet geproduceerd worden zonder allerlei input van traditionele, niet specifiek groene, industrieën.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Gezien het onbetwistbare belang van het multilaterale handelstelsel voor het bedrijfsleven zullen VNO-NCW en MKB-Nederland zich blijven inzetten voor een snelle afronding van de DDA. De prioriteiten van het bedrijfsleven voor een WTO-akkoord zijn: substantiële extra markttoegang op derde markten voor industrieproducten en landbouwproducten, substantiële liberalisering van het internationale dienstenverkeer, vereenvoudiging van douaneprocedures, verbetering van WTO-regels o.a. op het terrein van anti-dumping (in het bijzonder het afwijzen van de zogenaamde zeroing). Onderwerpen waar geen overeenstemming bereikt kan worden moeten doorgeschoven worden naar een built-in agenda waarover na het akkoord verder gesproken wordt. Vervolgens dient een nieuwe generatie handelsvraagstukken (zoals milieu, grondstoffen, energie en investeringen) te worden aangepakt. Het behoud van het Europese en het mondiale level playing field moet hierbij uitgangspunt zijn.

Indien eind 2011 nog geen uitzicht op een afronding van de DDA bestaat, moet serieus onderzocht worden of een aantal onderwerpen eruit gelicht moet worden om daarover deelakkoorden te sluiten; het meest voor de hand liggende onderwerp daarvoor is vereenvoudiging van douaneprocedures.

Invoering van definiëring van milieugoederen in WTO-kader moet vanwege de onvermijdelijke praktische complicaties worden vermeden. Niettemin is tariefreductie op dit terrein denkbaar als productsectoren op een duidelijke en niet discriminerende manier kunnen worden afgebakend, bijvoorbeeld doordat zij op een hele tarieflijn betrekking hebben.

14.4 Bilaterale vrijhandelsakkoorden van de EU met derde landen

Hoewel het multilaterale bestel van de WTO de pijler blijft waarop het liberale wereldhandelsstelsel steunt, is de realiteit van dit moment dat handelsliberalisatie vooral langs de weg van bilaterale en regionale vrijhandelsakkoorden plaatsvindt. Eigenlijk is 'preferentiële handelsakkoorden' een betere term voor deze akkoorden dan 'vrijhandelsakkoorden' omdat er nooit sprake is van volledige vrijhandel. Overal op de wereld wordt over dergelijke akkoorden onderhandeld, zij het in wisselende intensiteit. In de VS heeft President Obama onlangs besloten de drie akkoorden met Korea, Colombia en Panama aan het Congres voor te leggen. In Azië wordt over een grote kluwen van vrijhandelsakkoorden onderhandeld tussen allerlei wisselende groepen landen.

De EU heeft op dit moment zonder twijfel de meest ambitieuze agenda voor het afsluiten van vrijhandelsakkoorden, zowel wat betreft de aantallen als wat betreft verregaande inhoud. Deze akkoorden hebben een zeer directe invloed op de handelscondities en de concurrentieverhoudingen omdat de partners substantiële tarief liberalisaties en andere slechting van barrières overeenkomen, waardoor niet-deelnemers aan de akkoorden het nakijken hebben. Hieronder volgt een overzicht van de onderhandelingsagenda.

Korea

Het akkoord tussen de EU en Korea zal per 1 juli 2011 in werking treden. Het akkoord EU-Korea is een deep and comprehensive handelsakkoord dat op veel terreinen (tariefverlaging, wegnemen van niet-tarifaire belemmeringen, transparantie van regelgeving en administratieve procedures, bescherming van intellectuele eigendom, overheidsaanbestedingen, mededinging, markttoegang voor dienstverleners, douaneprocedures) tot liberalisering zal leiden die verder gaat dan wat in de WTO bereikt kan worden. Het belang van het vrijhandelsakkoord EU-Korea moet ook in een breder verband worden gezien. Steeds meer belangrijke landen sluiten vrijhandelsakkoorden met Korea af met onder andere substantiële tariefverlagingen; als de EU achterblijft zal haar concurrentiepositie geleidelijk afkalven.

Canada

De onderhandelingen met Canada zijn in 2009 begonnen. Belangrijke onderwerpen zijn tariefverlaging, energie, diensten, intellectuele eigendomsbescherming, oorsprongsregels, overheidsaanbestedingen en landbouw. Het vrijhandelsakkoord met het hoogontwikkelde OESO-lid Canada wordt veelal ook als een test gezien voor mogelijke toekomstige vrijhandelsakkoorden van de EU met Japan of de VS.

Singapore, Vietnam, Maleisië

Nadat eerste pogingen van de EU om met de hele ASEAN als regio een vrijhandelsakkoord af te sluiten waren mislukt, is de EU onderhandelingen met Singapore begonnen, als eerste individueel land in de ASEAN. Singapore heeft reeds een vrijhandelsakkoord met de VS. Belangrijke onderwerpen zijn diensten, overheidsaanbestedingen en mededinging. Het akkoord moet vooral op het terrein van normen en certificering toonaangevend worden. Het akkoord zal ook de standaard worden voor toekomstige handelsovereenkomsten van de EU met andere ASEAN-leden. Met Vietnam is reeds afgesproken om onderhandelingen te gaan voeren, met Maleisië zijn verkennende besprekingen gaande.

India

De onderhandelingen van de EU met India lopen reeds enige jaren. Na een trage start lijkt er nu meer dynamiek in te komen. Voor India gaat het om het eerste vrijhandelsakkoord met werkelijke substantie dat het land zou afsluiten. Belangrijke onderwerpen zijn tarieven en andere prijsverhogende belastingen, overheidsaanbestedingen, informatietechnologie en vrij verkeer van dienstverleners. BUSINESSEUROPE heeft geïnsisteerd dat het aantal sectoren waar India een uitzonderingsbehandeling voor wil vragen uiterst beperkt moet zijn, en dat uiteindelijk het tariefniveau voor de EU en voor India gelijk moet worden, hoewel verschil mogelijk is in de termijn waarop dat bereikt zal worden (asymmetrie ten aanzien van het tijdspad, maar niet ten aanzien van het einddoel). Het akkoord zal moeten uitgaan van de situatie waarin India zich over 10 jaar zal bevinden, niet van de huidige situatie.

Centraal Amerika (Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Panama)

Met deze regio heeft de EU op 18 mei 2010 een veelomvattend vrijhandelsakkoord afgesloten. Industrieproducten maken inmiddels een aanzienlijk deel van de export van deze landen uit.

Colombia en Peru

De onderhandelingen van de EU met deze twee landen zijn in mei 2010 afgerond.

Mercosur (Argentinië, Brazilië, Paraguay, Uruguay (en op termijn Venezuela))

Onderhandelingen van de EU met deze regio over een vrijhandelsakkoord zijn in mei 2010 heropend. De bedoeling is ook hier om een akkoord te bereiken dat verder gaat met liberaliseren dan binnen de WTO mogelijk is. Belangrijke onderwerpen zijn tarieven, non-tarifaire belemmeringen, intellectuele eigendomsbescherming, mededinging en sanitaire en fytosanitaire bepalingen. Het akkoord zal van speciaal belang zijn voor de landbouw en voedselverwerkende industrie.

Middellandse Zee-landen (Egypte, Israël, Jordanië, Libanon, Libië, Marokko, Syrië en Tunesië)

De EU heeft met deze landen verschillende deelakkoorden afgesloten over goederen, diensten, landbouw en geschillenbeslechting. Het plan is om binnen twee jaar met al deze landen dezelfde akkoorden te hebben afgesloten, zodat er een

gemeenschappelijke handelsstandaard voor de hele regio ontstaat.

Irak

Met Irak heeft de EU een interim handelsakkoord afgesloten in het kader van een Partnerschap- en Samenwerkingsakkoord. Het treedt binnenkort in werking.

Landen in Afrika en het Caraïbisch gebied

Met een grote groep voormalige koloniën in Afrika en het Caraïbisch gebied is de EU voornemens Economic Partnership Agreements (EPA's) af te sluiten. De EPA met het Caraïbisch gebied (Cariforum) is reeds afgesloten.

Overig

Japan

Na de natuurramp in Japan in het voorjaar van 2011 zijn de besprekingen over het begin van onderhandelingen over een vrijhandelsakkoord tussen de EU en Japan in een stroomversnelling geraakt. De EU-Japan-top van eind mei heeft besloten een scoping exercise uit te voeren, waarbij beide partijen hun verwachtingen ten aanzien van de uitkomsten van de onderhandelingen gedetailleerd in kaart brengen. Op basis daarvan kan dan al of niet tot het openen van onderhandelingen besloten worden. Een FTA met Japan zal specifieke voordelen voor de Nederlandse economie kunnen brengen. Essentieel daarvoor is wel dat Japan zijn non-tarifaire belemmeringen wegneemt. De Europese Commissie heeft dat als voorwaarde voor het openen van onderhandelingen neergelegd.

Verder vinden verkennende handelsbesprekingen plaats met China, Rusland en de VS.

De EU heeft reeds handelsakkoorden afgesloten met Albanië, de Westelijke Balkanlanden, Chili, Mexico, Noorwegen, Turkije, Zuid-Afrika en Zwitserland.

OORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland steunen de inspanningen van de EU om nieuwe vrijhandelsakkoorden af te sluiten; daarbij moet het gaan om substantiële akkoorden, bij voorrang met de belangrijkste handelspartners, die reële nieuwe markttoegang tot stand brengen. Via bilaterale handelsakkoorden kunnen ook afspraken worden gemaakt op terreinen die niet op de WTO-agenda staan; een voorbeeld hiervan is afschaffing van export heffingen; deze mogelijkheid om in belangrijke behoeften van het bedrijfsleven te voorzien moet benut worden. De door de EU afgesloten akkoorden moeten WTO-conform zijn en moeten ook onderling op dezelfde leest geschoeid zijn zodat er zo min mogelijk administratieve lasten voor bedrijven ontstaan.

De gevolgen van de bilaterale vrijhandelsakkoorden voor bedrijven zijn aanzienlijk en heel concreet; zij veranderen de condities op het speelveld aanmerkelijk; ondernemingen zijn zich daarvan onvoldoende bewust; VNO-NCW en MKB-Nederland zullen doorgaan om in nauwe samenwerking met ELET hoorzittingen te organiseren voor bedrijven om hun wensen ten aanzien van de akkoorden in een vroeg stadium duidelijk te maken, zodat deze bij de Commissie kunnen worden ingebracht.

Ten aanzien van het externe economische beleid van China bestaat behoefte aan een samenhangend beeld van het gevoerde beleid en de achterliggende motieven, dat ontbreekt op dit moment. VNO-NCW en MKB-Nederland zullen de Nederlandse overheid en de Europese Commissie vragen een dergelijke studie uit te voeren voordat de Commissie Mededeling over het China-beleid gaat uitkomen.

14.5 Border Adjustment Measures

In het kader van mogelijke veranderingen in de internationale concurrentieverhoudingen als gevolg van klimaatbeleid wordt vaak bepleit om carbon taxes of Border Adjustment Measures (BAM) mogelijk te maken. Dat betekent handelsbeperkende maatregelen in het kader van klimaatbeleid. Er zijn echter sterke argumenten die pleiten tegen BAM. Ten eerste hebben BAM alleen zin als er sprake is van een aanzienlijke heffing aan de grens; daarmee zullen echter tal van halfproducten voor de Europese verwerkende industrie duurder worden waardoor de concurrentiepositie van deze bedrijven zal verzwakken. Ten tweede is de export naar Europa voor veel van de landen waar de extra te belasten producten vandaan komen beperkt in verhouding tot de totale lokale productie; de EU heeft dus te weinig marktmacht om gedragsverandering af te dwingen. Ten derde is het zeer onzeker of BAM genomen kunnen worden zonder dat sprake is van strijdigheid met de WTO-regels.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Gezien de sterke tegenargumenten moeten Border Adjustment Measures (BAM) worden afgewezen.

14.6 Market Access Strategy

Nu er binnen het kader van de WTO geen voortgang zit in nieuwe liberaliseringsafspraken, is het cruciaal dat de bestaande afspraken in de WTO en de liberalisering via nieuw af te sluiten vrijhandelsakkoorden in ieder geval worden nageleefd. De Market Access Strategy (MAS) is daarvoor het aangewezen instrument. Het is een door de Commissie ontwikkeld concept waarbij de expertise van bedrijven, lidstaten en de Commissie zelf gecombineerd worden in nauwe projectmatige samenwerking om specifieke handelsbarrières op te ruimen. De MAS is dan ook een kernelement van de EU-handelspolitiek.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

De MAS is nog onvoldoende bekend bij bedrijven om zijn rol goed te vervullen; informatieverschaffing is daarom essentieel. Deelname van Nederlandse bedrijven aan het Market Access Advisory Committee en aan door de Commissie ingestelde MAS-sectorwerkgroepen moet worden bevorderd.

14.7 Land-van-oorsprongetikettering (made in labelling)

De Europese Commissie heeft een oud voorstel voor verplichte land-van-oorsprongetikettering (country of origin labelling, made in labelling) uit 2005 aan het Europees

Parlement voorgelegd. Het Europees Parlement heeft tijdens de stemming hierover medio 2010 aangegeven voorstander te zijn van deze verplichte markering. In de werkgroepen in de Raad worden hierover onderhandelingen tussen de lidstaten gevoerd. Gelijktijdig wilde de interne markt commissie van het EP (de IMCO) made in labelling voor textielproducten verplicht stellen. Met de Raad en de Europese Commissie is overeengekomen dat de Europese Commissie hier eerst een impact assessment naar zal uitvoeren.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn tegen een verplichte land-van-oorsprongetikettering. Dit zal kostenverhoging voor importen met zich meebrengen, veroorzaakt door het aanbrengen van de etiketten, de controle op de productiekens, en administratieve en controle kosten in verband met de benodigde documentatie en douaneafhandeling. De aanduiding dat een product uit land 'X' komt zegt bovendien heel weinig. Bij land-van-oorsprongetikettering is de pure eindassemblage bepalend voor de oorsprongsaanduiding. Daarom, en door verhoogde kosten voor consumenten, werd dit type wetgeving in het verleden door de European Consultative Group ook wel schijninformatie genoemd. Naar de mening van VNO-NCW en MKB-Nederland is hier sprake van een protectionistische maatregel die een volstrekt verkeerd internationaal signaal af geeft en daarmee onze eigen insteek voor vrije handel kan dwarsbomen. Kort gezegd: verplichte aanduiding van het land van oorsprong op eindproducten voor consumenten heeft geen meerwaarde voor consumenten, maar het leidt wel tot kostenverhoging voor bedrijven. Het is een slecht voorbeeld van lastenverhogende symboolwetgeving. VNO-NCW en MKB-Nederland achten het daarom verstandig van de Raad en de Europese Commissie om allereerst een impact assessment te laten uitvoeren.

14.8 Generalised System of Preference (GSP)

De Europese Unie presenteerde in mei 2011 een voorstel om het huidige stelsel van algemene tariefpreferenties voor ontwikkelingslanden (Generalised System of Preferences, GSP) aan te passen. Zij stelt voor dit voorkeursregime restrictiever toe te gaan passen en alleen nog open te stellen voor armere ontwikkelingslanden. De lijst van begunstigde landen zal daardoor beperkt worden tot rond de tachtig landen. Verder zal ook de voorkeursbehandeling van specifieke sectoren worden aangescherpt.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

Onder het huidige systeem worden ongeveer veertig procent van de tariefpreferenties die onder dit systeem door de EU worden afgegeven, gebruikt door opkomende economieën zoals Brazilië, India en Rusland. Deze preferenties zijn echter bedoeld voor landen die deze echt nodig hebben, zoals de minst ontwikkelde landen. VNO-NCW, MKB-Nederland en BUSINESSEUROPE kunnen daarom instemmen met het voorstel om het generieke systeem in te perken. De effecten die dit voor specifieke landen en sectoren kan hebben moeten nog echter eerst nader bestudeerd worden voordat een definitief oordeel mogelijk is.

14.9 Ontwikkelingssamenwerking

De Europese Commissie heeft in november 2010 een groenboek over EU-ontwikkelingssamenwerking gepubliceerd. Dit groenboek vormt de basis voor een publieke consultatie die uiteindelijk moet leiden tot modernisering van het toekomstig EU-ontwikkelingsbeleid. Eind 2011 zal de Europese Commissie een niet-wetgevende mededeling publiceren, mede gebaseerd op deze publieke consultaties. De belangrijkste thema's waar de Commissie op focust zijn: human development, bevordering van goed bestuur, veiligheid in fragiele staten, betere coördinatie van hulp, coherentie, begrotingssteun, (inclusieve) duurzame groei, versterken van regionale integratie (vooral gericht op regionale handel), klimaatverandering, energie en landbouw.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn van mening dat economische groei de basis is voor de landen om uit armoede te ontsnappen. Economische zelfstandigheid van ontwikkelingslanden moet het uitgangspunt van een modern Europees ontwikkelingssamenwerkingsbeleid zijn. Dit is in lijn met de discussie die ook in Nederland momenteel loopt naar aanleiding van de publicatie van het rapport van de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid over het Nederlandse ontwikkelingssamenwerkingsbeleid. Voorkomen moet worden dat de Europese Commissie de 'lessons learned' uit het WRR-rapport niet meeneemt in haar nieuwe beleidsvoorstellen. VNO-NCW en MKB-Nederland hebben daar bij de Europese Commissie in de reactie op het groenboek op aangedrongen. Positief is dat de Commissie wil inzetten op een versterking van regionale integratie (bijvoorbeeld handel tussen Afrikaanse landen). Juist op dit terrein zijn veel handelsvoordelen te behalen voor ontwikkelingslanden. Verder is het van belang dat de EU via een modern ontwikkelingssamenwerkingsbeleid een goede partner voor de opkomende markten in bijvoorbeeld Afrika blijft, zodat de handelsrelaties verder kunnen worden versterkt.

14.10 Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) of Corporate Social Responsibility (CSR) in het Engels, betekent dat een bedrijf rekening houdt met markt, milieu, mens en maatschappij in haar opereren, zowel met het oog op continuïteit van het bedrijf als om marktkansen te benutten. De Commissie bereidt een nieuwe visie op CSR voor die in de tweede helft van 2011 zal verschijnen.

ORDEEL VNO-NCW EN MKB-NEDERLAND

In een eerdere mededeling uit 2006 betoogde de Commissie dat Corporate Social Responsibility (CSR) primair een gelegenheid van de bedrijven zelf is en zich daarom niet leent voor overheidsregulering of ingrijpen anders dan via bewustmaking, uitwisseling van goede voorbeelden, bevorderen van de dialoog en onderwijs. Maatschappelijk verantwoord ondernemen kan tegelijk een belangrijke bijdrage leveren aan de vitaliteit en concurrentiekracht van bedrijven. VNO-NCW en MKB-Nederland ondersteunen deze visie. VNO-NCW en MKB-Nederland benadrukken voorts dat MVO een kwestie van maatwerk en vrijwilligheid is. VNO-NCW

en MKB-Nederland zijn daarom geen voorstander van Nederlandse of Europese regels voor duurzaam inkopen en ketenbeheer. VNO-NCW en MKB-Nederland hebben geen behoefte aan aanvullende regels vanuit de EU voor maatschappelijke verslaglegging. Er bestaan hiervoor inmiddels voldoende handreikingen voor ondernemingen. Om de navolging van good practices op het gebied van internationaal mvo en ketenbeheer verder te bevorderen, ondertekenden de centrale ondernemers- en werknemersorganisaties eind 2008 de 'SER-Verklaring inzake Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen'.

Het Europees Parlement heeft op 9 juni 2011 in een resolutie bevestigd CSR te zien als een niet-bindende vorm van commitment van het multinationale bedrijfsleven, dat via gerichte promotie verder bevorderd kan worden. Het Parlement heeft zich uitgesproken tegen bindende regelgeving op EU-niveau.

Van belang is dat de good practices en successen van CSR de nodige aandacht krijgen en bedrijven van elkaar leren. Voor die beide doelstellingen is in 2006 de Europese CSR-Alliantie opgericht, een Europees netwerk van bedrijven die willen meewerken aan de kennisuitwisseling over en ter bevordering van MVO.

Inlichtingen:

Winand Quaadvlieg (070 349 04 40; quaadvlieg@vno-ncw.nl), paragraaf 14.1-14.8

Sam Stevens (070 349 04 38; stevens@vno-ncw.nl), paragraaf 14.9

Peter Bongaerts (070 349 04 43; bongaerts@vno-ncw.nl), paragraaf 14.10

BIJLAGEN

I EU-lobby VNO-NCW en MKB-Nederland

Het VNO opende in 1991 een kantoor in Brussel onder verantwoordelijkheid van de zogeheten 'permanent gedelegeerde'. In 1996 werd dit het kantoor van VNO-NCW. Per 1 januari 2010 is dit het kantoor van VNO-NCW en MKB-Nederland geworden. Thans zijn daar in totaal zeven personen werkzaam. Het kantoor ligt op loopafstand van het Berlaymontgebouw (waarin een groot deel van de Europese Commissie is gevestigd), het Europees Parlement en het nieuwe gebouw van de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging bij de EU.

Het Brusselse kantoor vormt als het ware de verbindingschakel tussen de Brusselse politiek en het Haagse hoofdkwartier in de Malietoren. Vier hoofdtaken worden behartigd:

- het volgen en analyseren van de ontwikkelingen in de Brusselse politiek en het verschaffen van relevante informatie daarover aan de directie en staf van respectievelijk de leden van VNO-NCW en MKB-Nederland;
- het openen van deuren voor de leden in de Brusselse lobby;
- het voeren van lobbyactiviteiten, samen of in samenwerking met specialisten van VNO-NCW en MKB-Nederland, ten aanzien van onderwerpen met een specifiek belang voor het Nederlandse bedrijfsleven;
- het ondersteunen van en deelnemen aan de lobby van **BUSINESSEUROPE**, **UEAPME**, en **EuroCommerce** ten aanzien van onderwerpen met een belang voor het gehele Europese bedrijfsleven.

BUSINESSEUROPE

In 1958 werd een Europese werkgeversfederatie opgericht door acht nationale werkgeversorganisaties, waaronder twee rechtsvoorgangers van VNO en NCW. De naam daarvan was UNICE (Union des Industries de la Communauté Européenne). Sinds 23 januari 2007 is de naam Confederation of European Business, met als merknaam **BUSINESSEUROPE**. Met deze naamswijziging is beoogd om de kernmissie van de organisatie, het bevorderen van de bedrijvigheid in Europa, sterker tot uiting te brengen. Op die dag is ook een Verklaring uitgebracht ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de EU, waarin de Europese gezindheid van het gezamenlijke bedrijfsleven helder verwoord is. De daarin genoemde prioriteiten voor het beleid in de komende jaren zijn:

- implementing the reforms for growth and jobs, including the reform of European social systems;
- integration of the European market, including the fight

- against national protectionism;
- the governance of the Union; taking advantage of the opportunities of enlargement.

BUSINESSEUROPE⁸ heeft per 1 januari 2011 41 leden. **BUSINESSEUROPE** vertegenwoordigt meer dan twintig miljoen kleine, middelgrote en grote ondernemingen. Naast de leden uit de EU-landen, zijn er ook werkgeversverenigingen aangesloten uit Noorwegen, IJsland, Zwitserland, San Marino, Kroatië en Turkije. Het heeft een eigen kantoor in Brussel met enkele tientallen stafleden. De beleidsvoorbereiding vindt plaats in zeven hoofdcommissies en zeventig werkgroepen, waaraan stafleden van de lidverenigingen deelnemen. Voortdurend vindt ook overleg plaats met de permanent gedelegeerden van de diverse lidverenigingen over de lobbykoers.

De bestuurlijke eindverantwoordelijkheid berust bij de Raad van Presidenten (waarin ieder lid zijn eigen voorzitter afvaardigt), die doorgaans twee keer per jaar bijeenkomt. Uit dit bestuur worden een president (thans Jürgen Thumann) alsmede een aantal vice-presidenten gekozen.

FEBI

De sectorspecifieke belangen van het Europese bedrijfsleven worden behartigd door Europese bedrijfstakorganisaties (Fédérations Européennes des Branches d'Industries; afgekort FEBI), waarvan nationale brancheorganisaties lid zijn. In 2004 hebben **BUSINESSEUROPE** en **FEBI** ter versterking van de werkgeverslobby een formele alliantie gesloten onder de naam Alliance for a Competitive European Industry.

UEAPME

UEAPME⁹ (Union européenne de l'Artisanat et des petites et moyennes entreprises, European Association of Craft, Small and Medium-sized Enterprises), opgericht eind jaren zeventig, is de Europese koepel van de ambachten en het mkb. Hij vertegenwoordigt 85 lidorganisaties uit 36 landen, bestaande uit nationale mkb-koepels, Europese brancheorganisaties en geassocieerde leden die de mkb-familie ondersteunen. **UEAPME** vertegenwoordigt samen met **BUSINESSEUROPE** de werkgevers in de Europese Sociale Dialoog. **UEAPME** vertegenwoordigt 12 miljoen ondernemingen met 55 miljoen werknemers.

⁸ www.businessseurope.eu

⁹ www.ueape.com

De doelstellingen van UEAPME zijn:

- monitoren van de Europese politieke en het Europese wetgevingsproces, informeren van de leden hierover;
- vertegenwoordigen van het Europese mkb en het behartigen van hun belangen en behoeften tegenover de Europese instituties, de Europese sociale partners en de Europese media;
- het ondersteunen van de leden bij allerlei zaken samenhangende met de Europese integratie;
- het bevorderen van Europese integratie en samenwerking.

Het hoogste orgaan van UEAPME is de Algemene Ledenvergadering, die twee keer per jaar bijeenkomt (eenmaal met het accent op huishoudelijke zaken, eenmaal met het accent op beleidsmatige zaken). Uit het midden van de ALV is een presidium geformeerd, dat zich meer direct met strategie en beleid bemoeit. Per 1 januari 2011 is Loek Hermans, oud-voorzitter MKB-Nederland, president.

EuroCommerce

MKB-Nederland is naast UEAPME ook lid van EuroCommerce. EuroCommerce vertegenwoordigt sinds 1993 de Europese handel in de volle breedte: detail- en groothandel, import en export. De 6 miljoen ondernemingen in deze branche bieden werkgelegenheid aan ongeveer 30 miljoen werknemers. Organisaties uit 31 landen zijn lid van EuroCommerce. De Duitser Dr. Rainhardt Freiherr von Leoprechting is voorzitter.

Het inhoudelijke werk gebeurt in de volgende commissies: sociale zaken; internationale handel; milieu en logistiek; voedselveiligheid; fiscale zaken; consumentenzaken; betalingsverkeer; mkb-ondernemingen.

Het Europees Economisch en Sociaal Comité

Het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC)¹⁰ is een raadgevend orgaan dat het maatschappelijk middenveld vertegenwoordigt. Het Comité bestaat uit drie groepen: een werkgeversgroep, een werknemersgroep en een groep die met name non-gouvernementele organisaties en consumenten vertegenwoordigt. Het EESC adviseert gevraagd en ongevraagd aan de Europese Commissie, de Raad en het Europees Parlement.

Namens VNO-NCW hebben vier vertegenwoordigers (Joost van Iersel, Jan Simons, Joke van den Bandt, Frank van Oorschot) en namens MKB-Nederland één vertegenwoordiger (Ullrich Schröder) zitting in het EESC.

European Round Table

Een forum voor CEO's van grote bedrijven is de European Round Table of Industrialists (ERT)¹¹. De ERT bestaat uit 45 Europese multinationals. De ERT zet zich in voor beleid op nationaal en Europees niveau waardoor het vestigingsklimaat wordt verbeterd en de voorwaarden worden geschapen voor Europese economische groei. De ERT richt zich vaak op de lange termijn of de grote onderwerpen, zoals de financiële crisis en klimaatbeleid.

European Retail Round Table

De European Retail Round Table (ERRT)¹² is een netwerk en forum van CEO's afkomstig van veertien grote retailers uit Europese landen. Deze multinationals willen een brug slaan tussen de detailhandel en Europese beleidsmakers. Ze willen zich er van verzekeren dat de Europese instellingen begrijpen en rekening houden met de belangen van de detailhandel. Daarnaast willen ze de sector betrekken bij belangrijke Europese kwesties, zoals duurzame consumptie, recycling en energie-efficiënte. Dick Boer, CEO van Ahold, is sinds september 2010 voorzitter van de ERRT.

European Affairs Platform

Het European Affairs Platform (EAP) is een vereniging die zich richt op het stimuleren van netwerkvorming, samenwerking en het leggen van contacten tussen Nederlanders die zich beroepshalve bezighouden met EU-aangelegenheden. Leden zijn zowel in Nederland als in Brussel werkzaam in het bedrijfsleven, bij werkgeversorganisaties, rijks- en lagere overheden, Europese instellingen, etc. Het EAP organiseert geregeld seminars en bijeenkomsten waarbij er sprekers ingaan op een specifiek thema. Kirsten Guyaux is namens VNO-NCW lid van het bestuur van het EAP.

Transparantie

Op 23 juni 2008 is de vrijwillige registratie van belangenvertegenwoordigers voor de Europese Unie van start gegaan. Bij deze registratie stemmen de belangenvertegenwoordigers ook in met een gedragscode. Op dit moment geldt de registratie alleen voor de Europese Commissie. De Commissie streeft ernaar om in een verdere toekomst tot één register en gedragscode te komen voor alle EU-instellingen. Organisaties die zich kunnen registreren zijn zij 'die erop gericht zijn de beleidsbepaling en de besluitvorming van de Europese instellingen te beïnvloeden'.

Het doel van deze registratie is om burgers en belanghebbenden in de EU meer inzicht te geven in de rol van lobbygroeperingen bij de besluitvormingsprocedures. Daarnaast beoogt het te bewerkstelligen dat alle lobbyisten zich aan dezelfde regels houden en in alle onafhankelijkheid dezelfde behandeling en, indien nodig, sancties krijgen. Er zijn geen privileges aan de registratie verbonden, behalve dan een automatische aankondiging van consultaties van de Europese Commissie. Het niet-registreren kan een nadeel opleveren, wanneer een belangenvertegenwoordiger input levert op een consultatie van de Europese Commissie. De Commissie waarschuwt deze input bij niet-registratie niet als een visie van een belangengroep, maar slechts als van een individu te beschouwen.

Tot nu toe zijn meer dan 2100 belangengroepen geregistreerd, waaronder BUSINESSEUROPE. Ook VNO-NCW en MKB-Nederland zijn inmiddels geregistreerd. De beslissing om wel of niet te registreren wordt aan iedere onderneming

afzonderlijk overgelaten. Via de volgende link kan men zich inschrijven en heeft men inzage in het register van de lobbyisten:

¹⁰ www.eesc.europa.eu

¹¹ www.ert.be

¹² www.errt.org

<https://webgate.ec.europa.eu/transparency/regrin/welcome.do>

Informatie voor ondernemers over ondernemen in de Europese interne markt

Website Your Europe – Business

De Europese Commissie heeft in 2008 een vernieuwde website gelanceerd voor bedrijven die meer willen weten over ondernemen in een specifieke lidstaat van de EU. De site biedt per land uitgebreide informatie over alle fasen van ondernemen: van de oprichting van een bedrijf via uitbreiding in de Europese markt en innovatie tot het opheffen van een bedrijf.

Momenteel is de informatie beschikbaar in het Engels en de eigen taal van het betreffende land. De site is te vinden op: <http://ec.europa.eu/youreurope/business>.

MKB portal

Voor het midden- en kleinbedrijf (mkb) is er een speciale portal, die het mogelijk maakt snel en gemakkelijk informatie te vinden over alle beleidsmaatregelen en initiatieven van de Europese Unie die van belang zijn voor kleine en middelgrote ondernemingen. Het opzetten en onderhouden van de portal wordt gefinancierd met behulp van het Kaderprogramma voor concurrentievermogen en innovatie (CIP) dat erop gericht is het concurrentievermogen van Europese bedrijven te stimuleren.

Zie: http://ec.europa.eu/small-business/index_nl.htm.

Enterprise Europe Network

Op 5 juni 2008 is de Nederlandse afdeling van het Enterprise Europe Network gelanceerd. Dit Europees netwerk moet voor kleine en middelgrote ondernemingen fungeren als aanspreekpunt op hun weg door Europa. Het netwerk zal helpen bij het vinden van een Europese zakenpartner, helpen bij het ontwikkelen van nieuwe producten en het aanboren van nieuwe markten, kleine bedrijven adviseren over technische kwesties, zoals intellectuele eigendomsrechten, normen en Europese wet- en regelgeving en deelname aan EU-fondsen.

Het Enterprise Europe Network bestaat in Nederland uit het Agentschap NL en Syntens. Door deze one-stop-shop wordt alle dienstverlening van de genoemde agentschappen gebundeld. Daarnaast verzamelt het Enterprise European Network ervaringen met regelgeving, die zij terugkoppelt naar de Europese Commissie en worden er business panels georganiseerd. Het netwerk telt 600 organisaties in 40 landen, waardoor het een bereik heeft van 23 miljoen ondernemers.

Meer informatie is te vinden op www.enterprise-europe-network.nl/index.asp en het Enterprise Europe Network Nederland, te bereiken via telefoonnummer: 088 444 07 77 of via e-mail: info@enterprise-europenetwork.nl.

Klachtenprocedures voor ondernemers bij uitvoering EU-regels

Algemeen

Ondernemers die tijdens het zakendoen op internationaal niveau problemen ondervinden op het gebied van oneerlijke concurrentie, interne marktregels of Europese instellingen kunnen terecht bij de Europese Ombudsman, SOLVIT of het Crash Team Oneerlijke Concurrentie.

Europese Ombudsman

Bij de Europese Ombudsman kunnen bedrijven en burgers terecht met klachten over het functioneren van Europese instellingen en organen. Door een niet-juridische procedure kan de Europese Ombudsman helpen om een oplossing te vinden voor het probleem. Op het moment dat de Europese Ombudsman een klacht aanneemt, meldt hij de klacht bij de desbetreffende instelling, een stap die in sommige gevallen al een doorbraak bij een slepend conflict kan zijn. Vervolgens kan hij de partijen tot een schikking laten komen en ontwerp-aanbevelingen doen. Indien deze aanbevelingen niet worden aangenomen, kan de Ombudsman verslag uitbrengen aan het Europees Parlement, zodat Europarlementariërs vragen aan de Europese Commissie kunnen stellen.

De Europese Ombudsman is bereikbaar via telefoonnummer: +33 3 88 172313. Voor het aanvragen van informatie of het indienen van een klacht is er een formulier beschikbaar op <http://www.ombudsman.europa.eu>.

SOLVIT

Als bedrijven problemen ondervinden op het gebied van de regels voor de interne markt, dan kan men bij SOLVIT terecht. SOLVIT zoekt kosteloos en binnen een termijn van circa 10 weken naar een oplossing voor klachten die voortvloeien uit de verkeerde toepassing van Europese regels door nationale overheidsinstanties van lidstaten. Voorwaarde is wel dat de zaak nog niet bij de rechter is aangebracht. Hiermee vormt SOLVIT een aantrekkelijk alternatief voor langdurige juridische procedures.

Klachten die SOLVIT behandelt, hebben onder andere betrekking op een beperkte markttoegang voor producten en diensten, problemen met de vestiging van een bedrijf en het betalen van belastingen. In het afgelopen jaar zijn er voornamelijk zaken behandeld op het gebied van sociale zekerheid, wederzijdse beroeps erkenning en terugbetaling van BTW-vorderingen.

Voor SOLVIT Nederland werken twee medewerkers van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie aan de afhandeling van klachten. SOLVIT Nederland maakt onderdeel uit van een Europees netwerk met vestigingen in alle EU-lidstaten en Noorwegen. In een door de Europese Commissie beheerde online databank wordt de voortgang van de klachten-behandeling bijgehouden en geëvalueerd.

SOLVIT Nederland is bereikbaar via telefoonnummer: 070 379 77 48 of door te e-mailen naar solvit@minez.nl. Het indienen van een klacht kan men het beste online doen, op http://ec.europa.eu/solvit/site/submission/index_nl.htm.

Crash Team Oneerlijke Concurrentie

Bedrijven die worden geconfronteerd met oneerlijke concurrentie in een buitenlandse markt, zoals illegale staatssteun of discriminatie bij een aanbesteding, kunnen terecht bij het Crash Team Oneerlijke Concurrentie. Dit team maakt onderdeel uit van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Onder leiding van de coördinator zet een ad hoc samengesteld team zich, samen met medewerkers van ambassades en andere ministeries, in voor een gelijk speelveld op internationaal marktniveau.

Het Crash Team behandelt problemen als het gaat om een Nederlands bedrijf dat internationaal onderneemt en mogelijk in een ongelijke concurrentiepositie is beland als gevolg van verondersteld niet-naleven van wetten en overeenkomsten door een buitenlandse overheid. Crash Team-zaken geven geregeld aanleiding om met andere lidstaten bepaalde gevallen aanhangig te maken bij de Europese Commissie. Het Crash Team bewandelt daarbij een eigen weg, in aanvulling op de bestaande procedures.

Voor het indienen van een klacht kan men een klachtenformulier invullen op:

[http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/internationaal-ondernemen/klachtenloketten-crashteam-en-solvit/crashteam-oneerlijke-concurrentie.](http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/internationaal-ondernemen/klachtenloketten-crashteam-en-solvit/crashteam-oneerlijke-concurrentie)

II Overzicht van branches aangesloten bij VNO-NCW en MKB-Nederland die actief zijn in Brussel

Hierbij treft u een overzicht aan van branches, aangesloten bij MKB-Nederland en VNO-NCW die actief zijn in Brussel met hun eerste contactpersoon, en waar relevant, hun internationale brancheorganisatie in Brussel.

Deze lijst zal bij elk volgende publicatie worden aangevuld en geactualiseerd.

Aedes Vereniging van Woningcorporaties

De heer S. Garnier
E: s.garnier@aedes.nl
T: +31 (0)35 626 83 11

Algemene Bond Uitzendondernemingen (ABU)

Aangesloten bij: Eurociett
Mevrouw L. Spangenberg
E: spangenberg@abu.nl
T: +31 (0)20 655 82 15

Algemene Nederlandse Vereniging van Reisondernemingen (ANVR)

Aangesloten bij: ECTAA
De heer F. Oostdam
E: f.oostdam@anvr.travel
T: +31 (0)35 543 34 10

Beroepsorganisatie Nederlandse Ontwerpers (BNO)

De heer R. Huisman
E: rob@bno.nl
T: +31 (0)20 624 47 48

Bogin

Aangesloten bij: EGA
De heer P. Bongers
E: bogin@planet.nl
T: +31 (0)70 799 92 37

Bond van Fabrikanten van Betonproducten in Nederland (BFBN)

Aangesloten bij: BIBM
De heer A. Pielkenrood
E: ton.pielkenrood@bfbn.nl
T: +31 (0)348 48 44 84

Bond van Nederlandse Margarinefabrikanten

Aangesloten bij: IMACE
Mevrouw I. Tiesinga
E: margarine.bond@planet.nl
T: +31 (0)70 352 50 74

Bouwend Nederland

Aangesloten bij: FIEC, IRF
E: info@bouwendnederland.nl
T: +31 (0)79 325 25 25

BOVAG

Aangesloten bij: CECRA, ETRA, Ecatra, Firm, EFA
De heer A. Koopmans
E: arnoldkoopmans@bovag.nl
T: +31 (0)30 659 52 05

Branchevereniging VHG, branchevereniging voor ondernemers in het groen

Aangesloten bij: ELCA, EAC, EILO
De heer E. Roozen
E: e.roozen@vhg.org
T: +31 (0)30 659 55 50

BRBS Recycling, branchevereniging Breken en Sorteren

Aangesloten bij: FIR
De heer M. de Vries
E: m.devries@brbs.nl
T: +31 (0)418 68 48 78

CASCADE, Vereniging zand- en grindproducenten

Aangesloten bij: UEPG
Mevrouw L. van der Voort
E: l.vandervoort@cascade-zandgrind.nl
T: +31 (0)488 47 44 26

CBOB / Kantoor Binnenvaart

Aangesloten bij: ESO
De heer H. van der Velde
E: hj.vdvelde@cbob.nl
T: +31 (0)10 213 41 71

CBW-MITEX

Aangesloten bij: AEDT, FENA
Mevrouw E. de Kruif
E: edkruif@cbwmitex.nl
T: +31 (0)343 47 32 73

Cedris, brancheorganisatie voor sociale werkgelegenheid en arbeidsintegratie

De heer A. Pieterse
E: apieterse@cedris.nl
T: +31 (0)30 290 68 14

Centraal Bureau voor de Rijn- en Binnenvaart

Aangesloten bij: EBU
De heer R. Tieman
E: cbrb@binnenvaart.nl
T: +31 (0)10 798 98 00

Centrale Bond van Meubelfabrikanten

Aangesloten bij: UEA
De heer H. Nieuwenhuis
E: nieuwenhuis@cbm.nl
T: +31 (0)23 515 88 00

Centrale Organisatie voor de Vleessector (COV)

De heer J. Klessens
E: jklessens@cov.nl
T: +31 (0)79 363 49 11

Club van Elf, Dutch Association of Leading Visitor Attractions

Aangesloten bij: IAAPA
De heer J. Bertus
E: jeff@clubvanelf.nl
T: +31 (0)40 211 32 30

Cumela Nederland

Aangesloten bij: CEETAR
De heer J. Maris
E: jmaris@cumela.nl
T: +31 (0)33 247 49 00

Detailhandel Nederland

De heer H.-J. van Oostrum
E: hendrikjan.vanoostrum@dedetailhandel.nl
T: +32 (0)2 736 58 30

DIBEVO, Brancheorganisatie voor de gehele bedrijfskolom in de gezelschapsdierensector

De heer A. Ploeg
E: a.ploeg@dibevo.nl
T: +31 (0)33 455 04 33

Dutch Dialogue Marketing Association (DDMA)

Mevrouw D. Janssen
E: dianajanssen@ddma.nl
T: +31 (0)20 452 84 13

Dutch Produce Association (DPA)

De heer H. van Es
E: j.vanes@dpa.eu
T: +31 (0)76 528 84 83

EVO, organisatie voor transport en logistiek

De heer G. Smit
E: gsmit@evo.nl
T: +31 (0)79 346 72 33

Federatie Fidin

Aangesloten bij: BIPAR
De heer R. Groenemeijer
E: r.groenemeijer@federatiefidin.nl
T: +31 (0)33 464 31 08

Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie (FNLI)

Aangesloten bij: CIAA, AIM
De heer P. den Ouden
E: info@fnli.nl
T: +31 (0)70 331 51 50

Federatie Textielbeheer Nederland (FTN)

De heer P. Wennekes
E: ftn@ftn-nl.com
T: +31 (0)344 65 04 37

Federatie van Betaald Voetbal Organisaties (FBO)

De heer S. Rossmeisl
E: serge.rossmeisl@fbo.nl
T: +31 (0)343 43 84 31

Federatie van Nederlandse Lederfabrikanten (FNL)

Mevrouw C. Dassen-Soons
E: fnl@wispa.nl
T: +31 (0)13 594 47 78

Federatie Zakenvrouwen

Mevrouw C. Breeveld
E: info@federatiezakenvrouwen.nl
T: +31 (0)33 247 34 68

FHI, federatie van technologiebranches

Aangesloten bij: Eucomed, Cocir, CECIP
De heer J. Groeneveld
E: groeneveld@fhi.nl
T: +31 (0)33 465 75 07

Frugi Venta, Groenten en Fruit handelsplatform Nederland

Aangesloten bij: Freshfel
De heer W. Baljeu
E: info@frugiventa.nl
T: +31 (0)70 335 50 10

GemZu - Secretariat of the Dutch Dairy Trade Associations

Aangesloten bij: Eucolait
De heer O. Boersma
E: o.boersma@gemzu.nl
T: +31 (0)70 413 19 10

HISWA Vereniging

Aangesloten bij: European Boating Industry
De heer G. Dijks
E: g.dijks@hiswa.nl
T: +31 (0)343 52 47 24

ICT-Office, Branchevereniging voor de IT-, Telecom-, Internet- en Officebedrijven in Nederland

Aangesloten bij: Digital Europe
De heer B. Taselaar
E: jose.boerefijn@ictoffice.nl
T: +31 (0)348 49 38 41

Koninklijk Nederlands Vervoer

Aangesloten bij: UITP, CER, IRU
De heer A. Toet
E: a.toet@knv.nl
T: +31 (0)70 375 17 14

Koninklijke Algemene Nederlandse Kappersorganisatie (ANKO)

De heer R. Vos
E: rvos@anko.nl
T: +31 (0)35 528 02 80

Koninklijke Boekverkopersbond

De heer A. Doeser
E: info@boekbond.nl
T: +31 (0)30 228 79 56

Koninklijke FOSAG (schilders- en onderhoudsbedrijven)

Aangesloten bij: UNIEP
De heer E. Kruidrink
E: kruidrink@fosag.nl
T: +31 (0)182 57 14 44

Koninklijke Horeca Nederland

Aangesloten bij: Hotrec
De heer M. Cordesius
E: m.cordesius@horeca.org
T: +31 (0)348 48 94 24

Koninklijke KVGO

Aangesloten bij: Intergraf
De heer F. Bakkes
E: f.bakkes@kvgo.nl
T: +31 (0)20 543 54 82

Koninklijke Metaalunie

Aangesloten bij: EMU, Orgalime
De heer P. Verlinden
E: verlinden@metaalunie.nl
T: +31 (0)30 605 33 44

Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering der Pharmacie (KNMP)

Aangesloten bij: PGEU
De heer F. Moss
E: f.moss@knmp.nl
T: +31 (0)70 373 71 19

Koninklijke Nederlandse Slagersorganisatie

Aangesloten bij: IBC
Mevrouw Y. Bemelman
E: y.bemelman@knsnet.nl
T: +31 (0)70 390 63 65

Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie

Aangesloten bij: CNUF
Mevrouw M. Dop-Fraterman
E: m.dop@knbn.nl
T: +31 (0)70 330 71 11

Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reders (KVNVR)

Aangesloten bij: ECSA
De heer M. Dorsman
E: dorsman@kvnr.nl
T: +31 (0)10 217 62 65

Koninklijke VNP - Vereniging van Nederlandse Papier- en kartonfabrieken

Aangesloten bij: CEPI
De heer G.J. Koopman
E: e.freriks@vnp-online.nl
T: +31 (0)20 654 30 51

MBO Raad

Aangesloten bij: EUPROVET en EFEE
Mevrouw V. Feijjen
E: v.feijjen@mboraad.nl
T: +31 (0)348 75 35 65

MODINT, Ondernemersorganisatie voor mode, interieur, tapijt en textiel

Aangesloten bij: EURATEX
De heer J. Wintermans
E: wintermans@modint.nl
T: +31 (0)30 232 09 22

Nederlands Instituut van Register Experts (NIVRE)

Aangesloten bij: FUED1
De heer C. van den Berg
E: c.vandenberg@nivre.nl
T: +31 (0)10 242 85 55

Nederlands Uitgeversverbond (NUV)

De heer G. Noorman
E: g.noorman@nuv.nl
T: +31 (0)20 430 91 50

Nederlandse Aardappel Organisatie (NAO)

De heer R. van Diepen
E: diepen@nao.nl
T: +31 (0)70 358 93 31

**Nederlandse Beroepsorganisatie voor Accountants (NBA)
/ Nederlands Instituut van Registeraccountants (NIVRA) /
Nederlandse Orde van Accountants Administratieconsulenten
(NOVAA)**

Mevrouw W. van Leeuwen Boomkamp
T: +31 (0)20 301 02 68
De heer A. Sukkel
E: asukkel@novaa.nl
T: +31 (0)70 338 36 13

Nederlandse Biotechnologie Associatie (Niaba)

Aangesloten bij: EuropaBio
De heer J. Wisse
E: wisse@niaba.nl
T: +31 (0)70 337 87 64

Nederlandse Bond van Timmerfabrikanten (NBVT)

Aangesloten bij: CEI-Bois
De heer J. Douma
E: j.douma@nbvt.nl
T: +31 (0)35 694 70 14

Nederlandse Cosmetica Vereniging

Aangesloten bij: COLIPA
De heer W. Pfeifer
E: w.pfeifer@ncv-cosmetica.nl
T: +31 (0)30 604 94 80

Nederlandse Emballage- en Palletindustrie Vereniging (EPV)

De heer F. Ceelaert
E: epv@wispa.nl
T: +31 (0)13 594 43 03

Nederlandse Museumvereniging

De heer S. Weide
E: sweide@museumvereniging.nl
T: +31 (0)20 551 29 00

**Nederlandse Olie en Gas Exploratie en Productie Associatie
(NOGEPa)**

Aangesloten bij: OGP
De heer A. van Mannekes
E: sg@nogepa.nl
T: +31 (0)70 347 88 71

Nederlandse Ondernemersvereniging voor Afbouwbedrijven (NOA)

Aangesloten bij: UEEP
De heer F. Rohof
E: f.rohof@noa.nl
T: +31 (0)318 52 72 90

Nederlandse Thuiswinkel Organisatie

De heer M. Hos
E: martijnhos@thuiswinkel.org
T: +31 (0)318 64 85 75

Nederlandse Vereniging van Banken (NVB)

De heer S. Fisher
E: fisher@nvb.nl
T: +31 (0)20 550 28 88

Nederlandse Vereniging van Bioscoopexploitanten

De heer R. Sterk
E: info@nvbbureau.nl
T: +31 (0)20 426 61 00

Nederlandse Vereniging van Golfaccomodaties (NVG)

Aangesloten bij: EGCOA
De heer L. Klootwijk
E: info@nvg-golf.nl
T: +31 (0)20 330 61 03

**Nederlandse Vereniging van Groothandelaren
in de Tandheelkundige branche (VGT)**

Aangesloten bij: ADDE
De heer D. Deschietere
E: d.deschietere@arseus-dental.com
T: +32 (0)56 62 88 58

**Nederlandse Vereniging van Makelaars o.g. en
vastgoeddeskundigen**

De heer D. Keij
E: d.keij@nvmorg.nl
T: +31 (0)30 608 52 78

Nederlandse Vereniging van Participatiemaatschappijen (NVP)

Mevrouw T. Molenaar
E: molenaar@nvp.nl
T: +31 (0)20 571 22 70

Nederlandse Vereniging van Zeepfabrikanten (NVZ)

Aangesloten bij: AISE
De heer W. Pfeifer
E: pfeifer@nvz.nl
T: +31 (0)30 692 18 80

Nederlandse Vereniging voor de Bakkerij

Aangesloten bij: AIBI
De heer A. Baas
E: nvbinfo@nedverbak.nl
T: +31 (0)70 354 98 47

Nederlandse Vereniging voor de Sigarenindustrie (NVS)

Aangesloten bij: ECMA
De heer M. Crijnen
E: m.crijnen@sigaar.nl
T: +31 (0)13 594 41 25

Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO)

De heer J. Vrij
E: vrij@nzo.nl
T: +31 (0)79 343 03 27

Nefarma

Aangesloten bij: Efpia
Mevrouw A. van der Burg
E: a.vandenburg@nefarma.nl
T: +31 (0)70 313 22 15

**NlIngenieurs, branchevereniging van advies-,
management- en ingenieursbureaus**

Aangesloten bij: EFCA
De heer R. Heeremans
E: heeremans@Nlingenieurs.nl
T: +31 (0)70 314 18 68

NVPI, branchevereniging van de entertainmentindustrie

Aangesloten bij: IFPI, IVF, ISFE
De heer P. Solleveld
E: paul.solleveld@nvpi.nl
T: +31 (0)35 625 44 18

NVZ vereniging van ziekenhuizen

De heer J. Bettelheim
E: j.bettelheim@nvz-ziekenhuizen.nl
T: +31 (0)30 273 93 67

Ondernemersorganisatie LTO Noord Glaskracht

Aangesloten bij: CopaCogeca
De heer D. Hylkema
E: dhylkema@ltonoordglaskracht.nl
T: +31 (0)10 800 84 00

Ondernemersorganisatie Schoonmaak- en Bedrijfsdiensten (OSB)

Aangesloten bij: EFCI
De heer R. Bongenaar
E: info@osb.nl
T: +31 (0)73 648 38 50

Plantum NL

Aangesloten bij: ESA
De heer A. van Elsen
E: a.vanelsen@plantum.nl
T: +31 (0)182 68 86 68

ProVoet, Brancheorganisatie voor de Pedicure

De heer C. van de Groes
E: directie@provoet.nl
T: +31 (0)318 51 42 00

RAI Vereniging

Aangesloten bij: ACEA, ACEM, CLCCR, CLEPA, Colibi, Coliped,
EGEA, ETO, Figiefa
De heer C. Boutens
E: c.boutens@raivereniging.nl
T: +31 (0)20 504 49 64

RECRON

De heer A. van Disseldorp
E: vandisseldorp@recron.nl
T: +31 (0)6 63 75 84 71

Stichting Sigaretten Industrie

Aangesloten bij: CECCM
De heer W. Roelofs
E: willemjan.roelofs@eppa.nl
T: +31 (0)70 362 72 62

Stichting Verenigde Keramische Organisaties (VKO)

Aangesloten bij: Cerame-Unie (TBEEN CET)
De heer E. van Hal
E: vanhal@vko-keramiek.nl
T: +31 (0)26 384 56 30

Stichting Women Conference

Mevrouw C. Breeveld
E: info@federatiezakenvrouwen.nl
T: +31 (0)33 247 34 68

Transport en Logistiek Nederland (TLN)

De heer H. Kramer
E: hkramer@tln.nl
T: +32 (0)2 230 93 17

UNETO-VNI

Aangesloten bij: AIE en GCI/UICP
De heer H. van den Oever
E: h.vandenoever@uneto-vni.nl
T: +31 (0)79 325 07 34

**Vakcentrum Brancheorganisatie voor zelfstandige
ondernemers in de detailhandel**

Aangesloten bij: IGFA
Mevrouw P. Hoogstraaten
E: directiesecretariaat@vakcentrum.nl
T: +31 (0)348 41 97 71

VeBON

De heer H. Ligtermoet
E: info@vebon.nl
T: +31 (0)341 55 90 00

VENECA Vereniging Nederlandse Cateringorganisaties

Aangesloten bij: FERCO
De heer J. Reinierse
E: veneca@zpg.nl
T: +31 (0)183 62 61 72

Verbond van Nederlandse Tussenpersonen (VNT)

Mevrouw C. Ros
E: info@vnt.org
T: +31 (0)20 305 77 32

Verbond van Verzekeraars

Aangesloten bij: CEA
De heer J. Alberts
E: j.alberts@verzekeraars.nl
T: +31 (0)70 333 87 64

Vereniging Afvalbedrijven

De heer D. Hoogendoorn
E: hoogendoorn@verenigingafvalbedrijven.nl
T: +31 (0)73 627 94 44

Vereniging FME-CWM

Aangesloten bij: Orgalime
T: +31 (0)79 353 12 76

Vereniging Gebra

De heer H. van Dorst
E: vandorst@gebra.nl
T: +31 (0)79 351 43 21

Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN)

Aangesloten bij: EASPD
Mevrouw Th. Pouw
E: tpouw@vgn.nl
T: +31 (0)30 273 96 56

Vereniging Golfkarton

De heer A. Schrijver
E: info@golfkarton.org
T: +32 (0)20 654 30 60

Vereniging Importeurs Verre Oosten (VIVO)

Aangesloten bij: FTA, NVG
Mevrouw M. van Woudenberg Hamstra
E: info@vivonl.com
T: +31 (0)20 659 78 61

Vereniging Nederlandse Kerftabakindustrie (VNK)

Aangesloten bij: ESTA
De heer A. van Voorst Vader
E: info@kerftabak.nl
T: +31 (0)70 361 73 33

Vereniging Nederlandse Petroleum Industrie (VNPI)

Aangesloten bij: EUROPIA
De heer J. Boot
E: dboot@vnpi.nl
T: +31 (0)70 338 23 64

Vereniging Oppervlaktetechnieken van Materialen (VOM)

Aangesloten bij: CETS
De heer P. ter Haar
E: haar@vom.nl
T: +31 (0)30 630 03 90

Vereniging VACO, Bedrijfstakorganisatie voor de banden- en wielenbranche

Aangesloten bij: Bipaver
De heer R. Spuijbroek
E: vaco@kcleiden.nl
T: +31 (0)70 568 69 70

Vereniging van Bloemenveilingen in Nederland (VBN)

Aangesloten bij: COGECA
De heer H. van Ginkel
E: h.vanginkel@vbn.nl
T: +31 (0)6 53 24 35 74

Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie (VNCI)

Mevrouw C. Alma
E: coenen@vnici.nl
T: +31 (0)70 337 87 21

Vereniging van de Nederlandse Pluimveeverwerkende Industrie (NEPLUVI)

Aangesloten bij: a.v.e.c.
De heer P. Vesseur
E: pve@nepluvi.nl
T: +31 (0)30 635 52 54

Vereniging van Nederlandse Autoleasemaatschappijen (VNA)

Aangesloten bij: Leaseurope
De heer T. Mesker
E: tonmesker@vna-lease.nl
T: +31 (0)30 659 52 96

Vereniging van Nederlandse Fabrikanten van Eetbare Oliën en Vetten (VERNOF)

De heer C. Blomsma
E: secretariaat@vernof.nl
T: +31 (0)70 390 52 63

Vereniging van Nederlandse Fabrikanten van Kinder- en Dieetvoedingsmiddelen (VNFKD)

Mevrouw M. Mellema
E: vnfkd@vnfkd.nl
T: +31 (0)70 336 51 56

Vereniging van Nederlandse Graanverwerkende Industrie / Nederlandse Vereniging van Glucosefabrieken (VNG/VNFG)

Aangesloten bij: AAF
Mevrouw I. Tiesinga
E: vng.vnfg@planet.nl
T: +31 (0)70 352 50 74

Vereniging van Nederlandse Importeurs en Producenten van Gedistilleerde Dranken (VIP)

Aangesloten bij: CEPS
De heer J. Stassen
E: stassen@pdcg.nl
T: +31 (0)70 370 86 00

Vereniging van Onafhankelijke Tankopslag Bedrijven (VOTOB)

Aangesloten bij: FETSA
De heer H. Standaar
E: standaard@votob.org
T: +31 (0)70 337 87 50

Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten (VSNU)

Mevrouw A. Schuster
E: schuster@vsnu.nl
T: +31 (0)70 302 14 35

Vereniging van Scheepsbevrachters en Logistieke dienstverleners in de Binnenvaart (VSLB)

De heer M. van Dijk
E: mhzefir@gmail.com
T: +31 (0)6 22 70 11 32

Vereniging VBO Makelaar, Brancheorganisatie voor Makelaars & Taxateurs

Aangesloten bij: CEI
Mevrouw Q. Theeuwes
E: vbo@vbo.nl
T: +31 (0)70 345 87 03

Vereniging Verticaal Transport (VVT)

Aangesloten bij: ESTA
De heer L. Verhagen
E: l.verhagen@verticaaltransport.nl
T: +31 (0)345 51 69 93

Vereniging voor de Bakkerij- en Zoetwarenindustrie

Aangesloten bij: Caobisco
De heer A. Baas
E: vbz@vbz.nl
T: +31 (0)70 355 47 00

Vereniging voor smeerolieondernemingen in Nederland (VSN)

De heer J. Jong
E: vsn@nvg.nl
T: +31 (0)6 55 30 04 40

Vewin

De heer P. Pex
E: pex@vewin-uvw.be
T: +31 (0)6 53 16 17 34

**Vimagro, Vereniging van Groothandelaren, Importeurs,
Exporteurs en Agenten in Schoeisel**

Mevrouw C. Dassen-Soons
E: vmg@wispa.nl
T: +31 (0)13 594 45 30

Werkgeversvereniging Contactcenters (WGCC)

De heer S. Muijser
E: info@wgcc.nl
T: +31 (0)70 320 67 44

Zorgverzekeraars Nederland (ZN)

Aangesloten bij: AIM
De heer W. Dekker
E: w.dekker@zn.nl
T: +31 (0)30 698 82 25

